

SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrsko:

celo leto skupaj naprej . . . K 40 —
pol leta 20 —
četrt leta 10 —
na mesec 3 50

za Nemčijo:

celo leto naprej K 45 —
za Ameriko in vse druge dežele:
celo leto naprej K 50 —

Vprašanjem glede inzeratov se naj priloži za odgovor dopisnica ali znakma.
Upravništvo (spodaj, dvorišče levo). Knjižnica: Lila št. 5, telefon št. 85.

Izhaja vsak dan svoje izdaje na tiskovni in praznikih.

Inzerati se računajo po porabljenem prostoru in sicer: 1 mm visok, ter 54 mm širok prostor: enkrat po 12 vln., dvakrat po 11 vln., trikrat po 10 v. Poslano (enak prostor) 33 vln., parte in zalvale (enak prostor) 23 vln. Pri večjih inzeratih na dogovor.

Novi naročniki naj pošljejo naročnino vlije po nakazilu.

Na samo pisane naročbe brez poslatve denarja se ne moremo nikakor ozirati.

„Narodna tiskarna“ tiskal. št. 85.

„Slovenski Narod“ velja v Ljubljani

dostavljen na dom ali če se hodi ponj:

celo leto naprej K 36 — | četrt leta 9 —
pol leta 18 — | na mesec 3 —

Poslano na tiskovni in praznikih velja 20 vinarjev

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knjižnica: Lila št. 5 (v L. nadst. levo), telefon št. 34

Velikonočni jubilej.

Mislil danes uhajajo v bodočnost in nerado se mudi srce v preteklih dneh. Pred nami stoji velika usoda, odpirajo se nam vrata v novo življenje, lepše, veličastnejše, kakor so si upali sanjati naši dedi in očetje. Ako se vendar s skromno besedo spomnimo danes onega dne, ko je pred 50 leti izšla prva številka „Slovenskega Naroda“, se hočemo le oddolžiti tistim prednikom, ki so z vso vlogo svojega čistega srca, z vso silo svojega uma, z vso ljubeznijo svoje duše gradili skromno politično kulturno in gospodarsko stavbo slovenskega dela našega trojne-nega naroda, stavbo, ki je trdna dovolj, da si danes narod na njej zida gradove zlate bodočnosti.

»Blagostanje in korist narodova je in ostane Slovenskega Naroda« prvo in glavno vodilo. S to obljubo je stopil pred 50 leti, takrat, ko je v našem ljudstvu vzklija pomlad taboritke jeseni, pred svoje čitatele. Tej svoji prisegi je ostal »Slov. Narod« zvest — to spričevalo si sme dati danes, ko se ozira nazaj na pet decenijev svoje narodne službe.

Pred 50 leti je zadonel klic »Slovenskega Naroda« v temo narodne nezavednosti. Bilo je neposredno po usodnih dneh, ko sta si Nemec i Madžar razdelila monarhijo in ko se je zdelo, da bodo zatirani slovanski narodi postali onemogla žrtev nemško-madžarskega imperijalizma. Bil je kritičen čas, predpoda strašnih dni, ki smo jih preživeli v prvih letih svetovne vojne. Izgubljeni za vedno! Tako so si takrat morda predstavljali našo usodo nemški in madžarski zatiralci, kakor so nam jo prerokovali, ko je prišla po skoraj petdesetih letih uničevalna notranja vojna zlasti proti vsemu, kar je jugoslovansko. Takrat, 1. 1868., je mladi »Slov. Narod« zbral vrljo, požrtvovalno četo zavednih narodnjakov okoli sebe, dan na dan je dajal mnogim, ki so dotlej stali ob strani, poguma, budil je speče, vžgal je ljubezen do domovine v skoraj že ugaslih srcih, klical ljudstvu svoj neprestani »vzdrami se«. Vžgala se je iskra in že jesen 1868. je prinesla dobo narodnih taborov . . .

Dolgo, težavno in strmo pot je hodil od tistih mladeniških dni »Slovenski Narod«. Bili so trenutki, ko se je zdelo, da mu pada pogum, prišli so časi, ko je zašel na stranpoti (nikdar na kriva pota), a vselej je zopet čvrsto in visoko dvignil trobojnico duševne,

politične in gospodarske neodvisnosti našega naroda. Okrog njega so se vedno zbirali najprosvitljenejši in najboljši slovenski možje. Mirno rečemo, da ga med naprednim slovenstvom zadnjih petdeset let ni odličnega imena, ki bi ga ne našli med sotrudniki našega lista. In tako je v petdesetih zvezkih »Slovenskega Naroda« kos onega duševnega dela, ki je pripeljalo naše ljudstvo iz nižin primitivnega plemena v družbo civiliziranih kulturnih narodov.

Če se danes ene zasluge s posebnim povdankom spominjamo, potem one, da je bila ideja ujedinjenja od vsega začetka program našega lista. Levstikov velikopotezni koncept sicer ni bil postavljen na čelo prve »Narodove« številke, toda zapisan je bil vedno v srcih, dušah in v razumu samih ustanoviteljev in njihovih naslednikov in nikdar ni »Slovenski Narod« postal nezvest tej veliki ideji. Prvi je lomil kopje proti dualizmu za združeno Slovenijo, prvi se je približal jugoslovanski ideji in prvi med nami je z vso vlogo prišel z živo in neprestano besedo vžigati ljubezen in utrjevati čut neločljive skupnosti med Slovenci, Hrvati in Srbi. Ko je svetovna vojna vzbudila Jugoslavijo k novemu življenju, je smel tudi »Slovenski Narod« si skromno z globokim notranjim zadovoljenjem priznati: Tudi jaz sem storil v tem oziru svojo dolžnost. Od združene Slovenije do združene Jugoslavije je ogromen korak. Da je bil naš narod zmogel in sposoben ga storiti, ni v zadnji vrsti zasluga »Slovenskega Naroda« ki je tako ob svojem jubileju dočkal tistega trenutka, o katerem pravi svetopisemski oče: Videl sem obljubljeni deželci, zdaj rad umrjem.

Veliki češki žurnalist Havliček je zapisal nesmrtno besedo, da prva dolžnost ni za narod umirati, temveč zanj živeti in delati. Da živi in dela, je bil »Narod« ustanovljen. Tudi to izročilo svojih ustanovnikov je naš list čuval kot sveto oporoko. Žilavo se je boril v svojih mladostnih letih za svojo ekstenzo, premagal je z neomajno življenjsko silo vse ovire in težave, vzdržal vsa preganjanja in vedno znova je veselo in korajžno plapolala njegova modro-rdeča zastava na čelu slovenskih narodnih vrst. Ponosen je »Slov. Narod«, da je pravi slovenski selfmade-man, ki se z lastnim trudom, brez tuje pomoči, zanašajoč se na svojo zdravo dušo in svoje zdravo telo, dviga od stopnje do stopnje. Rasel je s svojim narodom, katerega duševni in gospodarski razmah se zrcali v njegovih letnikih. Delil je z njim vrline in slabosti

in je bil baš raditega vedno njegov ljubljeneč.

Narodna požrtvovalnost in najčistejša ljubezen sta ustanovili »Slovenski Narod« v velikonočnem času, v spomladanskih dneh onega leta, ko je pričelo v našem narodu novo skrivnostno notranje valovanje. Danes, ko se spominjamo rojstnega dne našega lista, onega 2. aprila, ko je »Slovenski Narod« prvič povedal, da dokler ne bomo živeli v zgodovini kakor posebni individuum svoje življenje po svoji potrebi, omiki in volji, za nas ni svobode, ko je torej proglasil načelo samoodločbe kot edino rešilno, nam velikonočni zvonovi zvonijo pesem nove krasne narodne pomladi. Danes obnavljamo prisego zvestobe svojemu narodu ter znova proglašamo kot najvišje načelo, po katerem se bo ravnal naš list v veselih in žalostnih časih, ki nas še čakajo: Ljubezen do naroda.

Levstikov program „Slovenskega Naroda“.

Objavlja dr. Ivan Prijatelj.

Prva številka »Slovenskega Naroda« je izšla v Mariboru dne 2. aprila 1868. Izhajanje lista je omogočila požrtvovalnost kopice štajerskih rodoljubov, ki so zložili v to potrebni denar. To je znano in od vsega naroda priznano dejstvo.

Manj znano pa je, da se je duševna priprava in programatična utemeljitev lista izvršila v srcu Slovenije — v Ljubljani in da je duševni oče monarhije Slovencev — naš veliki Franc Levstik. Ker nameravam govoriti o podrobnostih tega pokreta in dela v šestdesetih letih v drugi zvezi, naj mi bo dovoljeno današnji za »Narod« in narod slavnostni dan obelodaniti veljavno listino — ustanovno pismo »Slovenskega Naroda«, kakor ga je listu (prvotno zelo značilno imenovanemu »Slovenski Jug«) lastnoročno napisal eden najgenialnejših mož našega rodu v času in položaju, podobnem sedanjemu.

„SLOVENSKA JUGA“ politični program.

Brez velike politične modrosti je razumeti, kolika i kakova nevarnost je gozdu slovenskega narodu v zdanih časih, v katerih se Evropi pripravljajo i pospešavajo velike, na široko sezajoče dogodbe.

Slovenska zemlja tako leži, da se zanjo bore že od nekdaj, i to še posebno v zadnjem času, trije narodi: Slovani, starodavni lastninci, želé samo ohraniti, kar je njihovo užé tisočletja; a v laška, še le v teh dnevih s

tujo podporo združena država bi rada na slovanskih tleh postavila stražo svoje narodnosti, i naposled daleč razprostrto, po lanskih dogodbah z lastno močjo blizu do celokupne združbe do-spevše, torej iz vseh ozirov najnevarnejše i obširno grozeče germanstvo, protivno avstrijskemu obstanku, ni malo ni dosti ne gleda na to, da poleg pešice mnogo pozneje prišedših Nemcev slovanski narodi v gostej množini že od nekdaj živé po večini avstrijskih zemelj tostran Litave, ampak trdno si je postavilo za nalogo, nemško-slovanske pokrajine — kakor zdaj imenujejo te dežele — na véke politično pripéti k vélikej Nemčiji, ktera skozi vse slovenske zemlje adrijskemu morju hrepení podati svojo mogočno roko.

To od vnenje strani grozi nam Slovincem in nekoliko z nami vred vsem avstrijskim Slovanom ter Avstriji samí.

Če se ozremo v domačo državo, tudi tukaj nahajamo enake — morda še huiši nevarnosti. V dva kosa razcepljena vlada pravice daje tudi samo dvema narodoma: nemškemu i madžarskemu. Slovani so na eni strani brez-ozirom izročeni gotovo nezmožnejšim, po duševnei omiki i no številu za Slovani stoječim, mej kulturne evropske narode samotno stisnjenim Madžarom, a na drugi strani se brezozirno prepuščajo nemčevanju, akotudi je Avstrija vržena iz Nemčije, ktere malo skrbi, da bi se ohranilo cesarstvo, na čegar grobu misli nekdaní njegov bogato zaočeno dedovati, kar naša državna politika v čudni preseljenosti sama pospešuje, kakor more.

Iz tega političnega položaja, kteri ni oprt niti na pravičnost, bati se je velikih nesreč, i to je obudilo bridko skrb avstrijskim, federalizmu udanim Slovanom, ki zdanje politike nikakor ne priznavajo, ampak se jej na vse krinlje ustavljajo ne samo svoje narodnosti na otétbo, ampak tudi cesarstvu na korist.

Kaj je v teh okolištinah početi nam Slovincem, tega ni vprašanje, kajti borimo se tudi mi za narodno samostojnost, ino avstrijske države poguba grozi posebno i najprvo nam s pogubo naše narodnosti; vrašanje tedaj nastaja samo o tem, kako nam je postopati.

Slovinci smo se zadnja leta z velikim korakom pomeknili mej narode, kteri imajo narodno svést; vendar je vse to še mnogo premalo, i torej nam je tudi mnogo premalo sama »politika narodnosti«, ktera se je zadnji čas razglašala za slovansko politiko, kajti v odčenosti le naš podružni milijon prebiskho števílo, da bi odbijalo protivne napade, i ker nimamo svoje zedovine, torej tudi nimamo niti zgodovinskih pravic, na ktere se v tem boji naslanjajo Čehi. Posebno je zavreči tisto, še le v teh dnevih za načélo povzdigi-

neno pogubno omahovanje, ktero nima nobene trdnje namere, ampak boječe loví samo to, kar se v tem hipci zdi najkoristnejše; popustiti nam je tudi vsako nemško politiko, ktera veruje zasobnim sladkim besedam, obetajočim drobtinico samoupravlja za odobravanje narédeb in načél sovražnih vsemu slovanstvu, ker obojno to počéte kos za kosom odkrušuje, kamen za kamenom ruje iz trdnega zidu slovanske pošéne opozicije, a kar se dostaja nas Slovincem posebe, utegne nas počasu tie pripeljati, kjer naši vnuci véč ne bi govorili veličastne slovanske besede, ampak tu ter tam bi se kaka posamezná starica še nekoliko časa spominjala posameznih besed slovenskega očénaša, kakor se je godilo polabskim Slovanom, predno so v prvi četrtini tega stoletja zamrli v izhodnjem kotu hanoveranske zemlje.

Samo en pot je, po kterem utegnemo ubežati temu zlu, samo en trden jéz, kteri nas utegne ubraniti. Ta jez najdemo na avstrijskem jugu v političnej solidarnosti z junaškimi brati, kteri so iste matere, istega jezika z nami, i kteri našo bratovsko roko veselí poprimejo, nam i sebi na podporo.

Da rečeno zatezo osnujemo i utrdimo, pa da zavremo vsako misel, ktera na to namerja, da bi mi sami záse mogli kdaj kaj bití, — to naj bode naša prva skrb; za to se nam je trudiť sè vsemi duševnimi močmi, sè vsem pogumom, kteri se se ne ustraší največje žrtve; kajti narod kteri ne more pokazati nobenega heroičnega čina, tudi ni vreden, da bi ostal med narodi.

S temi besedami smo ob enem razložili, zakaj se je »Slovenski Jug« krstil naš novi časopis, kterega namera bode buditi i širiti misel politične solidarnosti na avstrijskem jugu, ter delati i truditi se, dokler ne bode živa resnica iz te misli, o kteri so užé davno prepavali slovanski pesniki, s ktero se navdušuje naša mladina, ktero na tihem gojí v narodnih srcih izobraženi možáki, i ktere so se živo poprijeli tudi naši bratje Hrvatje, kar nam pričajo o vsakej priliki. »Slovenski Jug« torej prvi ne izgovarja te misli, ali prvi jo razglašá za geslo političnega časnika.

Očitálo se je nam Slovanom, i še vedno se nam očíta, da silimo iz Avstrije. Sijajni činí starodavne zgodovine namestu nas odgovarjajo, da je to laž. Mi ne silimo iz Avstrije, ampak samo trdna volja nas je, da se ne damo niti nemčiji, niti madžariti, ker tudi ne vemo, za kaj bi se dali. Prebili smo z Avstrijo nektero grenko osodo; vselej smo hrabro branili njenih mej i cesarske krone; torej od nje tudi smemo zahtevati pravic, kakoršne daje narodom, ktere je moral Slovan potlačiti, da niso provrnili avstrijskega prestola. Mi nismo Avstriji nasprotniki, ampak nasprotniki smo tistemu živlu v Avstriji, ki je Slovanstvu nasproten. Avstrija naj bode vsem svojim narodom pravič-

LISTEK.

Vstajenje!

Branimir Kozinec.

Videl sem poljane, vse cvetoče in pojoče, prepasane s srebrnimi pasovi rek in travikov potokov; videl sem gozdove, oblite z zelenilom in prepojene s šumenjem rahlega vetra, polne visokih smrek in košatih hrastov, temnih kostanjev in dehtečih lip; videl sem nizke holme s cerkvicami in vinogradi, visoke planine s snežniki in planikami, široko odprto morje, solčnih žarkov plačane valove, na njih ladje in brodove, ploveče na jug, vzhod in zahod, na obrežjih bela mesta in vasi, polne šuma in življenja.

V tej krasni zemlji je živel narod zúrav in krepak, ki mu je polje rodilo zlato pšenico in rujno vino. Njegove hčerke so slovele po lepoti in milini, žene po marljivosti in zvestobi, a matere po skrbnosti in ljubezni. Mladenci te zemlje so bili silni in nadarjeni, možje plemeniti in dobri gospodarji.

Miroljuben je bil ta narod. Poznal je le ljubezen in delo, pesem in molitev.

Takrat pa se je zgodilo, da je s severa pogledal čez mejo mrčen obraz. S holma se je ozrl okoli ter videl vse krasote in zaslužil neizmerna bogastva

te zemlje. Široko je odprl oči in v duši se mu je vzbudilo poželjenje.

Šel je med narod ter zasejal v njem seme zavisti in nesloge. Obetal mu je zlate gradove in svoje mogočno varstvo. Za nim so prišli od polnoči še drugi, istotako mrčni in ošabni. Njihove kretanje so bile zapovedujoče, oči pohlepne in pogled obrnjen proti jugu. Vedli so se kot gospodarji ter pričeli sekati stolietne hraste in košate buke. Stavili so preko polja velikanske stebre ter na njih gradili mogočen most od severa do juga tja do sinjega morja. V delo so vpregali sinove te zemlje, da so se jim hrbti krivili in noge klečale. Na njih pleča so stavili opore, njihovo kri so mešali v gradivo.

In na poljanah je utihnilo veselo petje in smeh. Odmeval je le ošabni, gospodovalni glas tuica in razlegalo se je vzdihovanje in stokanje zaslužnjega naroda. Ptice iz logov so se izselile in cvetje na polju je bledele in venelo.

Le polagoma je napredovala stavba. Stiska ubogega naroda je bila večja od dne do dne. Videl sem mršave obraze in sklonjene glave, na vseh čilih znak hlapčevstva. Videl sem tožna, lica mladenk in gube na obrazih žen, ki so jih zarezale beda in bolest. Videl sem tudi deco s plašnimi in bolečimi obrazi, ki jo je vzgajal tujev in janičarje. Videl sem sužnje in gospode, krvave srage, krvave žulje, krvave glave in svetle čelade, slišal sem jok in stok, pa slišal sem tudi vpitje in povelja.

Tako je umiral narod polagoma.

mož za možem, kaplja za kapljo. In zemlja je ležala od prevelike teže, trepetala pod britskim ogromne stavbe, ki ji je tlačila prsi.

Takrat pa je prišlo nenadoma, v najhujši uri, kakor odrešenje umirajočemu. Zemlja je v strašnih bolečinah vzdihnila: »Svoboda!«

In zastrelki so obrazi, zažarele so oči. Kdo je imel pokum? Tujev je zavihel bič, da udari smelega upornika. Pa beseda, ena sama beseda v pravem času, je zletela skozi vsa srca trpinov, vzbudila v vseh prsih odmev in v tistem trenutku se je razlegalo po vseh logih in gorah: »Svoboda! Svoboda!« Vzbudila je umirajoče ter v vseh žilah užgala novo življenje. Stoletja skrivljeni hrbti so se vzravnavali in v vseh očeh je žarelo hrepenenje po svobodi. In tedaj je zemlja v silnem naporu vztrepotala, zaškrinila so tramovi in vezi mostišč in v silnim ropotom se je zrušila stavba ter pod seboj pokopala svoje graditelje.

Tedaj je zarajal narod, vriskal je iz oprtočenih prsi, proklinal požrešnega tuica ter si prisegel večno ljubezen. Reke so začemale in odnašale razvaline, potoki so veselo zažuboreli, travniki so se praznično odeli z novim cvetjem, in gaj je zopet odmeval vselega pitčnega petja. Na obzorju se je pojavila zlata zarja vzhajajočega solca in nozdrila valove naše, za vedno naše Adrije, s holmov pa so se oglasili velikonočni zvonovi, proslavljajoči vstajanje naroda!

Naše gledališko vprašanje.

S spoštovanjem in občudovanjem gledamo nazaj na požrtvovalno delo rodjakov, ki so priborili slovenskemu gledališču v Ljubljani pravico obstoja in možnost razvoja. Kar so storili Slovenci v dobi 1848—1892, je bilo junško buditeljsko vedeledo.

Toda vpliv nemških spevoiger, operet in opremnih dram, ki so uživale prav med našim narodom posebno priljubljenost, jih je speljal na usodno strmino. Če so hoteli (in hoteli so morali, če naj se ohrani vsaj životarenje slovenskih predstav!) konkurirati z Nemci ter privabiti takrat nezavedno slovensko občinstvo k slovenskim predstavam, so morali uprizarjati iste ali vsaj slične, če možno pa še zabavnejše spevoigere, operete in opremne drame.

Od leta 1867. je imelo slovensko gledališče opereto in spevoigro stalno na odru, a od leta 1899. tudi opero. Že v starem, pogorelem gledališču tik Zvezde smo često z naslajanjem poslušali tudi slovenske pevke in pevce. Na čitalniškem odru v Selenburgovi ulici smo spoznali celo vrsto operet, spevoiger, manjših oper in tudi še fragmentov velikih oper. Od leta 1892., ko smo se preselili v novo gledališko poslopje, pa so prinašale vse sezone (izvzemši zadnjo 1913/14) drame, opere in operete.

Casopisje je mnogo tožilo, da se resna drama na našem odru preveč za-

nemarja, toda vodstva sezona so morala računati in so za to gojila poleg drame v čim največji meri opere in operete. Že leta 1869. sta bili med šestimi slovenskimi predstavami dve opereti. Igra s petjem in ena s koncertom solistke. Leta 1870. so bile med sedmimi predstavami kar štiri operetne predstave, in to razmerje se je vzdržalo prav do zadnjega.

O tem govori že A. Trstenjakova zgodovina gledaliških predstav. Se pred ustanovitvijo Dramatičnega društva — pod vodstvom Narodne čitalnice ljubljanske — v letih 1861—1867 so bile že predstave s petjem, s celimi koncerti ali z opereto najbolj priljavne za našo publiko. In tako je ostalo od početka Dramatičnega društva doslej.

Vedno so bili poleg igralcev-diletantov angažirani tudi kapelniki, ki so s solisti-dilentanti in zborom študirali opere in operete. Za posebne prilike so sami skladali in instrumentalirali. Občinstvo je zahtevalo vedno več in več petja in glasbe, gledališko vodstvo pa se je temu pritisku moralo udajati. Služi mu pa v veliko čast, da je kmalu z veselo energijo prešlo iz lahokrilne operetne atmosfere k resni veliki godbeni umetnosti. Že leta 1892. »Cavalleria rusticana«, takoj za njo »Prodana nevesta«, pa »Carostrelec«, »Trubadur«, »Faust«, »Carmen« (1895), »Aida«, »Traviata«, »Lohengrin« (1896), »Tannhäuser« (1902) . . . Ena sezona je skušala prekositi drugo, in kar čez noč smo bili v opernem in operet-

na, potem bode srečna! Te besede je slovenski poslanec v državni zbornici govoril vsacemu Slovencu iz srca. Avstrija naj vse svoje narode ravnopravno zveže v državno celokupnost, pusti naj pogubljive nemške, hlmuske megle v sebi nosče misli, potem si more biti v svesti notranjega blagostanja i miru a kreposti i moči proti vnejnim državam, kajti radostno jo bomo branili vsi njeni narode kadeer koli i komur koli.

Da torej mi Slovenci zahtevamo svojemu jeziku po učilnicah i pisalnicah tako veljavo, kakoršno imajo drugi jeziki, kterim je dana ravnopravnost, o tem niti ne govorimo, ker to se umeje samo ob sebi; ali o tem ne moremo niti ne smemo molčati, da pravice nečemo samo obetati, ne samo pisanih, ampak uživati je hočemo v dejanji. Gotovo je, da tudi mi zahtevamo politično svobodo, za katero se potezajo vsi avstrijski narodi skupaj; ali enako gotovo je, da za sam kos dvomnega samoupravljanja, za mrvice posameznih svobodnih zakonov, iz kterih je nam Slovanom cvetelo uže toliko muk i bridkih tiskovnih pravd, ne prodamo svoje narodnosti.

V Ljubljani, 11. julija 1867.

To je »Slovenskega Juga« politični program...

Fr. Levstik m. p.

Dr. Karol Bleiweis m. p.

J. Staré m. p.

Ravnika m. p.

Josip Noll m. p.

Guttman m. p.

J. Murnik m. p.

Dr. Papež m. p.

Anton Jenti m. p.

Dragotin Žagar m. p.

Dr. Vojteh Kravm m. p.

Ta program je poslal Levstik dne 13. decembra 1867 štajerskim rodoljubom v Maribor. Shranil si ga je »Slovenskega Naroda« prvi urednik Tomšič. Zaprtil ga je med ostalo svojo zapuščino kot najdragocenejši dokument svojemu nasledniku Jurčiču, od katerega ga je prejel Levec. Izšel ni nikoli v javnost, a nosila ga je v bolj ali manj jasnih obrih v svojih dušah vsa slovenska inteligenca zadnjih petdesetih let in ravnali so se po njem vsi uredniki »Slovenskega Naroda«. Ni ga bilo v polstoletju priravnavejšega dneva, kakor je dananj, da se širom ozani, kaj je zapisal »slovenskemu narodu« (listu in naciji) v album eden največjih naših pesnikov in politikov. Na nameri bi moral znati to globoko zamišljeno listino vsak zaveden Slovenec, zlasti v sedanjih pomenljivih dneh. Pisana je kakor za danes.

Črtica o postanku in razvoju „Slov. Naroda“.

Slika napredka našega naroda, slika živane narodne borbe, ob enem slika zatiranja našega naroda, se nam odpre, če pogledamo stare letnike našega lista. Mogočini so ti letniki v zadnjih letih, skromen je bil njih začetek. Oblika se je listu, izpreminjala tekoma 60 let, izpremenili so se sodelavci, močje, ki so mu stali ob strani, temeljne načela pa tekoma dolgih 60 let naš list ni izpremenil »Blagostanje in korist naroda« je bilo prvo in glavno vodilo našega lista pred 50 leti in je ostalo glavno vodilo lista tudi danes. V političnem oziru se je moralo naše stališče v mnogih točkah izpremeniti. Spoznali smo tekoma dolgih 60 let, da pod režimom, ki je ves čas vladal v naši državi, ne dosežemo ničesar, zato moramo ven iz tega režima in si ustvariti svoje odnose po svojih lastnih potrebah. Dočim se je list takrat pod Beust-Giskrovim kolom boril za federalistična načela in za izpremembo ustave ter za »ravnopravnost slovenskega jezika«, zahtevamo danes osvoboditve in ujedinjenje vsega trojedne-

ga jugoslovanskega naroda v lastni državi. Ob enem želimo »mir in sporazumljenje z vsemi narodi slobo«, kakor smo to zahtevali pred 50 leti.

V žalostnih časih se je rodil naš »Narod«. Ko je leta 1867, prenehal v Celovcu »Slovenec«, ki je izhajal pod uredništvom A. Einspielerja, je takoj spoznala vsa slovenska inteligenca vrzel, ki je nastala vsled tega hudega udara. Takoj so se začeli zbirati rodoljubi v Ljubljani v čitalnični dvorani ter so razmotrivali kako naj se odpo-

more veliki potrebi našega naroda po lastnem dnevniku. Predlagalo se je, da naj se ustanovi list »Slovenski Narod« ali »Slovenski Jug« in tudi takratni ljubljanski župan Costa je obljubil svojo pomoč. Poglavino ob materialnih stiskah pa je ta misel zamrla.

Ne popolnoma. Na štajerskem je padla ideja na rodovitna tla. Vršilo se je tam v Celju posvetovanje rodoljubov, ki je sklenilo ustanoviti komandno društvo s kapitalom 12.000 goldinarjev, ki bi izdajala trikrat na teden izhajajoči politični list. Delež so bili določeni po 250 goldinarjev; vendar pa tudi te skromne vsote ni bilo mogoče spraviti skupaj in »Slovenski Narod« je moral začeti s skromnim kapitalom 6000 goldinarjev in pri 300 naročnikih! Ideja lastne tiskarne je morala pasti. List je prišel izhajati 2. aprila 1868, trikrat na teden ob torkih, četrtkih in sobotah v Mariboru v tiskarni Edvarda Janežiča.

Tako je životalil »Slov. Narod« pri najvišjem številu 500 naročnikov do konca 1870. Razpoložljivi kapital je bil malone izrpan in člani komandne družbe so zahtevali garancije, če naj živčujejo še nadalje za list. Pred vsem se je bilo treba osvoboditi tujih tiskarskih gospodarjev. Nameravali so ustanoviti delniško družbo s kapitalom 30.000 eld. v deležih po 50 eld. podpisanih pa je bilo samo 12.000 eld. Vendar se rodoljubi niso ustrašili. Urednik Tomšič je prošil za tiskarsko koncesijo, z njim sta si delila lastništvo še Franc Skaza in H. Tanšič (oba iz Smarja pri Jelšah) in »Slovenski Narod« je mogel izhajati naprej. Ko je nato umrl 25. maja 1871. urednik Tomšič, je stopil na njegovo mesto kot lastnik »Narodne Tiskarne« 30. julija 1871. mariborski Fran Ranec. Kot tiskar je fundiral oblastim nasproti ves ta čas Fran Skaza.

V tem času pa se je pletla naprej misel delniško družbe, ki naj bi ustanovila svojo tiskarno v Ljubljani kot podlago listu. Izvoljen je bil poseben upravni odbor, v katerem sta delovala z obojito verno Ranec in dr. Razlag, zadnji kot predsednik delniške družbe. Dne 21. avgusta 1872. so bila pravila »Narodne tiskarne delniške družbe« v Ljubljani, potrjena ter je bilo do takrat vplačanih 23.000 eld. na deležih. Družba si je še isti mesec najela svoje stanovanje na Celovški cesti v Tavčarjevi hiši, kjer je bil isto leto otvoren tudi hotel »Evronac«. Ustanovni občni zbor delniške družbe se je vršil 14. septembra 1872. prva številka, tiskana v Ljubljani, pa je izšla isto leto 6. oktobra. S 1. januarjem 1873. se je preustroil »Slovenski Narod« v dnevnik.

Mariborska »Narodna tiskarna« pa se je prodala decembra 1874. profesorju Paiku v Mariboru. Kmalu nato se je preselila ljubljanska »Narodna tiskarna« 2. oktobra 1875. v Kolmanovo hišo pri Zvezdi v Gledališko stolbo. Urednik je bil takrat Josip Jurčič, ki pa je umrl 3. 6. maja 1881. Uredništvo lista je prevzel začasno dr. Ivan Tavčar, ki na je odločil to mesto, čim je upravni odbor našel stalnega urednika v osebi Ivana Zelezničarja, ki je prevzel uredništvo z novim letom 1882. V tej tiskarni se je list izdalno povečal ter razširil svoj vsebinski kakor tudi oglasni del. S 1. majem 1888. se je preselila »Narodna tiskarna« na Turjaški trg v hišo banke »Slavice«. Po smrti urednika Ivana Zelezničarja 26. januarja 1892. je začasno prevzelo več urednikov vodstvo lista. Med možmi, ki so takas zastavili svoje pero v prosep listu, oziroma so imeli v rokah njega vodstvo navajamo Josipa Nollja, dr. Danila Majerona, dr. Iv. Tavčarja in dr. Karla Trillerja. V tem času si je poiskala »Narodna tiskarna« s 1. avgustom 1892. zopet novih prostorov na Kongresnem trgu št. 12. Leta 1893. je »Slovenski Narod« slavil svojo petindvajsetletnico. Z letom 1899.

se je »Slovenski Narod« pod glavnim urednikom M. Malovrhom iznova izdalno razširil ter je obsegal odlej 4 stolpce na vsaki strani, dočim je do tedaj prinašal gradivo od svojega početka sem na 3 stolpce na strani. Še leta 1903. pa se je moral list zopet razširiti ter je dobil v bistvu sedanje svoje obliko. Nasiravno so nam pozneje vojne razmere in draginja vplile nekatero izpremembo, tako v velikosti črk, kakor v velikosti oglasov. Januarja 1904. se je preselila »Narodna tiskarna« v svoj lastni dom v Knafljevi ulici, kjer

se je list moderniziral tudi v tehničnem oziru (stereotipija in rotacijski stroj). To so v velikih potezih zunanji dogodki in slika zunanjosti okvira, v katerem se je razvijal »Slovenski Narod«. Današ, ko se oziramo nazaj v dobo prvega boja za obstanek in poznejšega stalnega preživljanja bi radi proslavili petdesetletnico na dostojen način. Vojne razmere so nam pokvarile naobse in počakati moramo ugodnejše prilike, da podamo slovenski javnosti sliko velikega dela, ki ga je za slovenski narod izvršil »Slovenski Narod«.

Velikonočni pozdravi iz bratske češke dežele.

H. V Pragi na velikonočni teden.

Mnogo let sem poslušal vsako Velikonočno veličastno, svečano zvonjenje praških zvonov, ko so v polnem zboru zadoneli in zavriskali in navdušeni pesmi zlate Prage, odbijajoči se ob Petrijskih klanjih. Vsako leto mi je v melodiji te velikonočne pesmi utonila sedanjost in pred mojimi očmi so vstajale sijajne slike velike naše minulosti. Videl sem slavne naše kralje, v katere so bile uprte oči vse Evrope, dvigali so se pred menoj naši vojščaki za demokracijo, pred katerimi je trepetal ves kontinent, gledal sem našega velikega demokratskega kralja Jurija s Podjebradov, zrl sem zbran cvet našega plemstva iz l. 1621. in tako se je vrstila slika za sliko. K vsemu pa so doneli in zvonili naši zvonovi veličastno in otožno. V tej pesmi, pravijo, zveni minulost, s katero se opajamo, s katero živimo in rastemo.

Trikrat v vojni je že donela velikonočna pesem naših zvonov, katerih glas so poslušali naši pradedi, stare priče slavne zgodovine. Oj, koliko tisočim Pražanom in Čehom so ti velikonočni zvonili v strašnih vojnih letih zvonili zadnjikrat!

Druge slike so vstajale ta grozna vojna leta pred menoj v čaru njihove melodije. Ne odpirajo se vrata kraljevskega dvora in ne vije se z naših Hradčan slavnostni sprevod kralja Jurija po ulicah praških. Trda sedanjost mi stiska srce tako tesno, da pesem minulih vekov ne najde pravega odmeva. Kako osamljene, obdane z vseh strani sovražnikov smo se čutili! Kakor opasani z jeklenim pasom, iz katerega ni izhoda, dokler se ne stre madžarska ali nemška tiranija.

Letos nam bodo zvonovi peli zopet slavnejšo, slovesnejšo in radostnejšo velikonočno pesem, pesem prave Velikonoči. Skozi črno temo zavisti, sovraštva smo našli pot v odprti svet. Našli smo prijatelja, s katerim moremo roko v roko doseči vstop v družino svobodnih narodov, o katerem vemo, da smo nanj navezani, kakor je on navezan na nas, da skupno z njim dosežemo svoj cilj, drug brez drugega pa nikdar. In ta prijatelj je pokazal skoraj že več sile in volje nego mi sami. Zato nam bodo peli letos praški zvonovi ne več pesem minulosti, temveč pesem bodočnosti, ki jo bomo uživali — brez nje ga nikoli — s svobodnim Jugoslovanom.

Kakor je danes že vsakemu našemu Slovcu v krvi prepičanje, da brez svobode češkoslovaškega naroda za nas ni obstanka, ravnotako v krvi našega naroda je uverjenje, da brez nerazdružljive češko - jugoslovanske ednosti za nas ni svobode.

Z Vašo pomočjo, jugoslovanski bratje, smo dosegli, da živimo zopet kot dostojni ljudje, z vašo pomočjo je postal naš človek iz roba zopet človek. S hvaležnostjo in ljubeznijo se spominjamo mi Čehi na praznik Vstajenja svojih jugoslovanskih bratov. Bodite nam Slovenci pozdravljeni, skupaj gremo novi pomladi nasproti!

Dr. Karel Kramář:

Jugoslovani in Čehi.

Jugoslovani in Čehi nikdar niso imeli postlano na rožah. Usoda jih je postavila na mesto, kjer so bili na poti imperijalističnim težnjam močnejših. Nikogar niso imeli, da bi jih branili, le sebe. Stali so sami brez pomoči. Toda proti skupni nevarnosti se niso znali niti skupno braniti. Koliko je bilo med njimi nesporazumljenj, akoravno so bili drug na drugega naravnost navezani! Kajti eden kakor drugi so na poti historičnemu nemškemu hrepenenju po Adriji in tako je sila enega sila drugega, pogin enega gotovi pogin drugega — le nekoliko poznejši.

Šele globoki potresi svetovne vojne so vzbudili tudi našo vest in goreče, živo hrepenenje biti svobodni, živeti končno svoje življenje, nas je združilo v trdno, upajmo nerazločljivo celoto. Pozabili smo stara nesporazumljenja, ker vemo, da uresničenje naših zahtev in teženj je odvisno od zmage ene in iste ideje, od zmage ideje samoodločbe in svobode vsakega naroda, ki obvaruje ljudstvo novih vojnih grozot ter odstrani vsako nasilje naroda nad narodom.

Silni v istem duhu zavedne in samozvestne demokracije verujemo Čehi in Jugoslovani, da je zmaga v nas samih, v naši sili, v naši edinstvi, v naši odločnosti in vztrajnosti. Verujemo, da ni umrlo toliko in toliko tisočev naših ljudi, da bi živela in se pasla na nas še nadalje stara krivica, stara brezpravnost, vemo, da vojne ne bo konec, ako tokrat narodom ne bo izpolnjeno vse, do česar imajo pravico. In tako se bomo bojevali naprej, dokler tega ne dosežemo in bojevali se bomo skupno! Proti premoči naših skupnih nasprotnikov! Do končne zmage pravice in pravičnosti!

Ločil nas ne bo državnopravni program. Oboji, Jugoslovani in mi, hočemo živeti vsi, celi narod, in naj nas ločijo kakršne koli meje, eno narodno in državno življenje. Kronovinske meje ne morejo biti sredstvo, da bi iz skupnega narodnega življenja bili izločeni štajerski ali koropiški Slovenci, ravnotako, kakor ne ogrski Slovaki. Mi smo poleg tega zvesti svojemu historičnemu pravu, pravu dežel češke krone na državno samostojno življenje, mi se ne damo raztrgati, kakor to hočejo Nemci s svojim Deutsch - Böhmen in smo v tem oziru varuhi historične celotnosti kraljevstva, ne le za to, ker stojimo na stališču historičnega prava, ker se ne moremo pozabiti, da so sedaj nemške pokrajine bile pomembne, takrat, ko so nas podirali in zatirali, temveč zato, ker bi bila blagost, gospodarska in socialna, raztrgati tako idealno geografično in gospodarsko enoto, kakor je češko kraljestvo in ker mnogo tisoč pripadnikov našega naroda živi v pomembnih pokrajinah, katerih za nobeno ceno ne smemo izročiti nevarnosti popolne germanizacije. V ostalem so prišli Nemci na Češko kot kolonisti, kot gostje, enkrat povabljeni, drugič nepovabljeni, ter nimajo niti najmanjše

pravice, trgati enoto kraljevstva, ki jih je s svojim naravnim bogastvom napravilo bogate, zlasti ker jih nikdo niti v najmanjšem noče ovirati v razvoju njihovega narodnega življenja.

Tega vsega ni na štajerskem in na Koroskem. Tam žive Slovenci v popolnem geografičnem spoju s svojimi rojaki na Kranjskem, v duševnem in gospodarskem združenju z njimi, tako, da je tu sila narodnostnih razmer večja nego moč slučajnih mej obeh dežel. Nemci na Češkem niso spojeni z nikomur v mejah države, izzemši na malem kosu ob mejah Dolenje in Gorenje Avstrije, so samo okrajek okrog kompaktne češkega centra ter imajo ozemlje, ki je popolnoma nesposobno biti kakršnakoli upravna enota. Za Jugoslovane pa si ni mogoče predstavljati idealnejšega življenja, kakor ono po narodnostnih mejah.

Naš skupni in enaki narodni ter državni program je zato svobodno življenje celega nerazdelnega naroda in popolno pravo njega samoodločbe! Toda taki težki državni problemi se ne dajo razrešiti po eni šabloni, temveč je tako, kakor to odgovarja prirodnim pogojem uspešne njihove razrešitve. Na jugu zadostuje narodnostna ideja, ta velika vsemogočna ideja naše zgodovinske dobe, in v njenem imenu hočemo tudi mi na severu združiti s Slovaki. Toda poleg tega mi nečemo pozabiti, da smo zgodovinski varuhi stoletne enote, nerazločljivosti in samostojnosti dežel češke krone.

Nas druži temeljna ideja naše borbe, ideja boljše, srečnejše bodočnosti naših narodov, celih, nerazdeljenih, da bi ne podlegli več razkosani premoči sovražnikov in da bi z združenjem vseh narodnosti mogli si zgraditi boljše bodočnost. Da imamo mi svoje staro historično, nezastarano pravo na državno samostojnost, je le še ena garancija več za našo in s tem za skupno zmago. Kajti skupna zmaga je naš cilj, kakor nam skupno grozi nevarnost. Podali smo si roke k nerazločljivemu prijateljstvu in k zavezništvu v zgodovinskem trenutku, ko gre za celo našo bodočnost! To se ne pozabi, to veže ze vedno! Zvestoba za zvestobo!

Dr. Jan Herben:

Bratje Slovenci!

Letošnja pomlad nam Čehom kakor Vam Slovcem prinaša duševno valovanje, kakršnega nismo doživeli celih 70 let. Zopet govorimo o spomladni narodov kakor 1848. Nič čudnega ni, če zopet kakor ono leto, ko so se tudi slovenski narodom zibala tla pod nogami, zopet mislimo vroče na sebe in na ono slovensko vzajemnost, ki nam vsem skupaj daje silo. »Bratje«, so se klicali člani Slovenskega shoda praškega in med brati je dovoljeno si pošiljati iskrene pozdrave k praznikom. Izbral sem si za ta pozdrav velikonočne praznike. Spominjajo nas simbolično, da je tajinstveni Veliki vstal od mrtvih. Na veliki petek so šli prvi duhovni in farijeji k Pilatu ter so mu dejali: »Gospod, spomni se me, da je ta zapeljevec, ko je bil še živ, dejal: »čez tri dni vstanem«. Zapovej torej, da se grob zastraži«. Pilat jim je dovolil stražo in oni so obdali grob s stražarji in še zapelitali so nagrobni kamen. In vendar: pristopil je angel in odvalil je kamen od odprtine. — Tako moč ima božanska ideja. Odvaljuje kamne, trga pečate, oslepuje in preganja stražarje!

Ideja narodne samoodločbe je na pohodu. In le od nas je odvisno, da se ustavi tudi pri avstrijskih Slovanih. Mimo Vas Slovcov je šla preje nego mimo nas Čehov. Napoleon I. se pripelje, da je prvi proglasil narodnost za državotvorno misel 19. stoletja. Mladi slovenski pravnik dr. Bogumil Vošk.

nem repertoarju na vrhuncu, nemško gledališče pa je ostalo daleč zadaj in globoko spodaj. Nazaj in navzdol ni bilo možno več.

»Ljubljanski Zvon« toži leta 1895., da »goji občinstvo pri nas vse preveč opero, oziroma zamenja dramo. Tedaj šele, kadar bode občinstvo pridno zahajalo k slovenskim dramskim predstavam, porečemo lahko, da stoji naša gledališka umetnost na resnično trdni podlagi; leta 1897. obžaluje »Ljubljanski Zvon« iznova, da je »številko dramskih predstav relativno in absolutno zopet padlo, a da se je število opernih in operetnih predstav povečalo.« Tudi vodstvo je to dejstvo obžalovalo, a pomagati si ni moglo, niti si ni smelo, ker repertoar je določalo občinstvo, oziroma se je moral ozirati na blagajno.

Že leta 1899. priznava tudi »Ljubljanski Zvon«, da opere ne gre opuščati, češ »tujcem smo doslej imponirali samo z opero, ne pa z dramo. Zato ne smemo imeti samo kulturnega, nego tudi politični pomen našega gledališča v čistihi«

Gotovo, tudi iz razlogov naše reprezentativnosti se je morala gojiti čim večja in imponirnejša opera. Koncerti »Glasbene Matice« ter operne predstave so bile nekaj, s čimer smo se mogli legitimirati celo na venkaj. V prvi vrsti pa smo z njimi privabili in priklenili našo občinstvo, mu zbudili in polagoma utrđili narodno zavednost. Slovensko gledališče je v najvišji meri pripomoglo, da smo iztrgali tujstvu naše meščanstvo, zlasti ženstvo, babice in matere današnjega rodu.

A ta boj še danes ni dobojevan in naše gledališče mora ostati dalje — kako dolgo še! — v prvi vrsti bu-

diteljsko, narodno, zavednost širše zavod. Zabava, petje, glasba pa so bili in so še danes najmočnejše in najuspešnejše izobraževalno sredstvo — most do kulture in umetnosti. Ako bi igralo našo gledališče le dramo, bi zahajal velik del občinstva k nemškim operam in operetam, — saj so zahajali premnogi v nemško gledališče celo v dobi, ko smo sami imeli vse tri gledališke stroke. Bilo je pač še premalo izprememb v slovenskih operah in operetah, ker smo imeli premajhen personal.

Narodno buditeljski, politični in gnotni razlogi so bili torej pri našem gledališču vedno mero in smerodajni. Zato je bila čisto zaman tožba nad »zanemarjanjem umetnosti«, zlasti drame. A zaman ostaleto take tožbe dotlej, dokler se ne izpremembe naše razmere tako, da bomo mogli te razloge brez škode za narod in za zavod popolnoma ignorirati. Opereto imajo Zagreb, Gradec celo v svojem »Opernhausu«, Praga — Vinohrady itd. Slovenci v Ljubljani nismo še dovolj močni, da bi bili vsemu svetu vzvišen vzgled in da bi smeli naši publikli v odpor gojiti le dramo in semtarta še kak opero.

Shaw piše v svojih »Esejih«: »Angleži smarajo dolgočasnost za glavno lastnost velikih ljudi.« Mi, ki se smatramo le za normalne, nikakor ne za velike ljudi, se včasih tudi prav radi smejemo in celo krohotaemo: uživamo pri drami, operi in opereti ter se smamo navdušiti ne le nad tragedijo, opero nimačdomo in opernim orkestrom, nego tudi nad dobro opereto subrezo, duhovitihi komiki in celo nad baletsko-umetnico. Nič nas ne boli, če nas zato obsojajo. Tudi Wilde in Shaw sta An-

gleže tolikokrat in tako izbornu zabavala, da jima še danes ne verjamejo, da sta v istini zelo resna moža.

Blagajniške knjige, računski letni zaključki, občni zbori Dramatičnega društva in večne finančne krize morajo celo glušcem in slepecem povedati in pokazati pravi vzrok sistema, ki je moral vladati pri našem gledališču.

Vsega je bila kriva naša branjarja pred vojno! Povedali smo to že nešteto krat in povemo še enkrat, upamo, da zadnjič. Odpravilo naj bi se bilo to branjarje, in našo bi se bilo izlaha vse drugo! Tekom vsega svojega obstanka se je zadolžilo naše gledališče za — jedva 25.000 K! V 46 letih toli malenkosten dolg! A še ta je z velikim opernim in operetnim arhivom, dramsko knjižnico, bogato garderobo in pohištvo vsaj dvakratno pokrit. Priznati se mora torej, da se je pri našem gledališču že od nekdaj vzorom gospodarilo. Ni ga gledališča na svetu z enako umetniško višino in z enakim narodnim pomenom, ki bi ob subvencijah letnih 6000 do 32.000 K moglo izkazati toliko uspehe in tako niken deficit, kakor naše. Drugje, kjer pri gledališču nimajo odločne besede »branjarje«, se o letnem deficitu 25.000 K niti ne govori, nikar da bi se nad njim kdo razburjal; v naših klavirnih razmerah pa je povzročalo 2 do 3 tisoč kron primanjkljaja strašne krize in konno katastrofo. Ako mora intendant vsak mesec trepetati, mu bo li mogoče izplačati gaše, poravnati vsaj nujne račune, nabaviti vsaj najpotrebnejši repertoar, ako životari gledališče takorekč iz rok v usta, pa naj se deluje mirno, nevdušeno, zgolj umetniško? Kdor čuti vrno vrv okoli vratu, pač ne pesni, — če je normalen...

Sicer pa je v celo takih obupnih razmerah produciralo naše gledališče več sto velikih in lepih opernih, operetnih in dramskih predstav, ki so bile na umetniški višini. Opozarjamo le na opere pod kapelniki Thomasom, Reinerjem, Talichom in tudi Beniškom; opozarjamo na gledališki orkester Slovenske Filharmonije ter na mnoge dramske predstave pod režiserji Borštnikom, Nučičem in morda še pod kom drugim. Kdor je videl te naše predstave in jih je primerjal s predstavami gledališč, ki imajo ali so imela petkrat do desetkrat večje subvencije, prav tolikokrat večji personal, vrhu tega pa še mnogo številnejšo ter vztrajnejšo publiko, tisti mora priznati, da je naše gledališče vzlic vsej gnotni in personalni mizeriji in in brezkončnim krizam tudi čisto umetniškim zahtevam ustrezalo večkrat in bolje, kakor se je moglo zahtevati.

Vprašanje: kako si ustvarimo iznova gledališče, ki bo še vrednejše naše kulture in našega stremljenja za popolnim, svobodnim razvojem vseh naših sposobnosti, je dobilo svoj odgovor že v skicirani zgodovini. Kdor je pogledal nazaj, zna naprej. Eksperimentiranja, anketiranja in praznega teoretiziranja je bilo pred vojno dovolj. Renesansa gledališča nam morejo prinesiti le munificenčnost, skromnost in strokovnjatstvo.

»Umetnost klije iz duha in notranje ljubezni!« je zapisal O. Župančič z oziranjem na naše gledališče; jaz pa bi še dopisoval: Ker pa je ljubezen brez del in žrtve mrtva, delajmo in žrtvuajmo!

Bivši intendant.

Priprave za majske slavnosti v Pragi.

Praga se pripravlja na veliko slavnost: meseca maja bo preteklo petdeset let od onega svečanega trenutka, ko so položili Čehi temeljni kamen za stavbo svojega narodnega gledališča ob Vitavi. Težka je bila ona doba, ko s opolagali prve temelje svojega velikega narodnega in kulturnega središča, ki je imelo nositi ponosno geslo: »Narod sebi«. Bilo je to leta 1867., torej prvo leto po uvedbi dualizma, ko je češka politika doživela na Dunaju najhujši poraz. Narod, ki je toliko žrtvoval za državo, v kateri je upal najti svoje pravice in zaščito, je bil prevarjen, dva njegova najhujša nasprotnika, Nemci in Madžari, sta si razdelila državo na dva dela in Slovani so imeli biti »pritisnjeni k steni«. Toda od časa narodnega prebujenja je dobil prej zadušeni češki narod v težkih bojih že preveč močna pljuča, da bi ga bili mogli zopet zadušiti. Čutil je nevarnost, ki mu je pretila pod novim sistemom, in se je pripravil na odpor. In bolj ko so ga pritiskali — silnejše je dihal. Valili so mu na prsi skale in gore — on pa je veroval v svojo pravično stvar in se je branil s tisto žilavostjo, ki je postala danes marsikomu v zgled. Leta 1867. so se začela na Češkem grozna preganjanja, časopise je bilo konfiscirano in ustavljeno, časnikarji so bili zapirani, svoboda zborovanja je bila odpravljena, celo v tihah na drugi so bile prepovedane češke pesmi in kupleti, čeče so bile polne. Toda Čehi so vedeli, da le kulturno visoko stoječ

nja k je napisal češko knjigo »O ustavi in upravi ilirskih dežel pod Napoleonom« (Praga 1910) in v tej knjigi je navedel še drugi izrek Napoleona, ki se približno glasi: »Ena največjih mojih idej je bila ujedinitvenje in združevanje narodov, ki tvorijo zemljepisno enoto, pa sta jih revolucija in politika raztrgali. Z vsakega teh narodov sem hotel zasnovati enotno telo.« Glej samoodlobo! Obsežna je v Napoleonovi izpovedi. Začetkom 19. stoletja je baš on pričel ujedinitveni ilirce. Njegova vlada v ilirskih deželah ni bila naš današnji ideal, a vendar je obsegala nekaj misli, ki si jih avstrijski državni ki niso nikdar osvojili. Kateri dunajski organizacijski dekret je kdaj odredil, da morajo uradniki v ilirskih deželah biti domačini? Kateri avstrijski državnik je proglasil načelo: da vlada dožive resničnih uspehov, je treba slišati navse vseh onih, katerim je na tem, da vlada vsestransko informirajo? Kateri minister te države je ukazal upraviteljem in sodnikom, naj se ravna po domačih zakonih in običajih? Nobeden slovenski historik ne bo mogel reči o voditeljih avstrijske države, kar pravi Vošnjak: Francozi so s svojo naravno preudarnostjo, s svojim bon sens ugani pravi značaj ilirskih dežel.

Le zato je 24. jugoslovanov pohitelo v Prago na Slovenski shod, da bi v burni pomladi 1848 z ostalimi Slovani in predvsem s Čehi se posvetovali, »kakor bi se slovanska narodnost najzanesljivejši in najzadovoljivejši ustanovila.« Slovenci so že davno pred tem radi gledali v Prago. V Prago, »kjer se družijo umetnost s severa in vzhoda z umetnostjo z juga in zapada, kjer iz vsake ulice, z vsake palače, hiše, da iz vsakega kamna govori slovanska historija z zlatim jezikom in v kateri je slovanska vzajemnost, spremljana od bodre učenosti, postavila zlati svoj prestol.« Tako je pisal Stanko Vraz našemu Erbenu dne 1. aprila 1844.

Slovenci se po 70 letih zopet ozirajo v Prago. Bili smo jim vedno bratje in zavezniki, smo jim bratje in zavestniki osebno v teh burnih, mračnih dneh, ki zakrivajo tajinstveno, pa kakor upamo, srečno bodočnost. Toda na nas samih je, da se ideja samoodločbe ne izogne našim deželah. Moramo si jo priboriti z boji in žrtvami. Ako Slovenci vidite v nas voditelje in močnejše brate, nas to ne napolnjuje le s ponosom, temveč nam nalaga tudi dolžnost zvestobe. Oba naroda združuje zaupanje v stalno medsebojno pomoč. V sedanjosti iščemo, kar bi hoteli imeti, minulosť prašujemo, kaj je mogoče. V minulosti smo imeli skupno reformacijo, v sedanjosti, sredi bojev na dunajskih tleh, se sporazumevamo o bodoči samostojnosti svojih narodov. K sreči imata oba naroda skupni demokratični temelji, imata tudi skupne sovražnike, katerim nasproti nemoremo tvoriti enotno fronto (da se poslužim te grozne vojne terminologije). V tej fronti stojimo oboroženi do zob! Gorje, kdor bi se vdal in skupno to našo verigo pretrgal! Imamo nalogo, raztrgati pečate in odvaliti kamen!

Jaroslav Kvapil:

O čeških umetnikih.

»Vrnili smo se z Dunaja z viharjočimi zastavami domov!« piše dr. Jan Herben v enem svojih zadnjih člankov o češkem narodu. In res, vse kar se tiče Dunaja, je izgubilo pomen: ministristvo, vojni listki, pregovarjanje z Nemci in vlado; nosili smo že zastave domov, četudi na Ringstrasse zelene travniki in četudi vpijejo po dunajskih parkih vrane. — Temu povratku domov so dali zastave, češki pisatelji in umetniki. Silajno so izrekli ono, kar je čutila vsaka češka duša, kar je polnilo vsako češko srce: pred otvoritvijo parlamenta so izdali znani proglas na narod. Takrat smo se vsi tresli in se bali, kaj pride; čutili smo, kako je poedinec slab. In tedaj je neumorni Kva-

pil razumel v svoji pesniški intuiciji, da je ravno tu delo za češkega umetnika; in zbral je v par dnevih vse, da postavi večni spomenik, večno delo vseh skupaj: da izvedejo, kar čuti celi narod.

Ze nekaj časa hranim od Jaroslava Kvapila nekaj besed za vaš list, poglavje iz češkega življenja: o čeških pisateljih in umetnikih. Samo nekoliko besed, kajti če poznate proglas čeških pisateljev in umetnikov, ni treba dolgega govora.

Na vprašanje o delovanju čeških pisateljev med vojno, mi je pravil g. Kvapil: »Nočem govoriti o psihologiji češke umetnosti, češkega umetnika v vojni; na kratko — mislim, da se ne razlikuje od slovenskih razmer. Nedavno je F. Ks. Salda obširno pisal o tem v »Venkovu«. Opozoriti hočem samo na delovanje. Negativne strani našega dela so mnogo pomembnejše od pozitivnih: enkrat za vselej, mislim, da smo v instinktivni konsekvenci mišljenja celega naroda, ohranili naši umetnosti narodni značaj. Nismo zapustili narodne umetnosti in smo se ločili od nemških vplivov. V gledišču smo na primer tik pred vojno, sprejemali večji del samo nemškega dela. Od vsega tega ni ostalo nič. Razen najvažnejših del svetovne umetnosti smo rajši izbirali naša stara, že davno pozabljena češka in slovanska dela.« Pozitivno se je udeležila češka »umetniška občina« s proglasom, ki je zdaj znan po celem svetu. Tujina računa zdaj s češkimi pisatelji kot s političnimi činitelji: ona čuti, da so sprožili pravi ton in da se lahko pričakuje od njih, da povedejo narod v boj. Obenem tujina vé, da pri nas odločuje narodna volja in nič drugega.

»Omeniti moram tudi narodovo stališče do narodne umetnosti. Naš narod je postal ne vsled proglasa, ampak takoj po izbruhu vojne, najkrepkejši in najintimnejši! Vsa se čudi, da je naša knjiga, naše umetniško delo naenkrat našlo pristo pot v zadnjo vas. Smetana, Aleš, Manes, Jirasek in vsi drugi se niso nikdar tako približali narodu, kakor zdaj. Zakaj? Narod je občutil v njihovih delih vteleseno svojo dušo, svoje bitje. Od načela »l'art pour l'art« smo se vrnili vsi, umetniki in narod, k vsemu, kar je češko, bodisi k čisto umetniškemu ali tendenčnemu. Glejte, kako burno je ves, da, ves narod do zadnjega človeka, te dni slavi spomin Svatojpluka Čeha!

Na vprašanje po izgledih uspeha propagande za jugoslovanstvo umetnost, je Kvapil odgovoril, da je ravnotako, kakor s češkimi deli; kajti nikdar še niso bili Jugoslovani tako popularni, kakor sedaj. V tem smislu bomo delovali sedaj vsi, vsak po svoji moči.

H. — Praga.

Češke banke.

I. H.

Pred vojno so bile češke banke, kakor splošni denarni zavodi ponos češkega naroda, zunanji izraz njegove gospodarske sile. Znana marljivost in štedljivost naših mas, vztrajna skrb za povzdigo gospodarskega in socialnega nivoja vsakega, tudi najmanjšega našega človeka, so se razcvetile v kratkem v sijajni cvet češke denarne organizacije, katero so občudovali ne le prijatelji, temveč tudi najhujši nasprotniki. V kratkih desetletjih je dobilo ne le vsako mesto, temveč vsaka vas svojo dobro hranilnico, denarni zavod, ki podpira podjetnost in pomaga človeku v vsakem oziru. V naših vseh pravijo ljudje, da so židje posebno jezni na rafajzovke; preje jim je prodal naš kmet vse pod križem (v kotu za domačo mizo), sedaj stoji v veži vsake naše kmečke hiše decimalka. Tako globoko sega in spreminja denarna orga-

nizacija življenje priprostega oratarja. Tako žuborijo v najprostejši vasi študenti gospodarskega blagostanja, ki se družijo potem v veletoke naših bank. Imeli smo srečo, da se nam je v tej najtežavnejši in najkompliciranejši stroki našega narodno — gospodarskega življenja razvilo nekaj silnih individualitet, ki so izšle iz malih začetakov, pa so se povzdignile visoko in so kot zavedni Čehi dali celi naši denarni organizaciji trdni češki, domači izraz. Tako je ostalo vodstvo naših velikih bank v narodnih rokah: in tako je bilo mogoče, da iz naše obširne in trdne denarne organizacije nismo črpali sile le za splošni gospodarski napredek, temveč si ustvarili v njih tudi vojne blaginje v težkem boju za narodno ekzistenco. Sevega je imela naša denarna organizacija tudi dosti napak. Pomisliti pa moramo, da je bila v prvem razvoju, da je narod sam bil ubog, od vseh strani zatiran, da se je naše gospodarsko življenje razvijalo pod strašnim pritiskom nemškega in židovskega velekapitla, ki je užival proti nepriljubljenim češkim zavodom vse ugodnosti in protekcije Dunaja. A ker je bilo jedro zdravo in dobro, smo srečno preboleli vse otroje bolezni.

V kratkem času so naše banke in denarni zavodi osvojili vse naše domače gospodarske življenje in razširili so svoj delokrog tudi daleč čez meje čeških dežel. Na eni strani so skušale naše banke priboriti si pristop k vsem, iz katerih črpajo tudi tuji grozni moč: v Galiciji, na Ogrskem, v Bukovini (trgovina z žitom, petrolejka in lesna industrija), tekmovali so s tujci, srečno, pa mnogokrat tudi nesrečno in na ogromno škodo češkega narodnega premoženja. Na drugi strani so banke zasledovale politične težnje češkega naroda, zlasti med Jugoslovani in sploh na Balkanu. Tako so prišle s svojimi denarjem in s svojimi strokovnjaki čez meje monarhije v Srbijo in na Bolgarsko. Tudi tu je bila sreča mila dostikrat nemila.

Ko je vzplamela svetovna vojna, je narod s skrbipolno bojznostjo zasledoval težko krizo, v katero so bili zapleteni tudi češki denarni zavodi. Tudi trezni naši strokovnjaki so obnavljali, bolj mogla naša denarna organizacija, popolnoma osamljena, napadana od vseh strani od brezobzirnega sovraštva preživeti vojno brez katastrofe. Denarni zavodi so obrnili vso svojo pozornost na edino misel, rešiti ekzistenco in čeprav je bilo preje med njimi mržnje in zavisti dovolj, vse je ponehalo in drug je pomagal drugemu. In tako se je z združenimi silami posrečilo premagati kritične čase. Le ena banka je vsled težkih grehov iz časov pred vojno podlegla vojnim krčem: »Založni uverni štav« v Kraljevem Gradcu; v zadnjem trenutku so ostale banke z energično intervencijo preprečile splošni krah. Bil je to silen udarec za našo denarno organizacijo, toda pokazalo se je, da je temelj močnejši nego udarec. Banke in denarni zavodi so začeli popravljati hibe in popreške prvojnega časa in kmalu so stali tako čvrsto kot kdaj prej. Narod jim zaupanja ni odtegnil. Vloge so rastle od dne do dne in vrnile se je tudi svoboda finančnega kretanja. Oživila je trgovina z vrednostnimi papirji, industrijska konjunktura je postajala vedno ugodnejša in že bilanca leta 1915. izkazuje velike uspehe, vsled katerih se trajno dviga kurz čeških bančnih akcij.

Vojna je češke banke ojačila, in to v dvojnem oziru: individualno, ker je vsak posamezni zavod zboljšal svoje finančialne in organizacijske podlage, se razširil in povečal, v narodnem oziru pa, ker so se banke postavile odločno v službo narodne misli, se zbližale, koncentrirale naša denarna sredstva, da moremo vzdržati hude čase vojne in da se moremo primerno pripraviti na velike naloge, ki čakajo naš narod po vojni. Reči smemo, da so naše banke še le v vojnem času prišle do tega, da so lastne koristi podredile splošnemu narodnemu interesu in se postavile ravno tako v službo češke stvari, kakor naši pisatelji.

Leta 1917. se je konstituirala že dolgo pripravljena Zveza čeških bank,

ki imajo nalogo ne le ščititi interese svojih članov, temveč stati na čelu vsega delovanja češkega naroda na gospodarskem polju. Ognemnega pomena te zveze ni mogoče dovolj oceniti. Z njo nam nastaja nova velika doba gospodarskega življenja.

Drobni pionirji našega denarnega gospodarstva so pri nas včaske rafajzovke, kmetijske zadruge, koncentrirane v ogromno osrednjo enoto kmetijskih zadrug v Pragi, oziroma v moravsko jedrno v Brnu. Praška jednota šteje 2086 zadrug. Jednota posluje ne le kot denarna, temveč tudi kot blagovna centrala. Ona skrbi zlasti velikopotezno za nabavo modernih poljedelskih strojev, s katerimi je pri nas opremljena še skoraj vsaka vasica. Drugo stopnjo tvorijo naše hranilnice, mestne in okrajne, obrtno — kreditne zadruge in drugi podobni zavodi. Kreditnih in obrtnih zadrug je bilo leta 1917. v čeških deželah 419, ki so imele nad 1 milijardo vlog. Vsled ogromnega pritoka vlog in ker je delokrog teh zavodov omejen le na vlaganje denarja v banke, izkazujejo naše hranilnice in kreditne zadruge vsako leto manj dobičkov, leta 1917. za 16,6% manj, nego le-

ta 1916. Navzlic temu je njih organizacija jako krepka, njih fondi naraščajo in tudi ti zavodi se pridno pripravljajo na delo po vojni.

V zadnjih tednih se vršijo glavna letna zborovanja čeških bank. Pri vseh vidimo ogromno naraščanje denarnih vlog, ogromni razvoj denarnega prometa ter njihovega delokroga zlasti na polju industrijskih investicij. Delniške glavnice se povečujejo v dosedaj nezasišni meri. To najbolj udarja v oči. Vzroki so različni. Prvič hočejo banke korigirati razmerje med tujim, ogromno naraslim denarjem (vlogami) in lastnim kapitalom (akcijski kapital in rezerve); drugi imajo banke mnogo zaupnega denarja vloženega pri državi na tekoči račun, in ker ni gotovo, da bo mogla država po vojni ta denar takoj vrniti, se banke zavarujejo z izdajanjem novih lastnih delnic; tretji se banke pripravljajo, da se bodo mogle po vojni kar najvišjavnije udeležiti obrtnega in industrijskega gibanja; četrto pa si delajo iz emisije delnic, ki jih izdajajo z ogromnim disajžjem, visoke dobičke. Iz sledečega pregleda je razvideti razvoj čeških bank pred vojno in po prvih treh vojnih letih.

Št.	Naslov	Sedež	Ustanov. l.	Delniška glavnica mil. kron		Čisti dobiček (tisoč kron)	
				prej	sedaj	1916	1917
1	Živnostenská banka	Praga	1868	100	120	7,284	8,293
2	Založni úvěrni ústav	Hradec K.	1868	4,8	4,8	257	*)
3	Pražská úvěrni banka	Praga	1870	30	50	1,944	3,119
4	Česká industriální banka	„	1878	50	60	2,565	3,171
5	Osvědčená banka	„	1903	25	25	874	*)
6	Česká banka	„	1908	8	12	481	571
7	Morav. agrár. a přím. banka	Brno	1908	14	14	1,062	1,718
8	Pozemková banka	Praga	1909	14	25	640	1,241
9	Bohemia	„	1909	3	3	15	*)
10	B. pivovarská	„	1910	2	2	149	*)
11	Moravsko-slezská banka	Brno	1911	3	3	218	*)
12	Agriární banka	Praga	1911	12	20	497	1,244
13	Stavební banka	„	1914	2	2	139	*)
Skupno:				267,8	340,8		

*) ni še odločeno.

Vlog imajo banke danes čez 1 milijardo kron, in te vloge še vedno naraščajo. Da se vidi, kako banke delujejo in kako globoko sega njih vpliv, naj navedem na kratko delokrog posameznih večjih zavodov:

Živnostenska banka pospešuje vse panoge obrti na Češkem, tekstilno, železarsko, premožkopno industrijo, je zainteresirana na velikem številu zavodov vseh vrst. Praška kreditna banka: tekstilna industrija, premog, usnarstvo, pekarne, mlinci, opekarne. V Galiciji ima petrolejske vrelce, na Češkem rafinerijo, v Srbiji in Bolgariji je zgradila tovarne za sladkor. Češka banka: financira veliko češko tovarno za puške. Průmyslova (industrijalna) banka ima mlino in premogokope ter je v Budimpešti ustanovila filijalo: slovaško banko. Moravska agrarna in industrijalna banka je prevzela in razširila ogromno tovarno za izdelke iz sladkorja, čokolado in kakao Maršner v Pragi ter ima na Moravskem velike sladkorne tovarne; vodi celo vrsto pivovarn, podjetij za les-

no obrt in železarno. Moravsko-slezská banka ima posebno mnogo pivovarn. Pozemková in tudi agrarna banka se bavite posebno s parcelacijo veleposestev (na Kraljevem Krupu, na Stajerskem Vitanje). Češke banke so imele leta 1917. skupaj 35 podružnic. Od novega leta sem sistematično razširjajo mrežo podružnic v čeških deželah.

Za čas po vojni so si češke banke ustanovile skupno »Družbo za mednarodno industrijo«, katere naloga je, da že sedaj pripravi vse za jedrno nastop čeških bank onkraj čeških meji. Tudi v raznih drugih vprašanjih korakajo češke banke danes že popolnoma enotno, zlasti pri financiranju kreditov za vojne zaloge, aprovizacijske družbe za češke okraje itd.

Takšna je torej v najkrajših potezih podana splošna slika češke denarne organizacije, tega hrbitišča, ki trdno drži vse naše gospodarstvo po konci. Ta organizacija bo v bodočnosti igrala tudi važno vlogo pri češko-jugoslovanskih razmerah.

v življenju do veljave ali padejo pod veljavo, ali naj bodo, gospodarji ali hipec? Kaj pa želimo mi? Mj hočemo vendar življenja. Življenja hočemo, pa naj še tako straši krog nas, pa naj bo še tako grozno v deželi, pa naj bo še tako mačehovsko ravnanje države z nami, pa naj kleti zemljelačni severni tujec še tako nateza svoje oči proti jugu, navzlec vsem gromnim oviram in nameram hočemo živeti in praznovati na Goriškem, vstajenja dan.

Kako je bilo hudo, ko smo bežali. Koliko detet nam je umrlo takrat na tistem divjem begu, ko so nas gnali neusmiljeno po cestah v mrzlo tujino. Koliko naših nežnih malčkov je vzela begunska trdota po zaporniških taboriščih, po temnih kletih in smradljivih

Goriško vstajenje.

Kamor se ozreš, kamor se obrneš, z vseh strani gleda v té skrb. Odkar je izbruhnila vojna, nas spremlja skrb, tlači nam dušo in telo. Vrnilo se nas je že nekaj domov, skrb je prišla z nami. Strašna kakor smrt se giblje krog nas in deluje. Trpimo na svoji rodni grudi in z vsem srcem hrepenimo po času, ko se otresemo dušne skrbi in vzklilenemo: prestali smo, novo življenje se je pričelo...

Velika je naša naloga pri vzpostavljanju goriškega življenja. Velik del te naloge pa mora biti posvečen naši deči. Skrb pritiska na nas in izprašuje našo dušo: Kaj bo z otroki? Ali naj poginejo ali vzrastejo, ali naj se posplo-

lišče je imelo petindvajsetletnico — zaprl ga je deželni glavar. Tako se tudi nekako proslavi jubileji in ni treba zanje niti truda in priprave. In mi vključ temu živimo. Kaj je treba komedije, slavnosti in navdušenja. Saj zgoraj skrbijo za nas. In v naši državi je vendar po zakonih zagotovljen vsakemu narodu svoboden kulturni razvoj. Kaj hočemo še več?

In vendar je žalostno pri tej misli. Žalostno zato, da bo enkrat veselo. Veselo bo, ko bodo obračunali s preteklostjo in začeli novo življenje.

Dr. I. Jesen.

Ernestina Jelovšek.

Manica Komarova.

Kadarkoli me zanese noga po Sv. Petra nasipu, vselej se ozrem gori na dve podstrešnih okni in na mah mi je duša polna spominov na njo, na — Ernestino.

Da, tam gori je bivala svojih dolgih 26 let, hči pesnika-velikana. Par mesece pred njeno smrtjo sem stopila zadnjič v to sobico. Ernestina je ležala v postelji. Oči zaprte, lice suho, blede. Le po rahlem dihanju je bilo opaziti, da še živi.

Stisnila sem jo za velo desnico: »Ernestina!«
»Odrli je oči ter nekaj časa bulila v me. Nato pa se je krepko oprčila moje roke, dvignila se urno kvišku in vzklila: veselo!

»Ah, vi ste, prav, prav! Vedela sem, da pridete. Ali ste me dolgo bu-

dili? Z menoj je križ. Oči in ušesa so mi odpovedala službo. Ah, starost, starost! Kaj pa mislite, v šestinsedemdeseto leto grem!

Jaz je obložim z blazinami in se, kakor navadno, vsemem poleg nje. Ona pa živahno nadaljuje:

»Ali veste, da pojdem v jubilejno ubožnico? Glejte, tako dobri so moji prijatelji, ki tako skrbje zame! Tam bom imela posebno sobico in seveda tudi dobro postrežbo. Ampak za dolgo tam ne bom, to čutim. Moje moči so pri kraju in ura gre na polnoč. Oče me kliče...«

Cez vilo lice ji je šinil rahel nasmeš in motne oči so ti zasorile v solzah blaženosti, kakor vedno, kadar je govorila o svojem očetu.

Razgovarjali sva se potem še to in ono. Opešala sta si sicer vid in sluh, a spomin je imela še vedno občudovanja vreden. Z le njej lastno živahnostjo mi je deklamovala pesmi in citate raznih pesnikov ter pripomnila, da zna Prešernove pesmi in sonete skoro vse na pamet. Živo se je zanimala za vse vojne dogodke globoko vzdihnila:

»Ah, ta vojska! Jaz jej ne doživim konca. Vi morda že, a ne tako kmalu. Svet je preveč zapleten.«

Rekla sem ji, naj ne misli toliko na smrt, ker morda še ne pride tako kmalu. Ona pa zmaje z glavo:

»Ne, ne, letošnjega leta ne preživim. Sicer pa, kaj zato! Moj čas je prišel. Ali mislite, da me res še kaj veže na svet? Prav nič! Pripravljena sem vsak dan na odhod. Živela sem dovolj dolgo, okusila veliko, a dobrega prav malo. Eh, ko bi Vi vedeli!«

»Ernestina, povejte mi kaj iz svojega življenja. Tako dober spomin

narod premaga nekulturne razmere — in so šli polagat temelj svojemu narodnemu gledališču. Bil je slavnosten dan, 16. maj, ko so pripeljali na vozovih temeljne kamne z raznih strani svoje domovine in je vprico vseh živečih čeških kulturnih mož in žen, obdan od tisočglave množice slavnostni govornik dr. Sladkovský govoril svoj znameniti govor. Izpolnjevala se je davna želja vsega naroda, ki se je z gledališčem probujal, oživljal in razvijal. Treba je bilo več kot deset let, predno je bila končana veličastna stavba, ki je danes krasota tega lepega mesta, predno je stalo »Narodni divadlo«, ki budi ponos v prsih slehernega Čeha. Saj je vse to njih lastno delo, uspeh dolgoletnega truda, dokaz njihove velike narodne in kulturne zavesti. »Narodni divadlo« je zanje mejnik v njihovem narodnem razvoju: koliko borb in težav in prevar je preživel narod prej, nego si je postavil to ponosno stavbo. Kje so oni prvi začetki, ko so se začele igrati prve češke igre (okoli l. 1780.) v mali leseni lopi na Konjskem trgu. Kako se je začela Praga ob teh prvih predstavah probujati! Iz Prage so šli igralci na deželo. Pomanjkanje, beda, nedostatk, vse jih je oviralo — omazali so in zopet so začeli. Praga je imela svoje gledališče, a bilo je nemško, stanovsko — (kakor v Ljubljani) in v njem niso marali za češke izre. Počasi so premagali te ovire — toda čutili so vedno, da so gosti. Zato so mislili na svoje gledališče. Delali in zbirali so leta in leta. Medtem so rastle pod vodstvom navdu-

šenega dramatika in igralca Kajetana Tyla nove igralske sile, vzrasla je dramatična literatura, češka godba je v Smetani našla svojega mojstra. Vse je bilo pripravljeno, da se začne nova doba češke dramske umetnosti. Koliko jasnih in velikih trenutkov je dočel narod v tem svojem svetliču, ko je slavil svoje jubileje in proslavle, ko so njegovi mojstri podajali leto za letom nova dela, ko je njih umetnost šla iz »Nar. divadla« daleč v svet! Koliko trpkih in težkih trenutkov iz svoje velike preteklosti je videl narod v teh delih pred seboj na odru! Vso svojo zgodovino, sedanjost in bodočnost. Tu je našel vrhunec radosti v sreči, tu je našel uthe in tolažbe v svojih najtežjih dneh. Ljubezen do domovine in umetnosti je rodila tu svoje čudeže. Tu je bil zanj izvor radosti, sile in krasote. Vsi veliki dogodki so nosili tu svoj odmev. Kar je dal svet lepega in velikega na polju gledališke umetnosti, vse to je podalo »Narodno divadlo« narodu v njegovem jeziku. »Kdo bi ne bil ponosen na to veliko kulturno središče? Zato je hotel češki narod proslaviti spomin onega dneva, ko si je pred pol stoletjem postavil prve temelje tega velikega dela. Po treh letih strašnega preganjanja hoče ob tem jubileju pokazati svojo kulturno višino, svoje uspehe preteklosti, in si iz vira umetnosti načrpati novih sil za bodočnost.

Priprave za to slavo se so vršile že pozimi. Namerava se prirediti gledališka razstava, iz katere bo nastal gledališki muzej, ki bo ohranil potom-

stvu spomine na prejšnje čase. V »Nar. divadlu« se bo igral zgodovinski ciklus iger, ki bodo pokazale razvoj češke drame in opere. Na repertoarju bo cel Smetanov in Dvořakov ciklus. K proslavi se pripoje češka gledališča po vseh mestih, saj so vsa nastala iz onega kulturnega bogastva, ki ga je tekom let ustvarilo »Nar. divadlo«.

V nedeljo se je vršila prva seja slavnostnega odbora. Za predsednika je bil enoglasno izvoljen dr. K. Kramář, ki je izrazil željo, da bodi to jubilej, ki ga bodo deležne vse vrste naroda. V odboru so znana imena: dv. sv. Hlava, dr. Marek, Jar. Kvapil, dr. Pospíšil, Kučera Riha, Štech, S. Heller, Ad. Srb, V. Hübner, dr. Pippich, Hermann, Madl. Za slavnostni dan je določil sledeči program: Dopoldne, 16. maja, se bo igrala »Prodana nevesta« brezplačno za revnejše sloje. Vstopnice razdeli »Češko srce«. Pisatelj I. V. Krejčí bo imel pred igrjo poljudno predavanje o pomenu jubileja. Istočasno bo slavnostno zborovanje v muzejskem Pantheonu, kjer bo govoril pisatelj A. Jirasek. Popoldne bo predstava »Noč na Karlštajnu« in zvečer Smetanov »Dalibor«.

Te dni oznanjajo veliki okliči na praških plakatih ta pomembni jubilej. Vse se pripravlja na lepe majske dni. Lansko leto je bilo četrto stoletja, ko smo v Ljubljani otvorili svoje novo gledališče. Toda ne — bolje je, da se ne spominjamo. Za nas so bili isti žalostni. Sploh jih ni. Od kod? Počemu? Saj jih ni treba. Metlica je imela petdesetletnico, odnesla jo je vlada, gleda-

luknjah v severnih deželah. Kako so se nam srca trgala, ko so padali drug za drugim. Odraslega sina je ubila granata, oče je izdihnil izmučen v rezervni bolnišnici, malček je bil v družini tretja vojna žrtev. Ali materino srce jih je vendar še rešilo precej. Vračajo se iz begunstva. So že prišli in še pridejo. Skrb gleda na nje in nam jih kaže: glejte, kaj bo ž njimi! Vsa naša duša kipi proti njim, vse naše misli se strinjajo v eno samo željo: ohranimo deco!

Nedavno je priobčil »Slovenski Narod« dopis goriškega učitelja, ki je prav gorel za šolo. Šole potrebujemo. V šoli z našimi otroki! Razbito je marsikako šolsko poslopje in odnesejo je iz njega vse, kar je spominjalo na šolo. Toda že se tu učitelji, če deluje šola. Nekaj je že, nedostaja pa še obilo. Mi želimo povsodi, kjerkoli mogoče, šolskega pouka, šolskega nadzorstva nad našo deco. Vojna je zapustila vsakovrstne nevarnosti v deželi. Naš otrok je izpostavljen razstrelnim snovi. In kake nesreče so že zadele mnoge rodine! Preprečiti moramo pogibelj za naše otroke in obvarovati jih pohabljenstva, ko bo vojne pohabljenstva že tako preveč. Kaj brez roke, brez noge, z enim očesom ali kako drugače pohabljen naj vzraste naš otrok, katerega smo komaj živega pripeljali domov iz begunstva? So že take nesreče, čuvajmo se torej nadaljnih. Čuvajmo pa se jih potam šole in učiteljskega nadzorstva. Zato pa kličemo: pustite naše učitelje domov, odprite šole in čuvajte našo deco! Naši učitelji so dobri. Našemu ljudstvu so pomagali v mirnih časih, delili so z njim vojne in begunske težave, deliti hočejo tudi sedanje prehodno trpljenje in čvrsto pomagati pri vzpostavitvi naše tako ljubljene goriške grude z dobro šolsko vzgojo.

Cutimo, da bomo še dolgo viseli na Kalvariji, sredi sovraženih zasednih sunov, še nič ne vidimo žarkov, ki bi naznanjali prihod veličastne luči, sredi katere zakrkljavo vstajenje, vendar up je naš vodnik, skrb naša spremljevalka in ta nam ukazuje: delati in živeti. Mi delamo, delamo, delamo za bodočnost. Ne bomo se mi radovali sadov na svobodni zemlji naši, ali počivati hočemo v svobodni zemlji naši in želimo, da bodo po njej hodili srečni kot zreli možje sedanje naši malčki. Ohraniti se moramo, pa naj bodo naše roke še tako žuljave in naše glave še tako izmučene. Ohraniti se moramo v svojih otrocih. Naša deca, to je naša aleluja. Ona bo uživala našega vstajenja veliki dan, mi ga pripravimo in omogočimo.

Nova svoboda.

Osvobođenju svojih plemenitih sil.

Sedanjí predsednik Združenih držav Woodrow Wilson je v dobi, ko še ni bil sovražnik centralnih držav in ko se je pripravil, da prevzame vodstvo velike transoceanske republike, oznanjal v svojih govorih svojemu narodu novo svobodo. Dvanajstih tednov govor je zbral v posebno knjigo, ki je kmalu govorila v nešteto jezikih celemu svetu. Kajti v tej knjigi se nahajajo misli, ki morajo vzbuditi glase odmev v srcu vsakega kulturnega človeka, ki ni daleč zaostal za sedanjim časom. Znančilo je, da je Wilsonova knjiga navzlic sovražstvu, ki vlada danes med Nemčijo in Ameriko našla tudi med nemškimi narodom mnogo občudovalcev.

Našim čitateljem hočemo podati za pirlu nekaj glavnih misli iz te knjige. Ilustrirati jih hočemo s primerami iz našega lastnega položaja, da se bo ob tej senci lepše spoznala luč nove svobode, ki mora zasijati človeštvu, ako naj za nas vse po kruti dobi vzklik boljše življenja.

Stari red se menja.

Temeljna istina je, da se dandanes nič ne godi tako, kakor se je godilo

pred 20 leti... Stare politične formule se ne prilagajajo za sedanje probleme; čitajo se dandanes kakor dokumenti, vzeti iz pozabljenih vekov...

Kar ta zemlja pred vsem potrebuje, je sistem zakonov, ki bi gledali bolj na one, ki hočejo postati možje, nego na one, ki so že možje... Ljudje so v blagostanju, a kar me vznemirja, je, da sami ne ustvarjajo blagostanja.

In pri nas? Pri nas se pa vse godi tako, kakor se je godilo pred 20 leti; čitajo se stare politične formule, kakor da bi ne bile iz pozabljenih vekov. Daje se onim, ki že imajo, ne onim, ki nimajo, pa so vredni, da bi imeli.

Kaj je napredek?

Če se izpremenijo razmere, se mora izpremeniti tudi zakon. Ako zakon ne ustreza več institutemu stanju, ga to istino stanje prej ali slej poruši...

Rad bi videl, da bi v vzgojevaliških delih mlade ljudi novega pokolenja kolikor možno nepodobne njih očetom...

Ljudje mnogo tisoč let niso niti govorili niti mislili o napredku. Njih misli so šle v drugo smer ter jim pred očevale »prednike, ki so nosili težje orožje in daljša kopja«. Mi mislimo na bodočnost, ne na minulo.

S tiranijo, proti kateri se dandanes bojujemo, mislimo vpliv, ki ga imajo na zakonodajstvo in na sodstvo take organizacije, ki ne predstavljajo ljudstva.

Vse, kar hočemo napredovati v dobi, ko je znanstven izraz »razvoj žive prirode«, »evolucija«, ne pa Newtonova mehanična »priteznost«, je to, da naj se prizna, da je narod živa stvar in ne stroj.

In pri nas? Pri nas veljajo še vedno stari dvorni dekreti iz absolutističnih časov. Šola hoče iz naših otrok narediti ljudi, kakor so bili naši pradedi. Dijak naj bo mrtev slovar, kakor često njegov profesor. Zgodovinske tradicije provincij se smatrajo za svetinjo, ki se vanjo zaletavajo le izdajniki. Narodi se smatrajo za stroj, kjer deluje več povsem mehaničnih sil; te sile naj se med seboj uničujejo, da bo na stroju države ravnotežje, t. j. smrt. Le mašinsti, ki stojijo zraven, je srečen. Svoboden mož ne potrebuje skrbnika.

Aristokratska teorija, ki se nič ne ujema z ameriškim življenjem, trdi zmotno, da »mase« potrebujejo skrbništva »državnikov«. Ne moreš se bolj oddaljiti od prvotnega amerikanizma, od zaupanja v zmožnost zanesljivega, nadarjenega in neodvisnega ljudstva nego je oddaljen nauk, ki jemlje ves pogum, da naj se namreč nekdo drug brine za korist nas vseh ostalih. Nočem, da bi sijajna družba izvedencev, strokovnjakov sedela za zaprtimi durmi v Washingtonu in se igrala za Previdnost naroda meni... Da bi se drugi ljudje delali za Previdnost nad menoj, proti temu odločno protestiram. Kar se mene tiče, nočem spadati k narodu, ki bi hotel biti izročen skrbi skrbnikov.

In mi? Jugoslovani smo pod kurateljo dunajskih in budimpeških državnikov. Za zaprtimi durmi ministrstev in komisij sedi naša Previdnost. Ali hoče naš narod pristopiti, da bi ostal pod pantoflom skrbnikov? Sušteršič in Frankovi delajo na to in se klanjajo kuratorjem.

Življenje prihaja iz zemlje

Kdor gleda v razvoj zgodovine, vidi na vsaki strani napisano, da se narodi prerajajo od spodaj, ne od zgoraj... Narod je tako velik in ravno tako velik, kakor je velika njegova prostost vojska... Ena izmed slavnih strani naše zemlje je, da nikdo ne more naprej reči, iz katere rodine so, iz katere pokrajine ali iz katerega plemena pridejo voditelji ljudstva.

Narod se očuva ali s silo, ki dremle globoko v njegovih lastnih prsih, ali pa se ne očuva z ničemer, sigurno ne s prijaznostjo aristokratov... Vse, kar

cvete pod božjim solncem, jemlje svojo krasoto in svojo silo iz svojih korenov, iz onih tajnih virov življenja, ki leže utajeni v živi zemlji...

In pri nas? Že naši mladinci se pri vsaki priliki vcepiljo mnenje, da imamo za vse, kar smo dosegli v zadnjem stoletju, zahvaliti edino milosti Gospodov. Ta trditve je laž in bi bila sramota za nas, ko bi bila resnična. Res pa je, da pri nas lahko vselej naprej rečemo, iz katere rodovine, iz katere pokrajine in iz katerega plemena pridejo naši gospodarji. Knezi, grofi in vitezi se menjajo v gospodstvu; tukaj se zvejo Körberji, Stürgkhi, Berchtholdi, Martinici, Cernini, tam pa Tisze, Andrassi in Wekerleji.

Ljudski parlament.

Občinski uradi in komisije so stopile na mesto ljudskih skupščin in mestnih shodov. Mi svobodni možje pa se moramo navaditi, se shajati na posvetovanja, kakor so delali naši očetje. Nič ne čisti zraka tako kakor odkrita debata.

Če hočete dobro poznati veliko reko, bližajočo se morju, morate iti proti struji nazaj v gore in pralesove in videti le male potoke in bistrice, ki se družijo na skritih mestih, da bi napolnile mogočno strugo veletoka. In tako je tudi s tvorbo javnega mnenja: Nazaj na kmete, v trgovine, delavnice in bajte, v mestna stanovanja in šolska poslopja, kjer se ljudje shajajo! Tam žubore bistrice.

Mi nismo prijatelji enega sloja proti drugemu; dolžnost nam je, doseči, da en sloj razume drugega.

In mi? Slovenski profesor je pred leti poprosil dr. Sušteršiča, naj bi v vprašanju slovenskih učnih knjig za srednje šole slovenske stranke postavile soglasno; Sušteršič pa ga je zavrnil: »Politika pa je moja stvar«. Ko je odpadel od naroda, je ustanovil »Kmečko stranko« da bi šuntal stan proti stanu. To je eden vzgled. Ko si urejamo svoje notranje narodne razmere, ne zabijmo Wilsonovih besed.

Bodi luč!

Narod hoče odpreti durí, hoče odpreti oknice, hoče bolnike zanesti na sveži zrak in na solnce. Hoče prirediti velik lov in gotove živali popihati iz njih brlogov...

Naša politika se očisti, ko si ustanovimo odgovorno vodstvo. Doslej nas vodijo neodgovorne osebe, ki stoje izven zakonodajstva, osebe, ki so politični stroji...

Zastopam mnenje, da napram ljudstvu ne sme imeti nobena vlada nobene tajnosti in da je dolžnost vsakega javnega uradnika, kadarkoli ima priliko, svojim državljanom podrobno razložiti, kaj se godi notri, v njegovi pisarni.

Pri nas so durí zaprte. Za zaprtimi durmi se je sklenila vojna, v zaprtih kancelijah so tri leta odločevali o smrti in življenju, o usodi države in narodov odločujo zaključena družba diplomatov. Vse je skrito in tajno in gorje uradniku, ki bi izza sten svoje pisarne narodu ovdahnil kako »uradno tajnost«. V tem se dela, solca ni. Čim višje gremo v pisarnah, tem manj odgovornosti je v njih.

Blagohotnost ali pravičnost?

Nočem živeti na račun ljudomilosti (humanitete). Nočem, da bi vlada za mene skrbela naravnost ali po svojih organih. Hočem samo, da odločijo pravo in pravičnost. Dajte mi pravo in pravičnost in jaz vzamem skrb za sebe na sebe samega.

Nočem živeti pod nobenim Gospodom, pa naj bi bil ta še tako blagohoten. Rajši bi gladoval kot svoboden mož, nego da bi bil krmljen po razpoloženju drugih. Pravičnost hočemo, ne pa naklonjenost in prizanesljivost in pomoč iz usmiljenosti.

Blagohotnost ni nikoli razvila niti človeka niti naroda. Vsi veliki načrti

socialnega dvigavanja so osnovani na pravičnosti, ne na blagohotnosti.

Ne bojim se žepnega tatu in ne razbojnika. Bojim se mogočnega moža, ki ne pozna pravice, čigar dvomljivo mišljenje pa more prehajati dalje na druge moze vsled moči njegove zgovornosti. Ko bi bil Bog tako naredil, da bi vsi, ki nimajo pravice, bili žepni tatovi in razbojniki, bi se jih lahko rešili, a Bog je ustvaril nekatere dobre ljudi, ki pa mislijo krivo...

In mi? Prepuščali smo se — kakor pred l. 1848. — vladi »modrih« Gospodov in jim žrtvovali misli in voljo. S tem smo izgubili svojo moč ter podlegali sovražniku tem lažje, čim manj je bil »razbojnik« in čim bolj je bil — v bolnicah! — human.

Pot k činu je čin sam.

Ni li morda že čas, da dorastemo in sami skrbimo za svoje zadeve?

Pravo svojo reprezentanco doseže ljudstvo, ako 1.) direktno samo predlaga kandidate za uradniška mesta in samo direktno voli uradnike (brez upravljanja predlaganega »stroja«), 2.) ako direktno samo voli senatorje in 3.) dobi pravico, predlagati direktno zakone, poročati o predlogih in končno odklicavati uradnike. Odločujoči moment pri volitvi uradnikov je često prvotno predlaganje njih oseb, ne njih volitev. Že sama možnost takega predlaganja kandidatov in zakonov je polovica zmage in daje narodu ključ do svojega lastnega doma. Uradniki, ki jih narod sme odpoklicati po preteku neke dobe — v nekaterih ameriških državah je upravna doba uradnikov praviloma eno leto — vedo, odkod prihaja njih moč, in vedo, da bodo odstranjeni, ako bodo pristopni tujim vplivom...

Kdo so največji konservativci naše dobe? To so gospodje, ki so se zabarikadirali za obstoječe zakone, jih krivo tolmačijo in zlorabijo. Boje se sedaj, da bi jih »radikalizem« ne pometel.

Bistroumen Anglež je rekel: »Če se pravi, da se je ameriška ustava izkazala, še to ni dokaz, da je ameriška ustava odlična; zakaj Američani se znajo prilagoditi vsaki ustavi — poklon, ki ga lahko uživamo kakor sladko mazilo za svojo dušo, in vendar je v tem kritika, ki bi nam morala dati povod za razmišljanje.

Temelj ameriških uredb je: Ako narod katere države vidi, da njena vlada ne ustreza okoliščinam njegovega življenja in ne podpira njegovih svobod, je njegov privilegij, jo izpremeniti, kakor se mu ljubi.

Doslej je vlado imela zaprti majhna skupina ljudi, katerih imena ste poznali, katere pregnati pa smo smatrali za nemogoče... Ti ljudje so močni le, kolikor se jih mi bojimo.

Nehajmo se že igrati to navidezno igro demokracije! Vzravnamo se in uresničimo ideale ameriške svobode!

In pri nas? Naša ustavnost je slepilo za uboge na duhu. Mi nimamo dosle ključa do svojega lastnega doma. Naši uradniki se večinoma čutijo odgovorne le navzgor in jih je mnogo pristopnih tujim vplivom. Nekateri store le to, kar se jim dikтира od zgoraj. Zabarikadirani v kanceliji, obsojajo »radikalizem«. Mi se jih bojimo, zato so oni močni. In to je moč birokracije v ožjem pomenu besede. Naša »ustava« se je izkazala v vojni; ta hvala je najtežji očitke vsem, ki trpimo in se bojimo. Ali Gospodje ne zamerijo narodom, če ti — le mislijo na izpremembo ustave? Razen seveda, če se ustava izpremeni v smislu nemške in madžarske manjšine.

Osvobođenje življenjske energije ljudstva.

Naj kolikor kratkoročno mislimo na razkritje Amerike, vsakokrat učini svež dojem na našo fantazijo. Stoletja se je obraz Evrope obračal na vzhod: Atlantski ocean ji je ležal pri zadnjih durih sveta. Naenkrat pa ji je zavzete Carigrada po Turkih zaprlo cesto na iztok; opozumila se je na neznano morje na zapadu. Tu je bila človeštvu dana prilika, ustanoviti novo civilizacijo.

Samo ena stvar se še dotika tako močno virov našega notranjega nemira, kakor podoba Kolumbovih ladij, bližajočih se ameriškim bregovom, in to je misel na evropske izselence, ki se jim krči grlo, ko s krova gledajo na ameriško zemljo, kjer najdejo, kakor so jih učili, zemeljski raj, kjer se bodo končno rešili svojih privilegiranih stanov in vseh teh verig, ki utesnjujejo ljudstvo v podaništvu in breznarodnosti.

Kaj nahajamo v listinah mož, ki so ustanovili Ameriko? Da hočejo služiti sebičnim interesom Amerike? Ne, marveč da ljudstvu prinesejo svobodo. Postavili so v Ameriki svoje paprove v znamenje upanja, kakor svetilnik v prubujenje vseh narodov sveta... Bog daj, da bi v sedanjem izprepletenem stanju modernih razmer mogli iznova dvigniti svoje paprove.

Kjer sedaj stojimo, je križišče dveh cest; te dve cesti se vlečeta v kraje, kjer bosta daleč druga od druge. Na koncu ene izmed njih je mučni obraz vlade, zvezane po privatnih, posebnih interesih, na koncu druge pa se bliži luč inicijative poedinca in njegove svobode. Verujem, da je ta luč naravnost iz nebes; verujem v to luč ljudstva, kakor verujem v silo življenja.

Pristopajte k »Slovenski Matici«.

Članarina 8 K, ustanovna 200 K

Proroštva, ki se izpolnjujejo?

Tovariš češki vojak, ki leži v sedni sobi, mi je prinesel danes vezano knjigo ter mi priporočil, naj jo pozorno prečitam, češ, da bom v nji našel marsikaj zanimivega. Opozoril me je zlasti na spis »Doba časa«.

Otvoril sem knjigo in čital na prvi strani »Posel zahrobnic«. — Spiritički časopis vnovični zahtevam duševnim. Ročnik IV. Hrabačev 1904. Redaktor, nakladatelj a vydavatel Karel Sezemský. Nehoté sem se nasmehnil. Ali je to poskus, da bi se me pridobilo za spiritizem? Brezposlen trud. Koliko razprav in razmotiranih sem že čital o spiritizmu in okultizmu, a še nisem šel med njih vernike. Površno in malomarno sem jel listati knjigo, dokler nisem dospel do 74. strani, kjer sem našel preje označeni članek »Doba časa«. Jel sem ga čitati, sprva letimce, potem vedno pozorneje in s preudarkom. Ko sem članek prečital, sem se zamislil. Pojavila se je pred mano uzanka, s katere rešitvijo pa se jaz ne nameravam baviti. Naj jo rešijo čitatelji vsak po svoje.

Evo, kaj čitamo v »Selu posmrtnem« na 75. strani: »Kratko pred ali po l. 1914. zavladala na svetu velika beda, nastanejo ogromne vojne, bo to pravi svetovni vihar. Okrog l. 1914. nastanejo velike spremembe v človeštvu, ki bodo imele dalekosežne posledice... V letih 1910—15 nastanejo veliki prevrti, ki bodo zahtevali velike žrtve na človeškem življenju in imetju... Stojimo pred veliko prehodno dobo, v kateri se pojavijo veliki prevrti, vojne, beda in glad, za to dobo nastanejo novi boljši časi, časi velikega duševnega razvoja... Jasnó je, da pride do groznega prelivanja krvi na celi zemlji, zlasti v Evropi... Vname se velika vojna med 4 velikimi vladarji in v tej strašni drami izgubi življenje nič manj kakor tretjina prebivalstva. Ta doba se očitno približuje in za najkritičnejše se označuje leto 1909. Porodne bolečine novega razdobja visé takorekoč v ozračju. Napeto pričakovanje bodočih dogodkov, ki imajo priti, je splošno. Novi duh se probuja, stari skuša njegov razvoj zamejiti, nastaja tlak in protitlak... (Str. 109) zrem smrt s koso, ki se je dvignila nekamo od Holsteina in se napotila preko Pruske, Poljske, Rusije, Črnege morja, Male Azije, Palestine ter se ustavila v neki mali trdnjavi... Iz raznih znakov je razvidno, da v kratkem izbruhne vojna v Evropi in da bo večinoma divjala v njeni sredini. Nemčija in Avstrija izgubite mnogo prebivalcev in ogromno imetje.

Tisoč in tisoč vdov, deklet in strot leži ob sveže izkopanih grobovih in plače za mrtvici. V ozadju stoji starci, stare matere, oplakujejo svoje sinove, odvzete jim v cvetu mladosti, v polnem razmahu telesnih sil... Sledi velik glad v večjem delu Evrope, njega posledice so zopet tisoči tisocev mrtvih, beda, bolezní... Pa sem zazrl veliko svetlobo, ki je vznika na zapadu v Ameriki. Končno pa je napočil novi čas. Narodi so odložili brodatomorno orožje in izumili čudovite stroje, ki bodo sami opravljali težka človeška dela. Nevednost, siromaštvo, bolezní in robstvo vseh vrst izgine s sveta in napočí zlata doba... Tako pisano in tiskano l. 1904. v listu »Posel Zahrobnice«. Čitatelje občinstvo naj sedaj ugane, ali so pisci zgoraj navedenih proročevanj res zrlí v bodočnost, ali so izgubali o bodočih dogodkih slučajno zadeli resnico!

R. F.

Goriška deželna bolnišnica in umobolnica.

Ze dolgo vrsto let se je razpravljalo o potrebi deželne bolnišnice v Gorici, ker ona usmiljenih bratov za moške in mestna za ženske nikakor nista več zadoščali modernim higijeničnim zahtevam. Zdaj ko ste obe po vojni skoro razrušeni, je postalo vprašanje o zidavi nove, deželne bolnišnice akutno ter se njega rešitev nikakor ne da več odlagati. V tesni zvezi s tem je tudi vprašanje o obnovitvi umobolnice, ki je po kratki dobi svojega obstanka, komaj da je raznim nasprotnikom dokazala svojo opravičenost z uspešnim delovanjem, bila vsled vojne prisiljena preseliti se v Kromeriz, ali poslopje je trpelo toliko skode in razdejavanja, da bode težko tudi le v malem delu še za kako popravo.

Bili so vedno nekateri možje, ki so videli v teh dveh zavodih nekako nasprotstvo, ter se potegovali za jedno ali drugo, pri tem pa jedno ali drugo negirali. Vendar sta oba prepotrebna, in meni se ravno združena rešitev obeh zdi ravno sedanjemu času najprimernejša.

Goriška je mala dežela in vsled svoje lege in kupčijskih zvez gravitira vse sezonski in ves červinjski okraj v Trst. Tudi imajo razni kraji v Furlaniji svoje male bolnišnice za silo. Tega ne smemo pozabiti, ker le tako nam je umevno relativno malo število, ki je bilo oskrbovano v dosedanjih dveh bolnicah v Gorici in ki bi se z ustanovitvijo nove, moderne bolnišnice gotovo zvišalo, a ne v tolikem številu kakor bi bilo razmerno onemu prebivalstvu. Nova bolnišnica pa bi morala, ako naj odgovarja svojemu namenu, biti popolna, to je, obsega bi morala oddelek za notranje bolezni (s posebnim paviljonom za infektijske bolezni in posebnim za tuberkulozne — s tem slednjim bi se morda dal združiti ljudski sanatorij tudi za sosedne dežele) — potem kirurški oddelek, oddelek za kožne bolezni in sifilitični, oddelek za očesne in usne bolezni ter porodniški oddelek, (event. s šolo za babice s slovenskim in italijanskim poučnim jezikom). Po-

imate in tako lepo znate pripravovati. Povejte mi kaj o svojem očetu!

»O mojem očetu! je navdušeno vzkliknila ter me motrila s hvaležnim pogledom. »No, o njem morate že pač sami marsikaj vedeti, saj ste vendar Slovenka, in kdor ne pozna Prešerna, ni Slovenec!«

Nato je izvlekla izpod vzglavja knjigo »Spomini na Prešerna« ter jo položila predme.

»Čemu Vam naj pripovedujem o očetu! Tu berite. Te spomine sem pisala v letih 1875. in 1876. in sicer v nemškem jeziku. Ne čudite se temu, kajti vidite, da sem hodila v nemške šole, s štirinajstimi leti pa sem ostavila roistni kraj in od tedaj sem zopet zašla med ljudi, ki so govorili le nemško. V mojih časih pač ni bilo tako, kakor je danes. Sicer pa danes že lahko govorim in tudi pisati znam v milem materinem jeziku. Torej, kakor sem rekla, prvotno je bilo to pisano nemško. Kakor veste, nisem pisateljica, ta dar so mi nebesa odrekla, četudi sem hči velikega očeta. Zato je pisano vse tako po domače, kakor mi je velevalo srce. Da, draga moja, srce pa imam mehko, srce imam očetovo. Zato pač lahko umevam, čemu so nekatere njegove pesmi tako polne obupa in gorja. Kdo pa je umel tedaj mojega očeta, kdo? Ničel! In za plačilo je potem največkrat žel grenke krivice. Ali je potem tako čudo, da je včasih iskal uteha v — vinu? To pa je bil velik greh v očeh onih, ki iščejo pezdur v očeh svojega brata, ne opazijo pa na bruna v lastnih očeh. No, pa te ljudi sem dobro ožigosala v »Ljubljanskem Zvonu« leta 1883. na strani 595 pod zaglavjem »Prešeren — človek«.

Tu je nekoliko prejenjala ter se ozrla zopet na knjigo. »Ta moja knjiga je zagledala beli dan v aloyanskem prevodu avgusta

1903. K izdaji in popravilu je blagodušno pripomogel moj dobi, sedaj tudi že pokojni prijatelj, pesnik Anton Aškerc. Blagi Tone, to je bil vrla duša!«

»Z Aškercem sta si bila že od nekdanj zelo dobra, kaj ne —« pripomnil jež.

»Ah, saj pravim, to vam je bila duša! Kjer in kadarkoli je bilo treba, vedno mi je priskočil na pomoč. Tudi pisal mi je večkrat. Odprite tam ono-le knjigo!«

Segla sem na levi konec mize po zastarelo, v črno platno vezano knjigo, ter jo ji dala v roke. Odpre jo in vzame iz nje Aškercovo vizitko.

»Glejte, to mi je pisal za novo leto 1904. Berite, prosim!«

Brala sem glasno: »Velečenjena gospodična! Želim Vam v bodočem letu prav iz srca vsega najboljšega! Naši sovražniki so pač bistvena primes življenja. A če se čim dalje bolj zaletavajo v nas, to pomeni, da smo jim na poti. Torej smo vendarle nekaj. Tolaživa se, gospodična!« Podlata je koža čez in čez postala — pravi Vaš oče.

»Res, to je prav po Aškercu! pravim ji. Ona pa živahno nadaljuje:

»Oh, ta Aškerc! Najsi bo Novo leto ali Velika noč, vselej se me je spomnil z vizitko ali pisemčkom. In da me je še bolj razveselil, je vedno priložil še kak dar zraven. Najčestejše mi je pošiljal vino v zaprtih steklenicah. Glejte ta listič, ki sem ga odpraskala s steklenice!«

Primem orumeneli kos papirja. Zgoraj zadnja stran je bila pomazana z lepilom. Na prednji strani berem:

»Hčeri Prešerna, poeta, za praznik Novega leta!

leg tega bi trebalo prosekuro z bakteriološkim laboratorijem. Aparat bi bil torej zelo velik, zdravniških malo rabilo bi se mnogo — a relativno malo stelo bolnikov bi povzročilo, da bi bila dnevna taksa, ki se ravna po vzdrževalnih stroških, neprimerno visoka; to bi bilo težko breme za naše večinoma revne in poleg tega še po vojni težko oškodovane občine.

Režija in s tem tudi oskrbovalna taksa pa bi se dali zelo zdatno zmanjšati, ako se uresniči ideja, že odobrena od merodajnih faktorjev, da se bolnišnica in umobolnica zgradi v neposredni bližini, najprimernejše pač na dosedanjem prostoru zavoda in na soprotno ležečem terenu, ki je itak del zelena lastnina.

Umevno je, da bi bila zavoda ložena, a tvarjala bi vendar le eno celoto, po vzgledu deželnih dobrodelnih zavodov v Celovcu.

Skupno bi bilo obema: centralna kuhinja, pekarija, perišnica (v kar bi se morda kolikor toliko dala s prežidavo uporabiti dosedanja tozadevna poslopja). Vodovod, razsvetljava, kanalizacija bi se dala skupno napraviti z mnogo manjšimi stroški. — Uradništvo bi bilo skupno, osebje torej mnogo manje nego pri ločenih zavodih, in tudi zdravniki bi lažje šli drug drugemu na roko.

Da je bila umobolnica živa potreba (gotovo bode vsled vojne njena potreba še očitnejša), je dokazala s svojim procvitanjem. Saj se je rodila iz sile in potrebe, kljub mnogemu nasprotstvu. Zlasti za slovenske bolnike je bilo hudo, bivati raztresenim po raznih umobolnicah v italijanskem kraljestvu, a tudi za njih sivoce, ki jih niso mogli obiskovati. Bivali so med tujci, in vendar je treba, da zdravnik in strožnik razumejo bolnikovo govorico; to je važno ne le s humanitarnega, temveč tudi z zdravniškega stališča. Ljudstvo je dobilo zaupanje v novi zavod in izkazalo se je že potreba, misliti tudi na hiralnico za take bolnike, ki strogo vzeto ne spadajo v zavod, a za katere je oskrba na domu le težko mogoča (na pr. slaboumne, starostno demence, božastne itd.) in za katere v zavodu že ni bilo več prostora.

Režijski stroški so se manjšali (z rastočim številom bolnikov) razmeroma od leta do leta, kljub neugodnostim in draginji zadnjega časa.

Kakor se čuje, hočejo zidati del umobolnice v Rožni dolini. To bi bilo ne le iz navedenih vzrokov neekonomično, temveč tudi neprimerno v sanitarnem oziru, ker je ondi kraj vlažen in ne zdrav. Odtegnili pa bi deželi tudi oni del bolnikov, ki bi se dal dobro uporabiti za poljska dela, kar je velike važnosti, ker bodo delavne moči gotovo zelo drage.

Vprašanje o bolnišnici in umobolnici je vsakega toliko važnosti, da zasluži zanimanje in pozornost vseh. Gotovo se bode dalo rešiti šele po natančnem in nadrobnejšem študiju; za zdavo bodo morali služiti v izgled zavodi, ki so se drugod stavili in veljajo za vzgledne, a vendar vedno računati, da se vse stori po možnosti našim skromnejšim razmeram primerno. Pri vzpostavitvi umobolnice seveda bode upoštevale tudi praktične skušnje, ki jih je podalo službovanje v dosedanjem zavodu; poznali smo njega vrline, a tudi njega napake in neprimernosti. In tem se moramo izogniti v prihodnje. Zgradba seveda ne bo mogoča iz deželnih sredstev, tu je dolžnost države, da prisloži na pomoč. Naš deželni glavar, g. dr. Faidutti, bode gotovo s svojo veljavo in s svojim vplivom dosegel uspešno rešitev. S tem si bode zagotovil trajno hvaležnost in neveljavo zaslug. Podpirati ga morajo vsi poklicanci. Izražajo pa menda lahko svoje mnenje v tej stvari zlasti zdravniki. V prvi vrsti mi, ki poznamo razmere in službovanje in ki torej ne podajemo samo teoretičnih nazorov. Saj se to godi brez vsake osebnosti ali strankarske želje, edino le v namenu, doseči za deželo najugodnejšo, za trpeče ljudstvo najprimernejšo rešitev.

Primarij dr. Fr. Göstl.

Kako sem se kot slepec učil čitati in pisati.

Kako se slepi učijo, oziroma kako se naučijo čitati in pisati? Podobno ter enako in začuden povprašujejo ljudje, kateri prvič čujejo, da tudi slepi človek čita in piše. Marsikateremu se zdi to čisto neverjetno, in si na vse mogoče načine predstavlja, kako da bi vendar moglo to biti. Mnogi si misli, da to nikakor ni mogoče. No, pa da se ne bode zdelo to komu preveč čudno in neverjetno, hočem vam cenjeni čitatelji nekoliko razložiti to stvar. Katero se moram tudi sam učiti. Prišel sem bil namreč iz Rusije leta 1916. Bil sem z drugimi vojnimi vnetiki-invalidi zamotan kot slepec. Ko smo se vračali nazaj v našo ljubo domovino, sem večkrat premišljeval kaj bode počel sedaj, ko sem slep, in čim bližje naše domovine smo bili, bolj so me mučile te težke misli. Ali bilo je vse drugače, kakor sem si mislil. Ko se pripelimo z vlakom čez državno mejo, smo se morali vstaviti za štirinajst dni v Ljutomericah na Češkem. Tu smo bili v neki bolnici, kjer so nas strogo preiskali zdravniki, je-li ni prinesel kdo iz tuje kakšno nevarno ali nalezljivo bolezen. No, hvala Bogu, kaj takega ni bilo najti pri nobenem. Našla se je le neka druga nalezljiva bolezen, katere se silno rada seli od človeka na človeka, in ta ne gre v človeško telo, ampak ga napada bolj na zunaj. K sreči smo se je kmalu iznebili. Zdelo se mi je, da mi je kmalu nekaj manjka, kar sem lahko

mirno ležal, kar dolgih 22 mesecev nisem mogel.

Počutili smo se kmalu boljše. Posebno pa, ker so nas pridno obiskovali dobre češke dame, ki so nam prinesle maršalkaj. Med drugimi stopi nekega dne tudi k moji postelji neka gospa. Začne me tolažiti in med drugim mi tudi pravi: »Poglejte, ali potipate, tukaj sem vam prinesla nekaj papirja, na katerega se boste učili s svinčnikom pisati. Jaz bi začuden poslušam, ter ji pravim: »Kako pa naj sedaj pišem, ko nič ne vidim? Marsikaj sem že čul o slepih, da namreč vseeno delajo, čeprav so slepi. Ali da bi slepi pisali, tega pa vendar nisem do danes še čul. Ali ona se mi nasmaje ter pravi: »Tukaj je svinčnik in papir, pa glejte, da boste do jutri kaj napisali. Ker jutri zopet pridem in bode morda pogledala kaj ste napisali.« Jaz ji nisem objubil, da bom pisal, ker zdelo se mi je, da iz te moke ne bo kruha. Gospa se poslovi ter odide. Jaz pa sem sedaj jel premišljevat, ali bi poskusil pisati ali ne. Mislim sem si, ako nič ne napišem, bode gotovo mislila dotična dama, da mogoče nisem nikdar prejel pisati znan. Moj sklep je bil stori. Sam pri sebi sem dejal: »Korajža velja. Francelj, nekaj bova že naredila. Vzajem v roke papir in svinčnik, ter takoj pričnem. Najprvo si napišem celo abecedo in spodaj pa še nekaj besedi. Sam sebe sem bil vesel in sem v tem z veseljem pričakoval naslednjega dne. Kaj po dele dotična gospa, ko zopet pride, bode-li znala čitati kar sem prvič kot slepec napisal? Drugi dan res pride, hitro me vpraša: »Ali ste kaj napisali.« Napisal sem že, pa ne vem bode-li li znala čitati. Ona vzame hitro papir v roke ter čita: a b c itd. in spodaj prečita tudi napisane besede, potem pa pravi: »Ne kaj ste dobro napisali, nekaj pa ne. Jaz sem ji pa dejal: »Mogoče vi vsi slovenski črk ne poznate.« Pri tem sem se pa zadovoljno nasmehljat ter sem mislil, da le nekaj gre, nekaj se bode pa še učil. Nato pa mi dotična dama da neke papirje v roke ter mi pravi: »Primate tukajle s prsti, na papirju so črke, katere se boste naučili čitati.« »Kaj tudi čitati?« sem začuden vprašal. Saj črke vendar ni mogoče prijeti in posebno pa še na papirju pisane! Seveda pritel sem vseeno papir v roke ter potipal. »Kje pa so črke?« jo vprašam, saj tu na papirju ne čutim nič drugega nego pike, ki so podobne prošenemu zrnu. »No, saj ravno to so črke, katere se more slepec naučiti čitati.« Jaz na to ne rečem ničesar. Zdelo se mi je, da je to nečisto. Dobra dama mi reče: »Vzemite te-le tri papirje seboj, na Dunaju pridete v šolo za slepe, kjer se boste naučili čitati. Lahko boste potem prečitali, kar je tu napisano.« Strašno radoveden sem bil kako skrivnost mi razodene ta napir.

Cez nekaj dni se odločimo na Dunaj. Tukaj sem bival par dni v bolnici, potem sem pa prišel v zavod za slepe, kjer sem dobil več svojih tovarišev. Bival sem le kratek čas med njimi. Kmalu so me poslali v Gradec, kar sem tudi sam zelo rad videl, da sem bil vedno bližje svojega doma. Prišel sem v Gradec nisem vedel, kam da grem ali kaj da bode tam delal. Kmalu sem izvedel, kaj da nameravajo z menoj. Prišel sem v zavod za slepe, kjer se slepi izobražijo za svoje nadalnje življenje. Takoj prvo jutro mojega bivanja v zavodu se že snidem z drugimi mojimi tovariši. Bili so samo trije, z katerimi sem se razgovarjal, ter jih povpraševal kaj da delajo tukaj. Ali oni so mi le malo odgovarjali na moja vprašanja, ker so bili sami šele novinci v zavodu. Med našim pogovorom pa stopi k nam sestra usmiljenka in me prijazno vpraša, kako mi gre, odkod sem prišel, česa se bode učil v zavodu. Jaz ves začuden odgovorim: »Kaj se naj sedaj učim, ko sem slep.« Ali sestra me nagovarja dalje ter med drugim tudi reče: »Se pisati in čitati boš znal, samo če se boš hotel učiti.« Jaz na to nič ne odgovorim, ali sam pri sebi si mislim: »Pisati mogoče še, kar sem že nekoliko potkusil v Ljutomericah. Ali da bi se mogel naučiti čitati, to se mi je zdelo pa čisto neverjetno. Naposled sem objubil sestri: »No pa naj bo, bode pa poskusil, mogoče bode pa vendar šlo.« Takoj v par dneh mi že prinese knjigo, katere je bila precej velika, kakor tista, ki župnik bere mašo iz nje. položil knjigo pred mene ter reče: »No sedaj pa le korajžen bodi, potipaj kakšne črke so za slepe. Jaz seveda hitro primem z roko, ter začnem tipati po knjigi. Ali kako se začudim, ko najdem po celi knjigi zopet same pike, kakor da je cela knjiga posejana z prošenim zrnom. Jaz sem z glavo odmaheval ter rekel: »Ne vem, ne vem ali bi začel ali ne. Sem že prestar, da bi se naučil kaj te pike pomenijo.« Obupal sem nad tem učenjem. Ali častita sestra mi ne da miru. Nagovarja me, kako bom vesel, če bom kaj znal in mi daje poguma. Pove mi, da se učijo tudi drugi moji tovariši. »No potem se hočem tudi jaz poprijeti, naj bo kar hoče, čeprav me včasih malo za ušesa primete« sem rekel. Saj čitati bi pa vendar rad znal in že isti dan mi pokaže sestra par črk v knjigi ter mi razloži koliko pik ima vsaka posamezna črka in katere pike da ima ta ali ona črka. Cela abeceda za slepe sestoji namreč iz šestih pik, ki se različno postavljajo. Jaz vse to nazivno poslušam in že prvi dan sem dobil nekaj poguma za učenje, kar se pri prvi poizkušnji sem se naučil na pamet štiri črke in sem dejal: »No to pa ni tako težko kakor sem mislil, če bo šlo tako naprej bomo kmalu čitali časnike, kakor smo jih poprej, ko smo videli. Kmalu sem znal na pamet celo abecedo. Ali dokler smo se učili posamezne črke je že šlo, ko pa so prišle črke v besede, tedaj pa je bilo bolj težko, kajti tukaj so morali prsti povedati, kar oči niso videlo. To pa ne gre kar na pamet, zato je treba da ima človek dober čut v svojih prstih. Ali tega pa pri meni ni bilo, ker sem imel roke vse premrele od strašnega sibirskega mraza, bil sem namreč 22 mesecev v Rusiji. Roke so bile polne protina, ter so mi bile pri tem učenju jako nerodne in neobčutljive, kar mi je delalo velike težave pri mojem učenju. Kolikokrat se mi je milo storiло, ko sem črke kar naprej napadalo čital, ko sem jih vendar tako dobro poznal. Včasih bi bil kmalu vse skupaj pustil. Ali najzadnji

pa vendar nisem hotel biti. Ako se drugi naučijo, zakaj bi se jaz ne naučil in tako vendar nisem hotel šole obesti na klin. Trdno sem se je prijel ter hodil vedno v določenem času v šolo po knjigi pike tipati. Tudi sam se pridno vadil, tako da sem jih že celo obrabil. No pa moj trud ni bil zaman. Naučil sem se bil že nekaj čitati in dobil sem mnogo boljši čut v svoje prste. Nisi več nisem mislil, da bi svoje učenje pustil.

Pri tem pa se spominam na one papirje, katere sem bil dobil v Ljutomericah na Češkem. Imel sem jih še vedno shranjene pri sebi, kakor kak važen dokument. Vzajem jih v roke ter si mislim, zdaj pa hočem pogledati kaj je na njih napisano. Saj zdaj bode mogoče že znal prečitati. Potipujem pike na prvem papirju ter čitam besede: »Bog pomagaj! Sedaj vzajem še drugega, kjer je bilo napisano moje ime. Na tretjem pa imenitno besede, namreč: »Slava kranskim Janezom.« Zakaj mi je dotična dama ravno te besede napisala? K Bogu je hotela dvigniti moje srce? »Bog pomagaj!« Slava kranskim Janezom pa se mi je zdelo da je zato napisala, da se spominjam, da sem sin poštenega naroda in poštenjak naj ostanem tudi, ko živim v temni noči slepca. Ponosen sem bil na nje, tako da sem sam pri sebi rekel: Sole na nečem zanustiti. Naučiti se moram dobro čitati, čeprav si polovico prstov na roki izrabim. No pa tega ni bilo treba napraviti. Treba je bilo samo mnogo vaje in potrpljenja in ne malem je prišlo vse na vrsto. Razume se, da je bilo že pri tem učenju dosti zabave, smeha in šale, posebno ker smo bili že odrasli učenči. Tako je nekega dne hudomušni vojak, ko se je učil čitati in mu ni šlo od rok, jel je ruvati pike iz knjige! Drugi, velik fant, kakor Goliat močan, se je rad norčeval iz šole, ker jo tudi v mladosti ni obiskoval. Bil je analfabet. Nekega dne reče: »Sestra, kedaj mi pa kupite šolsko torbico, ker šolar ne sme brez nje v šolo hoditi.« Knjiga na mora imeti tako velike črke, kakor je moja glava, potem jih bom že poznal, ker so tudi moji prsti veliki.« Tudi tretjemu so se zdale pike premaihe in je rekel: »Jaz že ne bom hodil tega prosa po knjigi nobratu, ker je predrbno, to je delo za kokoši.« Mi smo se seveda smejali na radi hodili v šolo. Vsak se zdaj rad in trdno poprime abecednika ter šolske klopi. Častiti sestri ni treba nikogar siliti k učenju, ker ga vsak takoj vzljubi.

Kako nonosni in veseli smo, ko smo premagali prve težave te naše šole. Ako pridete v naše stanovanje, vidite vedno življenje slepih vojakov. Tam sedi eden pri pisalni tabli ter poskusa svojo umetnost s svinčnikom. Drugi delira pri svojem velikem pisalnem stroju po beli papirnati polji. Tretji sedi pri malem pisalnem stroju, kateri je pripravljen nalezeti za slepe. Kar lepo je čuti, ko zaznamo zvonec, da je konec vrste. Nekateri drže knjige v rokah ter uzbijajo besedo za besedo, seveda res le uzbijajo, ker so knjige nemške. O fei, kakor drugače bi se dalo čitati po slovenski knjigi! To sem vam pisal dragi Slovenci, da boste vedeli, da slep vojak ni kaka pokvara in ni le za v staro šaro. Seveda kdor se ničesar ne uči, za tistega je življenje res žalostno in dolgočasno. Za vsa denar ne dam tega, kar sem se naučil. Hvaležen sem vsem, ki so k moji izobrazbi pripomogli.

Politične vesti.

— **Shodi na Belo nedeljo.** Na Belo nedeljo se vrši velik manifestacijski shod v Kranju, na katerem govorita deželna poslanca župan dr. Ivan Tavčar in dr. Karel Triller. Začetek ob pol 4. popoldne v sokolski telovadnici. — Isti dan dopoldne se vrši shod v Starem trgu pri Ložu, popoldne pa v Cerknici pri Rakeku. Na teh dveh shodih govori deželni poslanec Adolf Ribnikar.

— **Groj Czernin o politični situaciji.** Zunanji minister grof Czernin bo podal v terek odposlanstvu dunajskega občinskega sveta pojasnila o vplivu zadnjih mirovnih sklepov na prehrano monarhije. Grof Czernin bo porabil to priliko, da bo govoril tudi o splošni politični situaciji, ker zaradi velikonočnih praznikov ni bilo mogoče sklicati delegacijskih odsekov. Delegacije bodo najbrže tekot aprila zopet pričele s svojim delom.

— **Nemške banke za Primorje.** »Grazier Tagblatt« nasvetuje, kako naj se Nemci s svojimi bankami oprime trgovine v Primorju, zlasti z deželnimi pridelki. Pravi, da tik pred vojno šele je bila otvorjena v Gorici filijala centralne banke nemških hranilnic, po preji pa ni bilo nobene, za nemške klijente, ki so kupovali vino, sadje itd., to ni bilo vseeno. Sedaj naj se odločijo nemške banke in otvorijo svoja vrata proti jugu. Tudi hipotekne posle bodo opravljale splošno in pomagale pridnim pionirjem nemškega dela, da se polastijo zemlje, skratka: poziva nemške banke, naj store, kar morejo, v kolonizacijske in trgovske nemške name-nice na Gorškem. Take priuhe nam pošiljajo Nemci iz Gradca, ki istočasno iščejo pomoč za svoje cilje v Nemčiji. Tak nemški bo, dragi Slovenci, je dovoljen v Avstriji proti našemu narodu tačas, ko se njega sinovi bore in umirajo za Avstrijo.

— **Jezikovni odlok za železnice.** »Česky Socialista« poroča, da je ravnateljstvo severne železnice izdalo odlok, ki odzvejuje one železniške uslužbence, ki ne prihajajo v stik s občinstvom, skušnje v nemškem jeziku, zahteva se pa znanja nemščine za ožjo službo. Nemški listi že kriče, da je s tem prebit jezikovni odlok, ki vaja nemščino za uradni in občevelni jezik za železniške osebe. Tisti odloč se-verne železnice ne pomeni nikakega koraka proti nemščini. Nadaljevali pa bomo boi toliko časa, da bo nemščina po naših železnicih res prebita in odpravljen.

— **Prilika. Protestiramo proti temu,** da se naše Primorje, naša Gorško-Gradiščanska v poročilih korespondenčnega urada nazivlje »Friaul«, kakor se je to zopet zgodilo v poročilu o posetu železniškega ministra na Gorškem. Korespondenčni urad je poročal, da je bil minister v Gorici in Furlaniji. Ko je bil v Cervinjanu, je bil v Furlaniji, ko je bil v Nabežini, Gorici in Sv. Luciji, pa ni bil v Furlaniji, marveč na slovenskem Gorškem. Zahtevamo, da se neha z uradne strani predstavljati našo deželo za furlansko. Ta oznak si prepovedujemo, ker nas žali, in sicer čutimo, kako se nas namenoma žali. Kar je furlanskega, naj le ostane furlansko, pretežna večina dežele pa je slovenska in za to odklanjamo furlanski oznak. Glavno mesto Gorške je Gorica, »la capitale del Friuli« je pa Gradiška.

— **54 milijard kron državnih dolgov.** Po poročilu kontrolne komisije za državne dolgove je znašalo stanje avstrijskih državnih dolgov dne 13. februarja t. l. pri avstro - ogrski banki 13.102,8 milijonov, pri avstrijskem konsorcijs 8748,7 milijonov, pri konsorcijs v Nemčiji 2866,9 milijonov, na vojnih posojilih 29.274,6 milijonov, na zunanjih posojilih 887 milijonov. Skupna svota je 54.081,7 milijonov, h katerih obrestovanju je potreba 2195,1 milj. kron.

— **Sestanek dalmatinskih narodnih zastopnikov.** Iz Zadra nam poroča, da je sestank dalmatinskih narodnih zastopnikov se vrši 13. aprila. Načelniku Jugoslovanskega kluba dr. Korošcu je bilo poslano posebno vabilo in vsa Dalmacija se nadeja, da se bo udeležil tega, za narodni gibanje v deželi toli važnega posvetovanja.

— **Slovaški pokret.** Slovaški voditelj poslanec Juriga predlaga, da naj si Slovaki po vzgledu madžarskih katoličkov osnujejo tiskovno društvo. Madžari si osnujejo tako društvo z glavnico do 10 milijonov. Juriga predlaga, naj se izda 10.000 delnic po 20 K, da bodo mogli sodelovati vsi sloji.

— **Erdelj v rokah grofa Tisze.** »Vilag« poroča, da je z imenovanjem Ugro-na za kraljevskega komisarja v Erdelju ta del Ogrske prišel naravnost v roke grofa Tisze. To pomeni, da se bo vršila tam reakcijska politika ali, kakor to imenuje Tisza, »sistem obrambe madžarskih nacionalnih interesov«.

— **Jugoslovanska armada» na makedonski fronti.** »Matin« poroča, da bo takozvana jugoslovanska armada sodelovala v bojih na solunski fronti, ker želi, da bi po možnosti kolikor največ pripomogla za oživitvenje jugoslovanskih ciljev. Armada je številno jaka in sestoji iz Hrvatov, Srbov in Slovencev. Del te armade se je boril že v Dobruđi pod srbsko zastavo.

— **Novo ukrajinsko ministrstvo.** Kakor poroča ukrajinski brzojavni urad iz Kijeva, je bilo ukrajinsko ministrstvo sledeče sestavljeno: predsednik M. Holubovič; notranje zadeve: A. Mačenko; vojna: Cukovski; justični minister: Selušnik; poljedelstvo: Kavalevski; pošta: Kristink; preskrba z živil: Kelin; zunanje zadeve: Lubinski; javna dela: Micajlov. Vlada ostane radikalno-socialistična. Za vzdrževanje reda proti anarhističnim trumam stvorijo oficijelno republikansko gardo.

— **Za romunske žide.** Društvo ogrskih židov se je obrnilo do ogrskega ministrskega predsednika Wekerleja s prošnjo, da naj se ob priliki mirovnega sklepa z Romunijo zavzame za romunske žide, da bodo imeli v bodoče naseljevalno pravico v Romuniji in druge državljanske pravice.

— **Ukrajinsko - nemško zblíževanje.** V Kijevu se je ustanovilo ukrajinsko - nemško društvo za gospodarsko in kulturno zblíževanje. Osnuje se tudi nemški donisni urad.

— **Radi pacifičisti propagande v Italiji** je bilo zopet aretiranih več oseb, med njimi Aurelio Valmaggli, socialistični voditelj v Forli.

— **Zopet senzacionalen proces v Italiji.** Poročajo, da se je pričel v Rimu proces proti Luki Cortese, znanemu gledališkemu mecenu. Iz kreditne banke v Laziju je bil dobil Cortese 6 milijonov lir, baje nemške provenienice, ki naj bi služili za špijonažo.

Slovenska šola v Mariboru.

Mariborski Slovenci stesamo suženjske verige, v katere nas je vkopal narodni sovraznik. Ko pa štejemo in pregledujemo svoje vrste, opazamo z veliko žalostjo in bojaznijo, da nam manjka narodnega naraščaja, da postaja mladina narodu tuja, ker nimamo v Mariboru slovenskih šol in mora naša deca obiskovati nemške.

V predšolski dobi so še govorili ti otroci doma v rodbini tudi slovenski, a nemška šola in nemška družba napolni nežno dušo s sovraštvom do slovenskega jezika in začne se posmehovati slovenski govorici lastnih staršev. Niso se samo odtujili narodu, propadli so tudi duševno.

To slovensko krl, ki vzdržuje na umeten način nemški značaj mariborskega mesta, moramo na vsak način ohraniti slovenskemu narodu. Edina možnost pa, da dosežemo ta namen, je ustanovitev slovenske ljudske šole v Mariboru na lastne stroške.

Zato se obračamo mariborski Slovenci, ki smo se med prvimi otresli prejšnjega strankarstva, na Vaše blagorodje z nujno prošnjo, da nam prisločite na pomoč in pomagajte rešiti slovenski živeli v slovenski narodni predstavi v Mariboru.

Prispevke sprejema mariborska moška podružnica sv. Cirila in Metoda, ki upravlja poseben fond za slovensko ljudsko šolo v Mariboru.

Kdor daruje na enkrat 1000 K, je pokrovitelj, kdor 300 K je ustanovnik, kdor pa 100 K je dobrotnik slovenske šole v Mariboru.

Imena pokroviteljev se vključijo v svoječasno šolskem poslopu v posebne spominske plošče, imena ustanovnikov pa se vpisujejo v zlato knjigo slovenske ljudske šole v Mariboru.

Imena vseh podpornikov se objavijo v časopisih.

Največje zadoščanje pa bo imel vsak posamezni podpornik v zavesti, da pomaga s svojim darom rešiti slovenskemu narodu v najvažnejšem trenutku mladi naraščaj.

Dopis iz Celja.

(Od našega poročevalca.)

Celje, 29. marca.

Cvetke iz Ambroschitschvih državniških izrekov ali: za smeh in kratek čas. Od celjskega mesta nastavljeni in tudi z denarjem slovenskih davkoplačevalcev vzdrževani amtsvorstand Ambroschitsch se zadnje čase vozi od enega nemškega zborovanja na drugo ter povsod naravnost neumno klobasari. Pa mož je še tudi domišljav, da je preprčan o izvanrednosti svojih govorov. V svoji domišljavosti je n. pr. dal svoj »govor« na graškem »Volksstugu« celo kot letak ponatisniti! Če možičel misli, da je vredno z njim polemizirati, se pač zelo moti. V zabavo našemu občinstvu pa hočemo največje oslarije iz tega govora tu omeniti. Evo: »Roka organiziranega (!) Jugoslovana je bila, ki je povzročila sedanjo nesrečno vojno.« »Jugoslovanski žurnalst Milan Plut je bil, ki je že dolgo (!) pred balkansko vojno tkal politične zveze med Ljubljano in Belgradom!« »To jugoslovansko gibanje je že leta sem stalo v službi entente in tudi danes služi v najboljši meri ententi. Ali je ta služba plačana ali ne, bo pokazala bodočnost.« »In ti gonji proti državi, gonji proti avstrijskim Nemcem se pridružuje nezasišano hujskanje proti našemu zvestemu zavezniku in »rešitelju«, proti Nemčiji.« — »Od enakopravnosti do samoodločbe vodil en korak — v grob; samoodločba narodov je za to staro državo smrtni sunek!« — »Skrivnost slovenskih politikov je v tem, da so merodajnim činiteljem države predočili, da jim ni resno za črke deklaracije, da hočejo samo kakšne koncesije, samo da pokažejo uspeh.« (!). — »Lahko konstatiramo, da so Slovenci na Spodnjem Stajerskem narodnostno prenasčeni« (!). — »Na polju šolstva se Slovincem z ozirom na njih število in kulturno višino naravnost sijajno godi« (!). — »Pri uradih in oblastih imamo popolno enakopravnost, slovenskih uradnikov in Hülle und Fülle.« — »Te zahteve pomenijo rop svete stare nemške kulturne zemlje in odvzete našega nemškega (!) okna k Adriji!« V tem tonu gre dalje: Dvomimo, da je kak politik v enem edinem govoru izblebel več oslarij in več laži. Da so poslušalci vkljub temu še ostali zdravi in živi, je znamenje za dober nemški želoce, ki prenese tudi najhujšo hrano za »sveto nemško stvar«. Da pa človek, ki je od celjskega magistrata — kar je tu vendar povsod znano — nastavljen in plačan edino za to, da tu dela vsenemško politiko proti Slovincem, torej plačan agitator in nič drugega, nam hoče očitati plačano delo v službi entente, je le dokaz nizkega moralnega nivoja in posebno ozkega duševnega obzorja. Nas to ne razburja niti najmanj, ker vemo, s kakim človekom imamo opraviti. Ambroschitsch je za naš plačan agent vsenemške za varovalnice za nemškutarijo na slovenski zemlji, ki smatra avstrijsko državo za povratno zavarovalnico — s tem je povedano vse.

Mesa in kruha z manjkajo. Kar so dalekovidnejši ljudje že davno prorokovali, je sedaj nastopilo. V Celju prebivalstvo že teden dni ne dobi skoro nič mesa, ker je odkazana množina živine le malenkostna. Meso, kar se ga dobi, je silno drago. V mestni aprovizaciji se te dni prodaja prekajeno goveje meso po 10 K kilogram. Tudi kruha je začelo zmanjkovati. Vojstvo že tri dni ni dobilo kruha. Tudi civilno prebivalstvo pride zadnji čas le redko k sreči, da dobi kruh — in še ta je tak, da je mnogo ljudi vsled uživanja obolelo. Prehranjevalne razmere postajajo od dneva do dneva bolj desolatne, naš magistrat pa izobesja zastave, morda v namenu, dati ljudstvu vsaj duševne hrane. Žal, da prebivalstvo frankfurtskih barv noče biti sito.

Najvišjo ceno za ajdovo moko je štajerska namestinja zvišala od 75 na 92 za 1 kilogram. Odlikovanja pri štajerski kmetijski družbi. Ob priliki občnega zbora štajerske kmetijske družbe so bili za zasluge za kmetijstvo odlikovani sledeči Slovenci: Martin Jelovšek, višji živinorejski deželni nadzorik; Josip Cede, župnik v Studenčah, in Fr. Praprotnik, vpokojeni nadučitelj v Mozirju.

Protirekvizicijskemu postopanju na Slov. Štajerskem. Dne 22. t. m. so bili slovenski štajerski poslanci pod vodstvom dr. Korošca ponovno pri ministrskem predsedniku, da protestirajo proti načinu rekviriranja sena in živine, osobito po Slov. Štajerskem. Naša živinoreja je pred robom propada, kar se zdaj živine rekvirira, spada k glavnim življenjskim silam kmečkega stana. Iz odgovora ministrskega predsednika se da zopet spoznati, da je sedanjega načina rekvizicij kriv v prvi vrsti namestnik Clary, ki rekvirira naprej, brez vsakega pomisleka in brez ozira na obstanek našega kmetijstva. Vedno bolj vidimo, kam nas hoče popeljati ta grofovska figura.

Imenovanja v politični službi. Namestniški oficijal Mihael Ferik in okrajni tajnik Fr. Vidic sta imenovana za pristava v ravateljstvu pomožnih uradov; namestniški kanclist Franc Babič za nam. oficijala; okrajni tajnik Karel Jirak je pomaknjen v 9. činovni razred.

Ura za zapiranje trgovin. ki prodajajo strankam blago v odprtih lokalih, je v zmislu namestniške naredbe do 31. t. m. do 6. zvečer podaljšana. Trgovine z živili imajo lahko odprto do 7. ure zvečer.

Drobne novice. Premeščen je poštar Ferd. Felser iz Zavrča pri Ptuj v Judendorf. — Dezertiral je pešec Ibr. Mumivieglj, bos. herc. pešpolka št. 2 v Gradcu ter je zakrivil več zločinov (vlom, tatvina in pomevba listin). Dne 25. t. m. so ga po Gradcu lovili. Streljal je na zasledovalce in na občinstvo, a k sreči ni nikogar zadel, končno so ga vjeli in vkleinili. — Umrila je v Laškem trgu dne 24. t. m. žena vpokojenega šolskega ravnatelja Karla Valentinič, stara 68 let. — Pisanka (barvana jajca) se v zmislu odločbe štajerskega namestništva tudi letos ne smejo delati in prodajati.

Boji ob Scarpi.

NEMSKO URADNO POROČILO.

Berolin, 29. marca. (Kor. urad.) Zapadno bojišče. V krajevnih bojih na obeh straneh Scarpe smo vdrti v najsprednje angleške črte ter vjeli nekaj tisoč mož. Pri Albertu in severno od tam so Angleži brez uspeha in z velikimi izgubami nadaljevali svoje protinapade. Med Sommo in Avro smo iznova napadli. Iz starih pozicij in hrabro branjenih vasi smo vrgli sovražnika preko Warfuselja, Abancourta in Plesiera na zapad in severozapad nazaj. Francozi so izvršili večkrat silne protinapade proti posameznim pozicijam naše nove fronte med Montdidierom in Noyonom. Ponesrečili so se s težkimi izgubami. Do sedaj doganjeni plen od početka bitke znaša 70.000 mož in 1100 topov. Na lorenški fronti je ostalo streljanje stopnjevano.

Z ostalih bojišč ničesar novega. — v. Ludendorff.

NEMSKO VEČERNO POROČILO.

Berolin, 29. marca. (Kor. ur.) Na bojišču severno od Somme miren dan. Uspešni boji med Sommo in Ancro.

ANGLEŠKO URADNO POROČILO.

28. marca zjutraj. Težki boji so se večer zvečer in ponoči vršili na obeh straneh Somme, severno Alberta in proti Poyellesu. Sovražnik je poskušal vedno nove napade vzdolž sommske doline pri Beaumontu - Hamelu - Paisyju - Meyensvilleu, ki smo jih zavrnili. Dobili smo nekaj vjetnikov in vplenili strojne puške. Danes zjutraj je pričel sovražnik silno obstreljevanje naše obrambne črte vzhodno Arrasa. Napad v tem odseku se razvija.

28. marca popoldne. Hudi boji je trajal ves dan po celi angleški črti južno od Somme do severo - vzhodno od Arrasa na fronti kakih 5 milj. Danes popoldne je napadel sovražnik po silnem obstreljevanju in med hudim dimom iznova z veliko silo na široki fronti severno in južno od Scarpe. Istočasno je izvršil več močnih napadov ob naših črtah južno od Somme. Ljut boj je besnel južno od Scarpe ter so Nemci opetovano napadli naše črte pri Boyellesu, Moyennevilleu, Ablancourtu, Buckuoni in Puissieuxu; naše črte so zavrnile vrsto silnih napadov. Pri Dernancourtu se je posrečilo sovražniku dvakrat vdreti v vas. Naš protinapad ga je zopet premagal, imel je velike izgube na mrtvih in smo mi vjeli mnogo mož.

28. marca zvečer. V novem bojnem okolišču vzhodno od Arrasa se je posrečilo sovražniku prebiti črto naših prednjih straž. Ves dan so se vršili na naši bojni črti težki boji, vse sovražne navale pa smo s težkimi izgubami za sovražnika zavrnili. Južno od Somme so bile naše črte pri Arrillers - Vrely in Hamelu ves dan zapletene v težke boje. Razni kraji so menjali v ljutih bojih pogosto posestnika, v bistvenem pa smo svoje pozicije držali. Težki boj traja tudi v tem odseku.

FRANCOSKO URADNO POROČILO.

28. marca popoldne. Bitka je trajala večer zvečer in ponoči z nezmanjšano silo. Od hrabrih francoskih čet zadružni Nemci so utrpeli pred fronto Lassigny-Noyon - levi breg Oise strahovite izgube. Namerili so ves svoj napor na levo francosko krilo ter vrgli močne sile v okolišču Montdidiera. Na tej točki so dobili boljši značaj nezasišene silovitosti. Francoski polki se bore za vsako ped ter so prizadejali napadalcem težke izgube. Noben trenutek niso Francozi omahovali. Umaknili so se na višine neposredno zapadno od Montdidiera. Na ostali fronti časih topovski ogenj.

28. marca zvečer. Sovražnik je nadaljeval z močnimi silami svoj sunek proti Montdidieru ter poskušal zjutraj razširiti svoje pridobitve zapadno in južno od tega mesta, mi pa smo ga v silnem sunku napadli ter vrgli z bajoneti z več vasi, ki jih imamo sedaj zasedene. Na ta način na fronti kakih 10 km dosežen uspeh je imel globino več kot 2 kilometrov. Na fronti Lassigny - levi breg Oise ni imel ljuti boja nobenega uspeha za sovražnika. Naše črte zavzračna zadržujejo. — Letalstvo: Od 22. do 26. marca so se naši letalci udeleževali bitke deloma z groznimi uspehi pri sovražniku. Naša obstreljevalna letala so napadla velike vojaške - važne kolodvore v Metzju, Lesablou in Didenhofenu. Na prvem kolodvoru je izbruhnilo več požarov. Spremljale so jih silne eksplozije. V noči od 23. na 24. marca je vrgla neka naša flotila 3 tone razstrelji na badensko anilinsko tovarno v Ludwigsbafu, kjer v pozlačnem Nemci izdelujejo svoje strome. Končno so obrambni topovi sestrelili 37 nemških letal in 6 praveznih balonov ter več drugih nemških letal.

28. marca. (Dodatek.) Vrgli smo Nemce z baloneti iz vasi Courtemache, Mesnil, St. George in Anesauvillera, ki jih imamo trdno v rokah.

Dunaj, 29. marca. Bitka na zapadu se je razširila na sever preko Arrasa. Na obeh straneh Scarpe so napadli nemške divizije po uspešni pripravi ter zavzele najsprednje angleške črte. Ta sunek, katerega posledice je treba še pričakovati, preprečuje predvsem, da Angleži ne morejo dobiti novih sil s flianderske fronte za obrambo Amiensa. Vrhovno vodstvo ententnih armad stoji torej pred novimi težkimi. Armade nemškega prestolonaslednika so tudi večer nadalje prodirale. Priporile so si prostora proti zapadu v trikotu Amiens-Lihons - Pierretton ter se bližajo Amiensu. Nemška fronta gre sedaj po tej - le črti: Arras - Bucky - Albert-Lihons - Montdidier - Noyon. V obrambo dohodov proti Parizu so ustvarili Francozi med Montdidierom in Noyonom novo obrambno črto ter delajo mrzlično na izgradbi te pozicije. Zdi se, da bodo na obeh straneh v kratkem zbrali čete za odločilni udarec.

Berolin, 29. marca. (Koresp. urad.) Francoski častniki odkrito priznavajo, da so se varali v Amerikancih in da vojne nevajeni Amerikanci ne pomenijo velike podpore. Porabiti jih je mogoče k večjemu v posameznih bataljonih med angleško in francosko pehoto, za samostojne naloge pa niso sposobni.

Berolin, 29. marca. (W. ur.) Dočim so se onostran doseženi severne meje te bitke razvili tudi ob Scarpi boji, pridobiva nemški napad med Sommo in Avro prostora proti zapadu. Težki angleški poraz povzroča povsod popolno dezorganizacijo, kakor se glase izpovedbe angleških častnikov. Ukazi in protukazi angleškega vodstva so pri umikanju na nekaterih krajih razveljavili pravo paniko. Razburjenje Francozov je vsled popolne odpovedi Angležev ogromno. Angleški klici na pomoč, naslovljeni na francosko armadno vodstvo, so vedno nujnejši. Nemški plen se vsak dan veča. Šteje se zdaj ni možno. Znova se potrjujejo nesrečni učinki nemškega obstreljevanja St. Pola.

Berolin, 29. marca. O zavzetju Montdidiera piše vojaški sodružnik »Voss. Ztg.«: Ponovno zavzetje Montdidiera je neizmerne važnosti. Tam so dosegle naše čete od Amerikancev zgrajeno štirinast železnico Pariz-Amiens in jo pretrgale. Naša tamošnja pozicija velja kot ogrožena Pariza. V tem zmislu je lahko smatramo položaj razpoložljivih francoskih in angleških rezerv kot kritičen. To tem bolj, ker se nemško vrhovno vodstvo pripravlja na nov silen udarec na nekem frontnem odseku, ki napravi novo luknjo v že zrahljani obroč.

Berolin, 29. marca. »Lokalanzeiger«: poročevalec poroča o bivanju cesarja Viljema na bojišču. 26. marca je bil poročevalec navzoč, ki je cesar po obvestilih generalstabsnih častnikov prišel k jedi. Po kratkem pozdravu je rekel: Gospodje moji! Nove vesti o četah so tako silne in preko vsega smelega pričakovanja dobre, da vam jih hočem dati takoj sedaj. Dal je pritrditi na steno veliko karto, kjer je sam očrtal bojni položaj in je podal o vsem jasno sliko. Končal je z besedami: Pregibanje, ki smo je po tridih letih pozicijskega boja za zahodu hoteli doseči, je vsled brezprimernih činov vodstva in čet, doseženo. Prišli smo preko polja velike sommske bitke in smo dosežli ozemlje onostran pozorišč pozicijske vojne zadnjih treh let. Čete stoje pred vrati Alberta. Pri večerji se je cesar dvignil in izpraznil svoj kozarec na zdravje čet.

Berolin, 29. marca. (W. ur.) Z zavzetjem Montdidiera in z obstreljevanjem 40 km oddaljenih krajev St. Pol in Doullens je zadalo nemško orožje ententi težak udarec. Dočim tvori zavzetje Montdidiera neposredno ogroženje Pariza, se nahajata kraja St. Pol in Doullens - dve važni točki v ozadju ležečih angleških zvez in obenem nakladišče prve vrste - pod trajnim nemškim ognjem. S tem je moten dovoz rezerv in zmeda težko se boreče angleške armade še povečana.

Curih, 29. marca. »Havas«: poroča: Če presodimo celotni položaj, vidimo, da smo dospeli nazaj na ono črto, ki smo jo imeli zasedeno pred francosko-angleško ofenzivo leta 1916. Amiens, središče prometnih cest in veliko železniško križišče tvori glavni cilj nemških napadov. Njihovi silni napadi na jugu so očividno bili izvršeni za to, da krijejo levo krilo, ki je izpostavljeno francoskemu protinapadu. To je sedanjí položaj bitke. Položaj je resen, ni se pa treba vznemirjati, ker morejo francosko - angleške rezerve s svojim nastopom od dne do dne položaj izpremeniti.

Haag, 29. marca. Vojaški strokovnjak »Manchester Guardian«: pravi: Sedaj imamo zbrano poročila o dogodkih na fronti. Bila sta dva kritična trenutka. Takrat je bil izid bojev dvomljiv. Prvi kritični trenutek je bil v soboto, ko je sovražnik prekoračil Rethel, da na ta način loči naše čete severno in južno od Somme. Z največjim junaštvom se je posrečilo izpolniti vrzel in zadržati sovražnika. Drugi kritični trenutek je bil v ponedeljek, ko je sovražnik predrl na črti Martinpuich - Curcellette, kar nas je tudi zelo ogrožalo. Tudi to smo popravili. Glavna stvar je sedaj, da se bori čas na naši strani, ker se sovražnik oddaljuje od svojih železniških zvez in ker so ceste tako prenapolnjene, da bo za sovražnika težko, dobiti vedno novih čet. Njegova naloga je torej težavnejša, kakor naša, zlasti ker se francoske rezerve bližajo bojišču.

Curih, 29. marca. Italijanski listi objavljajo angleško poročilo o novem strupenem plinu, katerega so imale Nemci zahvaliti za svoje uspehe na zapadni fronti. Ta plin imenujejo »Ariane« in je to mnogo hujši nego oni, s pomočjo katerega so doseženi prvotni

italijanske fronte. Glavna sestavina je arsenov vodik, ki učinkuje sicer polagoma, ne tem sigurnoje in strahotneje. Plin je povsem nevreden ter razširja lahek vonj po cerkvenem kadilu. Smrt je skoraj neizogibna in jako mukopolna. Plin uporablja zlasti tudi nemški letalci, ki ga spuščajo v steklenih bombah in sovražne naprave. Prvič se ga Nemci prekusili pri sravnem napadu na mesto Armentieres, kjer je vsled tega strahotnega morilnega sredstva bile poginile nad 4000 ljudi v enem samem dnevu. Italijanski listi pozivljajo Francoze in Angleže, da naj se tudi oni brezobzirno poslužujejo svojih strašnih morilnih sredstev (strupenih bomb) s katerimi naj napadejo Berlin in Dunaj. Še sedaj je napočila ura najbrezobznejšega boja. — *Virge Svoboda.*

Amsterdam, 29. marca. »Times«: poročajo: Sila Nemcev se ni zlomljena. Strahovit je njih pritisk na severno-angleške pozicije. Se ni opaziti znakov oslabelosti. Čutiti je močne sunke v smeri na Amiens. Za Lassigny, kjer so se vršili silni boji leta 1914., je besnel tudi večerj težak boj. Bolj proti severozapadu so se morale zavezniške čete pod trajnim sovražnim pritiskom umakniti. Danes zjutraj so se razvili silni boji na vzhodnem delu bojišča. Nemci so namerili napade na Arras in sicer en napad severno, drugi napad na južno od Scarpe. Zadnji napad je bil poseben. Ob 11. popoldne se je poročalo, da so nemške čete pod varstvom silnega obstreljevanja nekoliko napredovale. Danes popoldne se je vreme izpreverilo. Zavladal je hud mraz in najbrže bo snežilo.

Lugano, 29. marca. »Corriere d'Italia«: vidi v prehodu Nemcev preko Somme dokaz, da so angleške čete izgubile vso samoodlobo. Položaj je kritičen ter daje nekaj upanja samo možnost, dobiti ojačenja na ogroženi črti. Nemška ofenziva namerava ločiti Angleže in Francoze. Nemci streme proti morskim obali. Nasproti takemu načrtu je naloga Angležev, da prizadejajo sovražniku kar največje izgube, tudi če morajo opustiti svojo obrambno črto.

Pariz, 28. marca. (Agence Havas.) V izjavi, dani armadnemu odseku in odseku za zunanje zadeve, je ministrski predsednik Clemenceau rekel m. dr.: Novo poveljstvo, ki ima nalogo vpostavit enotnost francoske in angleške armade, kakor to zahteva dnevni red zbornice, je odločeno, odvzeti sovražniku tla korak za korakom in jih za vsako ceno držati. Vojni minister se nahaja pri vrhovnem armadnem poveljstvu. Izvajanja ministrskega predsednika so vsem vrnila pogum in zaupanje.

Zeneva, 29. marca. V vojnem odseku francoske zbornice je izjavil ministrski predsednik Clemenceau, da se je armadno vodstvo zedinilo za imenovanje enega samega vrhovnega poveljnika in da bo imenovan za vrhovnega poveljnika general Foch.

Pariz, 28. marca. Clemenceau je brzojavil Lloyd Georgeu: Nikdar ni Francoska bolj ogroževala hrabrosti Angleže, nikdar ni imela več zaupanja v svoje vodnike. Mirno, trdno in varno zremo jutrišnjemu dnevu nasproti.

Rotterdam, 29. marca. »Times«: poročajo iz glavnega stana: Nemci slede le počasi, najbrže ker čakajo na svoje topove, ali so pa utrujeni. Noči so skoro bolj nemirne kakor dnevi. Nemci obstreljujejo Amiens. Krasno vreme je z vojaškega stališča za Nemce velika prednost.

Zeneva, 29. marca. Glasom pariških brzojavnih poročil so od torja zaprta vsa angleška pristanišča. Baje se vrši novo, veliko ukrcavanje angleških garnizij, da jih prepeljejo na Francosko.

Amsterdam, 29. marca. Posebni poročevalec »Temps«: v angleškem glavnem stanu poroča, da je ustvarilo nemško armadno vodstvo na Flandrskem pred Gheluweltem nešteto majhnih betonskih fortov. Forti leže tako blizu drug drugemu, da so našli v bližini ene same vasi 500 takih redut.

Pariz, 28. marca. Vlada je proglasila mesto Beavais in okolico kot vojno območje.

Bern, 27. marca. Francoski glavni stan se nahaja v Compiègneu. Ali ga bodo prelozili boli v ozadje, bo odvisno od najbližjih dogodkov. Na Francoskem zahtevajo jako vplivni krogi reaktiviranje maršala Joffra, ki naj prevzame vrhovno poveljstvo nad združenimi angleško-francosko-amerikanskimi armadami na zapadu.

Zeneva, 29. marca. Glasom poročil traja obstreljevanje Pariza z dalekosežnimi topovi še vedno. Število žrtev rase od ure do ure.

London, 28. marca. Z ozirom na ofenzivo so se odpovedali strojni delavci splošni stavki, ki so jo nameravali za 6. april.

New York, 29. marca. (Kor. urad.) Reuter. Angleški veleposlanik Lord Reading je prebral na nekem banketu poročilo Lloyd Georgea, v katerem govori ta o nemški ofenzivi ter daje izrazna prepričanja, da se velika republika na zapadu ne bo bala nobenega truda, da pripelje svoje čete in ladje čim prej v Evropo. To je sedaj življenjsko vprašanje. Ne mogoče pretravati važnosti čim hitrejši podpore angleških in francoskih čet z ameriškim ojačenji.

Madrid, 27. marca. Glasom poročil jutranjih listov iz Barcelone, se pripravlja francoska vlada resno, da v kratkem preseli vse državne departemente v Bordeaux. Južna Francoska je naravnost preplavljena beguncem iz Pariza. Mnogo rodbin mora prenočevati pod milim nebom. Med civilnim prebivalstvom vlada velika skrb zaradi dogodkov na fronti in zaradi bombardiranja Pariza. Mesta Biarritz, Bordeaux in Lyon so prenapolnjena beguncem. V teh mestih vlada lakota. Dosedaj je zapustilo Pariz 250.000 oseb. Švicaarska avtomobilska tovarna, katere akcije

narj so tudi Francozi, je dobila od franc. vlade naročilo, da naj ima v slučaju, da Nemci prodirajo proti Parizu, pripravljene vse avtomobile ter da mora v slučaju potrebe razstreliti tovarno.

Madrid, 28. marca. Francosko-španska meja, ki je bila začasno odprta, je bila večerj zopet zaprta.

Le Havre, 28. marca. Belgijska vlada je objavila izjavo o ruskem separatnem miru. Kljub temu, da Belgija strahovito trpi, bo nadaljevala brez slabosti vojno.

Zeneva, 29. marca. »Matin«: In pariški listi zahtevajo, da naj se prične mogočna vojna v zraku proti Nemčiji in zlasti proti industrijalnim okrajem. List zahteva, da naj da v to vrhu na razpolago Anelija 500. Zednjenice države 1000 in Italija 250 letal. Ta letala naj skupaj s francoskimi bojnimi silami v zraku prično uničevalno vojno proti Nemčiji.

Razne vojne vesti.

NAŠE URADNO POROČILO.

Dunaj, 29. marca. (Kor. urad.) Na vzhodu in v Italiji nobenih posebnih dogodkov. — Šef gen. štaba.

Pred avstrijsko ofenzivo na italijanski fronti? Rimski listi sklepajo, da v zvezi z nemško ofenzivo na zapadu prično sovražne operacije tudi na italijanski fronti. Pričuje se, da centralni državci, ko dosežeta svoj cilj na Francoskem, se obrneta znova proti italijanski armadi. General Diaz se je mudil par dni v Rimu, kjer se je udeležil vojnega sveta; nato se je vrnil v glavni stan. Vojaški sodružnik »Corriere della sera«: piše, da je avstro - ogrska ofenziva proti Italiji povsem logična in jo je torej na vsak način pričakovati. Ob Plavi je zavzela Avstrija defenzivo in koncentrirala čete na gorskem odseku Trentina. Pričakovati se more napad proti Lagarini. Ofenzivo pa zavlačuje sneg in okolnost, da Conradova armada še ni pripravljena za napad.

ITALIJANSKO URADNO POROČILO.

28. marca. Naša artiljerija je bombardirala večerj sovražne čete, ki so se premikale na cesti vzhodno Bedenesche in je provzročila eksplozijo neke municijske zaloge vzhodno Vidoria. Sovražni oddelki so zadeli na naše patrulje v kotlini Laghi in vzhodno Cavezucherie; bili so prisiljeni, da so se umaknili. Dve sovražni letali, ki sta bili sestreljeni po naših letalcih, sta se spustili na tla vzhodno San Dona di Piave.

Iz Odesa.

Lvov, 29. marca. Glasom poročil tujkajšnjih listov, je bil imenovan za poveljnika Odeske polkovnik vitez Urbanski. Poveljnik je odpotoval večerj v Odeso.

Poljski zbor v Besarabiji.

Varšava, 26. marca. (Koresp. urad.) Wolffov urad poroča, da je poljski general Michelis v Rusiji, o čigar namenih kroji različne vesti, sporočil regentskemu svetu, da mu da na razpolago alja svoja zborna, ki stoji v Besarabiji. Michelis ima haje 60.000 mož, ki so sposobni in pripravljeni za boj in katerih se boljševega agitacija ni prišla. Da uredi svoje razmerje napram centralnim državam, je Michelis pripravljen, stopiti v zvezo z nemškimi in avstro-ogrskimi armadnimi poveljniki.

Rusko vzhodnomorsko trgovsko brodovje.

Petrograd, 29. marca. Poveljnik vzhodnomorskega brodovlja Razvozov je bil aretiran, ker je pričel s švedsko vlado s pogajani, da proda rusko trgovsko brodovje. Z odprodajem ladij hoče preprečiti, da bi ladje prešle v nemške roke.

Proti nemškim kapitalistom.

Stockholm, 29. marca. Radek, Černov in tovariši organizirajo v Rusiji vstajo proti nemškim kapitalistom. Njih pristaši hodijo po provincialnih mestih ter protestirajo proti miru v Brestu Litovskem. Razdalo se je na tisoče letakov in oklice, ki zahtevajo od ljudstva, da naj se organizira za sveto vojno in vrže sovražnika preko mej.

Petrograd, 29. marca. Komisar za zunanje zadeve je prejel od predsednika ameriške zveze mednarodnih revolucijonarjev brzojavno sporočilo, da nastaja v Ameriki mednarodna rdeča armada, ki bi bila pripravljena priti v Rusijo, da skupno z rdečo gardo brani revolucijo.

Boji v Sibiriji.

Stockholm, 29. marca. Vsled vesti, da so bili Japonci od boljševikov v Vladivostku premagani in vrženi preko Amura, se je ustanovil prostovoljni japonski zbor, ki koraka v brzih pohodih proti mestu. Boljševiki dobivajo ojačenje ter se bodo najbrže razvili novi boji.

ANGLEŠKI USPEHI V MEZOPOTAMIJI.

London, 29. marca. Poročilo z dne 26. marca iz Mezopotamije pravi: Naše čete so izvršile ob Efratu severo - zapadno od Hitta zelo uspešne operacije. Izid boja je bil ta, da smo vjeli ali pa uničili vse turške bojne sile na tem bojišču. Začetkom noči je bila glavna sovražna pozicija severno od Kan - Bagradža v naskoku zavzeta. Kolikor se poroča že sedaj, je bilo vjetih 3000 mož, med njimi en divizijski poveljnik, 2 polkovna poveljnika, kakih 200 drugih turških častnikov, 1 nemški častnik in nekaj nemških podčastnikov. Poleg tega smo vplenili 10 topov, 2000 pušk, mnogo strojnih pušk in veliko množino vojnega materiala. Naše lastne izgube so zelo majhne.

Pogajanja z Romunijo.

Bukarešta, 29. marca. (Koresp. urad.) Zunanji minister grof Czernin in državni tajnik dr. von Kühlmann sta podpisala danes popoldne z delegati Romunije pogodbo zaradi petroleja ter pogodbo glede dobave žita in drugih poljedelskih produktov.

Berolin, 29. marca. »Lokalanzeiger«: piše: Na objavo pogojev miru z Romunijo bomo morali pač še nekaj časa čakati. Zavezniške države smatrajo mir za nedeljivo celoto ter so se spoznale, da bodo objavile pogoje šele, če bo zakon popolnoma gotov. Pogodba ne bo obsegala nobenih dolžnosti glede usode dinastije in glede Besarabije. Položaj Židov na Romunskem se bo uredil po njih želji.

Vesti iz pirmorskih dežel.

Odlikovanje. Višji finančni svetnik primorskega finančnega ravateljstva Jakob Pederzoll je odlikovan z redom železne krone tretjega razreda.

Za avskultante so imenovani na Primorskem pravni praktikanti: dr. Ferdinand Perhavec, Fran Vračko, dr. Josip Kerneć in Fran Kompara.

Nemški agentje se potikajo po gorški deželi, iščejo prilike, da ugrabijo slovenske zemlje kos za kosom. Ti tuji ljudje prihajajo čisto lahko na Goriško, brez ovir, med domačini pa toži marsikdo, da kar ne more dobiti dovoljenja, da bi šel pogledat domov. Tudi se zabranjuje nekaterim domačinom zopetna nastanitev. Tako se omogoča tujcu zločinski poseganje po naši lasti. V kateri drugi državi bi bile mogoče take razmere?

Begunci se vračajo. Z Dolenjskega: Goriški begunci iz skupine A so se vednočinoma že vrnili na svoje domove, tudi iz skupine B so nekateri že odšli. Dan na dan se vračajo begunci s Krasa, Vipavskega, Tolminskega. Želimo jim, da na svojih rodnih tleh čimprej dospo do prejšnjega svojega plačovanja. Četudi odhajajo v nejasno bodočnost, se vendar naši begunci vračajo žarnih lic. Videli smo nad 80 let stare, ki so jim blestele oči od veselja, da se vračajo domov. Omenili so, da gredo radi domov umreti...

Istrski begunci, ki so se vrnili v puljski okraj, se nahajajo v slabših prehranjevalnih razmerah kakor prej v barakah. Nekateri si skušajo pomagati s tem, da hodijo po vaseh in zamenjajo za živež obleko, tkanine in druge reči, kar so še dobili doma, za mleko, krompir in seme. Posebno se gibljejo okoli Rovinji.

Zupanska zveza goriška je naznanila sejo na 4. aprila popoldne v Gregorčičevem domu. — Ker se udeležiti te seje dva odposlanca »Orednjega odbora« z Dunaja, prosimo, da bi se zbralo ta dan kolikor le more. Mnogo gg. županov in sicer popoldne po dohodu vlaka, kajti dunajska odposlanca ne moreta priti prej v Gorico. Udeležiti se najbrže dan po prejeti tisti sestanki »Krajskega pomožnega odbora« in utegnemo priti ljubljanski načrti in sklepi v razgovor in sklepanje tudi v tej seji Zupanske zveze, tako da bi prišlo čim prej do definitivnih sklepov sporazumno med Gorico, Ljubljano in Dunajem. Čas hiti, in ne smemo dopustiti, da bi nas — prehitel.

Goriško okrajno učiteljsko društvo moramo zopet vzbuhati k življenju. Sklicujem kot društveni odbornik vse učitelstvo našega okraja na stalni sestanek dne 4. aprila t. l. ob 10. predpoldne v Gorici »k jelencu«. Pridite vsi, ker le v popolni stanovski organizaciji se moremo dvigniti iz bede, v katero nas je pahnila ta grozna vojna! Vstajenje je v prirodi! Dvigajmo se in vspostavimo zopet naše društvo in z njim solstvo našega okraja. Tovariši, tovarišice! V boj za kruh! V Kojškem, dne 18. marca 1918. Alojzij Urbančič.

Goriška »Zastavljavnica in ž njo združena hranilnica« se preseli s prvim aprilom t. l. iz Novega mesta na Dolenjskem v Gorico. Oddelek zastavljavnice ne bo mogel še delovati vsled porušenega uradnega poslopja.

Istrsko učitelstvo za svoj obstanek. V Bujah je imelo Istrsko učitelstvo dne 17. t. m. zborovanje, na katerem se je razpravljalo o učiteljski bedi. Sprejele so se primerne resolucije. Mesečno plača istrskih učiteljev je tako nizka, da ne pokrije izdatkov niti za tretjino meseca. Škandal!

Smrt med begunci. Dne 25. t. m. je umrla na Igu pri Ljubljani gospodinja Katarina Golja, vpokojena učiteljica, ki je svoj čas službovala v Mirnu, kjer je tudi ostala do izbruhov vojne z Italijo.

Nov odvetnik za Kopru. Tržaška in istrska odvetniška zbornica naznanja, da je bil vpisan gosp. Rihard Pistočni za odvetnika s sedežem v Kopru.

»Nema mesa.« Pred dnevi so šle žene v Pazinu po meso v mesnice. Mesarji so rekli: Nema mesa. Ali energične žene se niso dale odgnati, marveč so pogledale v klavnico in našle tam še obilo govejega mesa in več volovskih jezikov. Še tisti dan so dobile meso. Tudi kje drugje se skriva meso potrebnim.

Dalmatinci pri Gorici. »Neue Zür. Ztg.«: prinaša o Dalmatincih več opisov njihovega junaštva v bojih za Gorico. Med drugim čitamo: V prvi vrsti so bili Dalmatinci oni, ki so takrat branili Gorico, poldivji ljudje, pri katerih se s strogo vojaškim redom ni nič opravilo, ljudje, ki so deloma iz lastne iniciative napadli sovražnika, sloki, krepli, mišičasti mladeniči, ki so, poslani na napad, izkoriščali na goratem terenu situacijo trenutka in skušali prijeti sovražnika, kakor so sodili, da bi bilo najbolje. Težko so krvaveli na pobočjih Podkore in na vrhu in prizadali sovražniku globoke rane. Neko noč jeseni 1915. je bila izgubljena važna pozicija na grebenu. Dalmatinci so se morali po trdi obrambi umakniti in Dalmatinci so odšli na to iz Gorice, da popravijo poraz svojih tovarišev. Kot strahovi so se razšli iz čete onostran reke na vzhodno gore povsem tiho in izginili v močno razbitem gozdu. S seboj so vzele mnogo patron in nož jim je tičal za pasom. Niti koraka ni bilo slišati,

Iz seje deželnega odbora kranjskega v Ljubljani

dne 28. marca 1918.

(Uradno poročilo.)

Navzoči: Deželni glavar dr. Ivan Šušteršič, dež. odborniki: msgr. dr. Evgen Lampe, dr. Karl Triller in dr. Ivan Zajec.

Vojaški domovi.

Po preblagih intencijah Njegovega Velikanstva cesarja nakloni dežela Kranjska 20.000 K za vojaške domove. Na vse občine se izda poziv, da se udeležijo najintenzivneje z lastnimi prispevki in z agitacijo pri občanin.

Ustanove velikega admirala Hausa za e. in kr. mornariško akademijo.

Deželni odbor soglasno sklene, imenovati svojedobno ustanovljene ustanove po velikem admiralu Antonu Hausu v večini in hvalilni spomin njegovih neverjenih zaslug za obrambo skupne domovine.

Razpišejo se 4 prosta mesta.

Uradne ure pri deželnem odboru v poletnem času.

S 1. aprilom t. l. se uvedejo uradne ure pri deželnih uradih od 8.—12. dopoldne in od 3.—6. popoldne. To velja za tiste deželne urade, ki imajo doslej posebne zimske uradne ure. Uradni predstojniki imajo pravico — v kolikor dopuščajo služba, dajati dopuste v aprovizacijske namene.

Uradne ure v predsedstvu določi posebej deželni glavar.

Zastopnikom deželnega odbora v okrajnih preskrbovalnih komisijah v Radolici se vsled smrti dosedanjega zastopnika kanonika Janeza Novak imenuje Martin Drolic, župnik v Bohinjski Beli.

Deželno gledališče.

Prošnja Hrvatskega gledališkega društva v Osijeku za dovolitev predstav v deželnem gledališču se glede na poročilo deželnega stavbenega urada, po katerem bi bilo treba izvršiti večja popravila na odru, kar bi zahtevalo dva meseca časa — odkloni.

Draginskih doklade za učitelstvo.

Ministrski predsednik vitez Seidler se brzojavno naprosi, naj zastavi svoj vpliv, da od poslanske zbornice se seji 15. t. m. sklenjeni zakonski načrt glede draginskih rodno učitelstvu leta 1918 zadobi čimprej i. s. n. spremeni zakonito moč. Vlada se nujno opozarja, da bi dežela nikakor ne mogla nositi več kot 30% (trideset) od poslanske zbornice določenih učiteljskih draginskih določen in da bi deželni odbor moral odkloniti vsako odgovornost, če bi se v tem oziru kaj spremenilo v zakonskem načrtu v breme dežela.

Obenem se nujno prosi, da se deželni čimprej izločajo v dotični vladi predlogi predvideni preodkazni iz državnih davkov za leto 1917 in 1918 i. s. predjemoma, dokler državi zbor ne reši dotične vladne predloge.

Ta brzojavka se naznani drugim deželnim odborom odnosno upravnim komisijam s povabilom, naj tudi kaj podobnega ukrepejo.

Aprovizacijski odbori.

Deželni glavar poroča o nadaljnjih nakazilih podpor nekaterim aprovizacijskim odborom, kar se vzame soglasno na znanje.

Deželna drevesnica v Mokricah se prodaja za kupnino 13.500 K, ker je v sedanjih razmerah obrat docela nemogoč.

Otvoritev paralelke na IV. deški ljudski šoli v Ljubljani za duševno zaostale otroke.

Predlogu e. kr. deželnega šolskega sveta, da se na IV. deški ljudski šoli v Ljubljani otvori druga paralelka za izobrazbo sposobne duševno zaostale otroke in da se v to svrhu nastavi provizorična učna moč z mesečnim približno 40 K, se pritrudi.

Nadaljevalni kurzi za učitelje s predčasnim zrelotnim izpričevali.

Predlogu e. kr. deželnega šolskega sveta, da se one učne moči s predčasnim zrelotnim izpričevali, ki se pritegnejo k obiskovanju nameranih nadaljevalnih učnih kurzov, nadomestijo za čas obiskovanja teh kurzov s supletoričnimi učnimi močmi in tozadevni stroški pokrijejo iz normalnošolskega zaklada, — se pritrudi. Podnoro za obiskovanje nadaljevalnih kurzov se pa ne oblikujejo.

Obširna bolnica v Krškem.

Predlogu županstva občine Krško, naj bi se krška bolnica podežela, se ne urodi.

Dnevne vesti.

— Kranjski deželni predsednik — tajni svetnik. Kakor smo že javili je bil kranjski deželni predsednik Henrik grof Attems - Heiligenkreuz imenovan za tajnega svetnika. Današnja »Wiener Zeitung« to imenovanje uradno razglašala.

— Voja na odlikovanja. Z zlato hrabrostno svetinjo so odlikovani: dom. podlovec Fran Primožič in patroljski vodja Anton Znidaršič lov. bat. 7., narednik pion. bat. 3. Bruno Podgornik je odlikovan z železnim križem s krono na traku hrabrostne svetinje, poddesetnik Henrik Grah san. stotn. z istim častnim znakom brez krono. Pri 17. pp. so odlikovani s srebrno hrabrostno svetinjo pešci Anton Bogataj, Ivan Lavrič, Matija Lisec, Ivan Mencin in Fran Smuk, poddesetnik Anton Knez in pešca Alojzij Cugelj in Mihael Grbec.

— Radi posebno zvestega službovanja v vojni je bil črnovojniški narednik Fran Kremžar 17. pp. odlikovan s srebrnim zaslužnim križem s krono na traku hrabrostne svetinje.

— Vpošilci vojaških oproščencev. Iz Prage: Pred dnevi se je poročalo, da vojaški krogi ne mislijo na novo prebiranje pred 1894. rojenih, ki so bili spoznani za nesposobne za vojaško službo in da bodo vpoklicani po možnosti vsi oproščenci prvega vpoklica (do inclusive 36. leta). »Večere« poroča,

da so se ti vpoklicali že pričeli; vršijo se tako, da se pozivajo črnovojniški prvega vpoklica posamezno k vojaškemu prebiranju.

— Odbor za Vojaški dom v Ljubljani nam piše: Ob Veliki noči — prazniku zmage se spominjamo naših vojakov s tem, da prispevamo za »Vojaški dom« v Ljubljani. To bodi veličastno pozdrav domovine vrlim junakom. Darovi se pošiljajo na naslov: Odbor za Vojaški dom v Ljubljani.

— Ljudskošolske vesti. Za supletinjo v Trzinu je nameščena Friderika Chwatal, v Semiču Ljudmila Pristov, Antonia Porenta za pomožno učiteljico na Vrhnju.

— Lepo veličastno pismo je dobil gospod deželni predsednik grof Attems. Kakor nam poročajo iz Bohinje, mu je poslal župan Korosec iz Boh. Bistrice 25 kg najfinjšega surovega masla. Druchhatten Exzellenz!

— Odbor za obnovitev Goriske v Ljubljani. Parkrat že smo poročali, da se snuje v Ljubljani odbor, ki bo pomagal obnovljati Gorisko in obrazložili smo način te pomoči. Odbor bo imel zopet sejo, v kateri pride menda do sklepov na katerih bi mogoče takoj prijeti razsežno delo v prid Goriski. Poudarjamo, da je pomoč nujna. To se bo vpoštevalo gotovo v polni meri in storilo kar mogoče. V to akcijo treba pritegniti v posebni meri naše združništvo ali kar se da enostavno mora biti pomožno poslovanje, da ne bo beganja in tekanja semintja, kar bi celo moglo koristiti tujim špekulacijam.

Slovenska in slovenska pomoč za moro priti nemudoma, da bomo mogli takoj pobiti vse sovražne nakane in načrte za Gorisko. Nemška nevarnost grozi, ker je opira na visoka mesta.

Deželna poslovalnica za oblačila za Kranjsko. Poslovalnica je šele v zadnjem času dokončala ogromna pripravljala dela v smislu ministrskega naredb z dne 21. septembra 1917 št. 383 in z dne 13. decembra 1917 št. 423 (uredba izdajanja izkaznic za blago, obleko in čevlje). Ustanovilo se je dosedaj 32 presojevalnic za izdajanje izkaznic; že pri tej ustanovitvi je bilo mnogo težkosti vladne komisije, ki bodo odločale o prošnjah za izkaznice za ceneje blago (ljudsko blago na izkaznice A). Odbor deželne poslovalnice je pričel z delovanjem koncem oktobra 1917. Pribiti se mora, da ni imel ne vinarija kapitla, ne kredita in da je moral takorekto na lasten riziko plačevati prve pošiljke blaga, ki so bile do zadnjega časa tako majhne, da se s njih ni izplačalo prirediti z razprodajanjem. Vzrok za kasnelim pošiljkanjem iz central so naš splošne prometne ovire, pod katerimi je trpelo celo javno življenje. Klub vsem tem težavam in tehničnim oviram je kranjska deželna poslovalnica četrta izmed šeststajskih, ki prične z razdeljevanjem blaga na kategorijo A. Dosedaj so pričele z razpošiljanjem samo one poslovalnice, ki so v bližini blagovnih central. Vsaka deželna poslovalnica dobi na razpolago že vnaprej določeno kvoto blaga, ki se ji sukcesivno pošilja. Ni se torej bati, da bi del te kvote odpadel, če se prejšnje blago preje ne razprodaja. Tekom prihodnjih dni se bo nakazalo 33.000 vitlov sukanca za celo kranjsko deželo in koncem meseca aprila se odda v razprodajo prvi blok ljudskega blaga za kategorijo A.

— Uspehi slovenskega zdravstva. Z Dunaja nam poročajo: Našemu rojaku dr. Ivanu Matkoviču se je posrečilo najti vzrok in specifično sredstvo za najstrašnejšo komplikacijo malarije. Isto obstoji v tem, da posamezni bolniki po kininu dobe silno vročino in nevarno razkrojevanje krvi. Umrljivost teh nesrečnih slučajev je bila do sedaj 40—60 odstotkov. Slučaji je hotel, da je dr. Matko prikrival poskusil to novo sredstvo na Slovenca rojaku, prostaku Škorjancu iz Zibike na Štajerskem, katerega je predstavljal 8. januarja v dunajskem zdravniškem društvu. Za izvedbo tega dela je dobil dr. Matko 2000 K nagrade iz znanstvenega zaloge kneza Lichtensteina.

— Zdravniški znanstveni listi so se obširno bavili s tem izrednim uspehom našega rojaka, katerega prijatelji menijo, da ulegnemo slišati še o novih uspehih.

— Oddaja maslene krme. Deželno mesto za krmilo bo oddajalo z mesecem aprilom masleno krmo, namenjeno v prvi vrsti za konje. Naročniki naj se zgledajo s svojimi naročili pri imenovanem uradu in naj sporoče, kake množine želijo dobiti mesečno. Maslena krma se je izkazala kot prav dobro sledstveno krmilo za konje. Tudi v deželi imamo že najboljšo izkušnjo s to krmo.

— Urad za izdajo notnih dovolil. Za potovanje na Gorisko in Gradščansko, kakor tudi za nazaj je ustanovljen urad za izdajo teh dovolil v Gorici. Nasloviti je: »K. u. k. Passierscheinstelle in Görz«.

— Odredbe za odpomoč proti pomikanju stanovani. Ministrstvo za socialno oskrbo je izdalo odredbe, ki naj odpravijo pomikanje stanovani. Strogo se zabranjuje poraba stanovani za druge svrhe in ne smejo se vstvarjati večja stanovanja z združenjem več mah.

— Čevlarska združba v Ljubljani vabi uludno ge. člane kakor tudi z okolice k važnemu sešanku, kateri se vrši v ponedeljek 1. aprila t. l. točno ob 10. uri dopoldne, v restavraciji g. Valentina Mraka. Rimska cesta št. 4. K obilni udeležbi vabi Karl Kordelič, načelnik.

— V Ljubljani je umrl v narodnih krogih dobro znani ljubiteljski mešter g. Anton Obreza v starosti 57 let. Skromen in občutljiv je bil nokočnik vendar izobražen mož, ki se je do zadnjega zanimal za naše narodne težnje. Bil je za napredno stvar tudi politično delaven in je svoj čas celo »sotrudnik naših listov«. N. v. m. n.

— Umrl je v četrtki ob pol 9. zvečer v mestni hišalnici g. Filip Kotar, magistratni sluga, 71 let star. Pokopnik je bil zelo vreden in zanesljiv v svoji službi, blagorazna značaja in vedno navdušen pristav napredne stranke. Z dnja leta med vojno je skoraj popolnoma oslepel. P. v. m. l.

— Preneliava mrličev. Zaradi izredno velikega prometa po železnih

je vojaštvo ustavilo vsak prevoz mrličev z bojišč in armadnega območja v zaledje. Tudi civilnemu občinstvu se prinoča, da naj odloži prenosljavo mrličev do sklepa splošnega miru.

— Tobak. Ni še dolgo temu ko se je ob sobotah zjutraj kar trlo moških pred tobakarnami. Ure in ure so čakali nekateri na tobak. Sedaj je število čakajočih prav znatno upadlo. Danes zjutraj jih je bilo pred glavno trafikno na Mostnem trgu komaj četrtina, pred nek drugo trafikno, kjer je stalo do 60 ljudi, jih je bilo 5. Draz je tobak in nekateri se bodo res odvalili kaditi, drugi si pomagajo z raznimi »nadomestki«.

— Umrl je v Novem mestu po dolgi bolezni g. višji finančni svetnik Ivan Lopečar, mož blagorazna značaja in v svojem poklicu izveden strokovnjak, ki ni nikdar skrival svoje narodnosti. Svoj čas je služboval v Ljubljani, sedaj pa že daljšo dobo v Novem mestu, kjer ga je dohitela smrt.

— Premestitev odvetniške pisarne. Dr. Stanjo Lapatin, odvetnik, dosedaj na Dunaju, se je preselil v Krško ter tam otvoril odvetniško pisarno.

— Iz Postojne. Prihajajo nam nepretrgano iz Postojne pritožbe o skrajno predreznem nastopu tamanih uradnikov Nemcev in nemških uradnikov na železnici. Tako se je izrazil že neki nemški uradnik, ki je služil tam na kolodvoru kot substitut, da se bo začel udeležiti slovenstva, da bo mogoč govoriti s svojimi sinovimi. Tudi o okrajnem glavarju dr. Pilshoferju se slišijo čudne stvari. Svoje uradniške Slovence skuša odvrniti od udeležbe pri dr. Krekovi slavnosti ter agitira proti tej proslavi, da je »Resnica« pravilno označila dr. Kreko in ves Jugoslovanski klub. Taki slučaj nas morajo le utrditi v naših zahtevah, da bomo lahko temeljito navedli s takimi nestrpnimi privranci.

— Tolno cigano. Okoli 20 je prišla zardmerija iz Radenburga blizu hrvatske meje. Ti cigani so kradli in ropali daleč naokoli. Ko so jih pregledovali, se je opazilo, da so bili vsohvalni pohabljeni na desni roki, kar so si napravili sami, da se tako odzgnejo vojaški službi.

— Krapinski Toplice. Ker je terminal na zdravilna voda Krapinskih Toplic klub vojnemu času ostala brez surogatov učinkovita in bo tudi sicer skrbno pripravljena zadostna preskrba z živili razbremenjena gospodinjstvu, se je ravnateljstvo kopalnice odločilo, že 1. maja pozdraviti trpeče občinstvo. Zdraviliški zdravnik dr. L. Novak, Prospekti daje brezplačno ravnateljstvo Krapinskih Toplic, Hrvatsko.

— Gospod dr. Leonida Novak, zdravnik terminalne zdravilišča Krapinske Toplice na Hrvatskem daje p. n. zdravljenja potrebnim dne 10. aprila ob 3. popoldne v hotelu »pri Sloncu« v Ljubljani brezplačno pojasnila.

— Strik na Hrvatskem. Iz Bjelovara nam pišejo delavci: V tovarni za stroje »Smev« v Bjelovaru smo dvignili strik. Z dosedanjim plačo ne moremo izhajati, zahtevamo povišanje.

— Kino Ideal. Spored za velikonočno nedeljo in ponedeljek. Senzacijska novost »Fred Rool« popolnoma izvanredna senzacijska detektivska drama v štirih oddelkih, avtor Ernst Marischka. K temu še »Prijatelji kneza« učinkovita veseliza v 3 delanji. Za mladino dunajskim igralcem Hubertom Marischka. Od velike nedelje dalje spremlja zadnje večerne predstave vsak dan izborni gledališki orkester Kino Ideal.

— Kino Central v deželnem gledališču se ni strlel stroškov, da za velikonočne praznike preskrbi najnoveše in najlepše filme. Na velikonočno nedeljo in na velikonočni ponedeljek vsak dan nov spored! V lepem, obširnem sporedu je vsak dan nova, večja izvrstna burka. Več današnji inserat v »Slov. Narod«.

— Premog na rumene izkaznice (za štedilnike) se bode oddajal po sledečem redu. Na vsak odrezek št. 4 rumene izkaznice se dobi 50 kg premoga, ki stane K 375. Na 3. odrezek rumenih kart se premog ne sme prodajati. Za slučaj, da bi kakemu trgovcu zmanjkalo premoga, naj se zglasi takoj v mestnem knjižničarstvu radi novega nakazila. Strankam in trgovcem se naroča, da se strogo držijo določenega reda. Trgovci morajo biti na končani prodaji predložiti vse odrezke v mestni posveovalnici ter sporočiti koliko jim je ostalo premoga. Zanimajočim se bode nakazila globo. Premog se dobi v sledečih trgovinah:

Na izkaznice za I. okraj a) pri g. Strunju, Radečkova cesta 14. na št. 1 dne 2. aprila dopoldne, na št. 2 dne 2. aprila popoldne, na št. 3 dne 3. aprila dopoldne, na št. 4 dne 3. aprila popoldne, b) pri g. Potrčnu, Komenskova ulica 21. na št. 5 dne 2. aprila dopoldne, na št. 6 dne 2. aprila popoldne, na št. 7 dne 3. aprila dopoldne, na št. 8 dne 3. aprila popoldne.

Na izkaznice za II. okraj a) pri g. Komarju, Frakova ulica 13. na št. 1 dne 2. aprila dopoldne, na št. 2 dne 2. aprila popoldne, na št. 3 dne 3. aprila dopoldne, na št. 4 dne 3. aprila popoldne, na št. 5 dne 4. aprila dopoldne, na št. 6 dne 4. aprila popoldne, na št. 7 dne 5. aprila dopoldne, na št. 8 dne 5. aprila popoldne, na št. 9 dne 2. aprila dopoldne, na št. 10 dne 2. aprila popoldne, na št. 11 dne 3. aprila dopoldne, na št. 12 dne 3. aprila popoldne, na št. 13 dne 4. aprila dopoldne, na št. 14 dne 4. aprila popoldne.

Na izkaznice za III. okraj pri g. Richterju, Trnovska ulica na št. 1 dne 5. aprila dopoldne, na št. 2 dne 5. aprila popoldne, na št. 3 dne 6. aprila dopoldne, na št. 4 dne 6. aprila popoldne, na št. 5 dne 8. aprila dopoldne, na št. 6 dne 8. aprila popoldne, na št. 7 dne 9. aprila dopoldne, na št. 8 dne 9. aprila popoldne, na št. 9 dne 10. aprila dopoldne, na št. 10 dne 10. aprila popoldne.

Na izkaznice za IV. okraj a) pri g. Trdinu, Slomškova ulica 21. na št. 1 dne 2. aprila dopoldne, na št. 2 dne 2. aprila popoldne, na št. 3 dne 3. aprila dopoldne, na št. 4 dne 3. aprila popoldne, b) pri g. Lempetu, Kolodvorska ulica, na št. 5 dne 2. aprila dopoldne, na št. 6 dne 2. aprila popoldne, na št. 7 dne 3. aprila dopoldne, na št. 8 dne 3. aprila popoldne, na št. 9 dne 3. aprila dopoldne, na št. 10 dne 3. aprila popoldne, na št. 11 dne 3. aprila dopoldne, na št. 12 dne 3. aprila popoldne, na št. 13 dne 3. aprila dopoldne, na št. 14 dne 3. aprila popoldne.

Na izkaznice za V. okraj a) pri g. Uherju, Slomškova ulica 12. na št. 1 dne 2. aprila dopoldne, na št. 2 dne 2. aprila popoldne, na št. 3 dne 3. aprila dopoldne, na št. 4 dne 3. aprila popoldne, b) pri g. Schifferju, Povožna cesta, na št. 6 dne 2. aprila dopoldne, na št. 7 dne 2. aprila popoldne, na št. 8 dne 3. aprila dopoldne, na št. 9 dne 3. aprila popoldne, na št. 10 dne 3. aprila dopoldne, na št. 11 dne 3. aprila popoldne, na št. 12 dne 3. aprila dopoldne, na št. 13 dne 3. aprila popoldne, na št. 14 dne 3. aprila dopoldne, na št. 15 dne 3. aprila popoldne.

Na izkaznice za VI. okraj a) pri g. Trdinu, Slomškova ulica 21. na št. 1 dne 2. aprila dopoldne, na št. 2 dne 2. aprila popoldne, na št. 3 dne 3. aprila dopoldne, na št. 4 dne 3. aprila popoldne, b) pri g. Lempetu, Kolodvorska ulica, na št. 5 dne 2. aprila dopoldne, na št. 6 dne 2. aprila popoldne, na št. 7 dne 3. aprila dopoldne, na št. 8 dne 3. aprila popoldne, na št. 9 dne 3. aprila dopoldne, na št. 10 dne 3. aprila popoldne, na št. 11 dne 3. aprila dopoldne, na št. 12 dne 3. aprila popoldne, na št. 13 dne 3. aprila dopoldne, na št. 14 dne 3. aprila popoldne.

Na izkaznice za VII. okraj a) pri g. Tavčariju, Dunajska cesta na št. 1 dne 2. aprila dopoldne, na št. 2 dne 2. aprila popoldne, na št. 3 dne 3. aprila dopoldne, na št. 4 dne 3. aprila popoldne, b) pri g. Tretovi, cesta na Poldorfovo železnico na št. 5 dne 2. aprila dopoldne, na št. 6 dne 2. aprila popoldne, na št. 7 dne 3. aprila dopoldne, na št. 8 dne 3. aprila popoldne, na št. 9 dne 3. aprila dopoldne, na št. 10 dne 3. aprila popoldne, na št. 11 dne 3. aprila dopoldne, na št. 12 dne 3. aprila popoldne, na št. 13 dne 3. aprila dopoldne, na št. 14 dne 3. aprila popoldne.

Na izkaznice za VIII. okraj a) pri g. Zdravju, Ahaclova cesta 10. na št. 1 dne 2. aprila dopoldne, na št. 2 dne 2. aprila popoldne, na št. 3 dne 3. aprila dopoldne, na št. 4 dne 3. aprila popoldne, b) pri g. Prihriju, Bohoričeva ulica 53. na št. 5 dne 2. aprila dopoldne, na št. 6 dne 2. aprila popoldne, na št. 7 dne 3. aprila dopoldne, na št. 8 dne 3. aprila popoldne, na št. 9 dne 3. aprila dopoldne, na št. 10 dne 3. aprila popoldne, na št. 11 dne 3. aprila dopoldne, na št. 12 dne 3. aprila popoldne, na št. 13 dne 3. aprila dopoldne, na št. 14 dne 3. aprila popoldne.

Na izkaznice za IX. okraj pri g. Pleškotu, Hrenova ulica 13. na št. 1 dne 2. aprila dopoldne, na št. 2 dne 2. aprila popoldne, na št. 3 dne 3. aprila dopoldne, na št. 4 dne 3. aprila popoldne, na št. 5 dne 4. aprila dopoldne, na št. 6 dne 4. aprila popoldne, na št. 7 dne 5. aprila dopoldne, na št. 8 dne 5. aprila popoldne, na št. 9 dne 10. aprila dopoldne, na št. 10 dne 10. aprila popoldne.

Na izkaznice za X. okraj pri g. Ungerju, Kranjska stavna družba, na št. 1 dne 5. aprila dopoldne, na št. 2 dne 6. aprila dopoldne, na št. 3 dne 6. aprila popoldne, na št. 4 dne 8. aprila dopoldne, na št. 5 dne 8. aprila popoldne, na št. 6 dne 9. aprila dopoldne, na št. 7 dne 9. aprila popoldne, na št. 8 dne 10. aprila dopoldne, na št. 9 dne 10. aprila popoldne.

— Premog na rumene izkaznice (za štedilnike) se bode oddajal iz mestnega skladišča v Narodnem domu. Nakazila za premog se bode izdajala na mestnem magistratu srednja hiša pritličje in sicer: Za stranke z rumenimi izkaznicami črke C št. 1 do 250 dne 5. aprila, št. 250 do 500 dne 6. aprila, št. 500 do 750 dne 8. aprila, št. 750 do 1000 dne 9. aprila, št. 1000 do 1250 dne 10. aprila, št. 1250 do 1500 dne 11. aprila, št. 1500 do 1750 dne 12. aprila, št. 1750 do 2000 dne 13. aprila, št. 2000 do 2250 dne 15. aprila, št. 2250 do 2500 dne 16. aprila, št. 2500 naprej dne 17. aprila vsakokrat od 10. do pol 1. ure popoldne. Vsaka stranka dobi 100 kg premoga, ki stane 4 K. Prinesti na mora s seboj 1.) rumeno C karto ubožne akcije, 2.) rumeno izkaznico za premog.

— Ureditev prodaje govejega mesa v Ljubljani. Počeniš z drugim tednom uvede mestna aprovizacija za poskušno način odaje mesa, s katerim naj bi se preprečilo vsako nastavljanje in čakanje pred mesničarji in stojnicami. Pri mesarjih, na stojnicah in v mesnicah dobi drugi teden goveje meso le oni, ki so prejeli od mestne aprovizacije pred kratkim bele izkaznice. Mesarji bodo oddajali na teden meso le dva dni, in sicer v sredo in v soboto, do čim bodo druge dneve mesnice govejih mesarjev zaprte. Vsakokrat dobi stranka tolikrat 15 kg govejega mesa, kolikor šteje rodbina ljudi.

— Udeleženci raznih ubožnih akcij dobi tudi po 15 kg mesa na osebo, kakor drugi ljudje po mesnicah. Ti pa ne dobe mesa pri mesarjih, marveč v cerkvi Sv. Jožefa, oziroma na Poljanski cesti št. 15. Pri teh se bo meso oddajalo tako, da ga bo nekaj na prodaj po nižjih cenah, drugo pa po istih cenah (maksimalnih), kakor pri mesarjih. Za oddajo mesa od torka, dne 2. aprila in do vstete nedelje, dne 8. aprila se razglašajo naslednji red:

Bele izkaznice za goveje meso

dobe meso v sredo, dne 3. marca in v soboto, dne 6. aprila od 7. do 11. dopoldne pri onih mesarjih, katere imajo označene s svojih izkaznicah. Izjema je samo za one, kateri imajo na svojih izkaznicah označena mesarja Lovšeta, pri katerem ne dobe mesa, ker ima zaprto mesnico. Namesto pri tem mesarju dobe meso pri mesarju Klemeču (Jager) v Kresljah. Cena mesu je maksimalna.

Izkaznice ubožnih akcij

dobe meso v cerkvi Sv. Jožeta po maksimalnih cenah v naslednjem redu: Zelene A št. 1—228 v nedeljo, dne 7. aprila od 8.—9. dopoldne.

Zelene B št. 1—1200 v ponedeljek, dne 8. aprila od 1.—6. popoldne.

Zelene C št. 1201—2400 v sredo, dne 3. aprila od 1.—6. popoldne.

Rumene C št. 1—1300 v torek, dne 2. aprila od 1.—6. popoldne.

Rumene C št. 1301—2540 v četrtek, dne 4. aprila od 1.—6. popoldne.

Rumene C št. 1—1300 v petek, dne 5. aprila od 1.—6. popoldne.

Rumene D št. 1—420 v nedeljo, dne 7. aprila dopoldne od 9.—11.

I. uradna skupina št. 1—440 v soboto, dne 6. aprila od 1.—3. popoldne.

II. uradna skupina št. 1—154 v soboto, dne 6. aprila od 3.—4. popoldne.

III. uradna skupina št. 1—151 v sredo, dne 3. aprila od 5. do 6. popoldne.

III. uradna skupina št. 1—151 v soboto, dne 3. aprila od 4.—5. popoldne.

IV. uradna skupina št. 1—171 v četrtek, dne 4. aprila od 5.—6. popoldne.

IV. uradna skupina št. 1—171 v soboto, dne 6. aprila od 5.—6. popoldne.

Na Poljanski cesti št. 15 dobe meso po maksimalni ceni.

Rumene C št. 1301—2540 v ponedeljek, dne 8. aprila od 1.—6. popoldne.

Izkaznice ubožnih akcij

dobe meso na Poljanski cesti št. 15 po običajno nižjih cenah v naslednjem redu: aprila od 1.—2. popoldne.

Zelene A št. 1—228 v sredo, dne 3. aprila od 1.—6. popoldne.

Zelene B št. 1201—2400 v soboto, dne 6. aprila od 1.—6. popoldne.

*** Konj dražji kot hiša.** »Nova Dobac piše: Na zadnji živinjski sejem v Plzinju je bilo pripeljano tudi 713 konj. To število je mnogo manjše kot v letih miru, kar je umljivo. Vendar se ne upamo trditi, da bi zahtevane cene ne bile pretirane. Za konje h kočijam so plačevali povprečno 8000 K. za gospodarske konje 6—8000 K. za triletna žrebeta 5000 K. za dvoletna 4000 K. Za te cene si lahko pred vojno kupil lepo hišo.

Kako daleč strelja nemški orjaški top? Če bi postavili najnovejši nemški orjaški top, ki obstreljuje Pariz na razdaljo 120 km. na ljubljanski Grad, bi lahko streljal v Zagreb, čez Karlovo v Skakovac in Utinjo, v okolico Senja, na otok in mesto Krk; obstreljevali bi lahko Kanfanar in Poreč. Reka in Trst bi bila pod ognjem ljubljanskega tona. Krog bi neslo v Benečiji do Timentarja. Videm bi lahko obstreljevali. Na Koroškem bi padale krogle čez Smohor, v Celovcu in v Beč bi igrala streljali z njim. Obstreljevali bi lahko goro Reifling pri Judenburgu na Zgornjem Štajerskem, krogle bi padale v St. III; Celje in Maribor. In pri tem bi računali učenjaki in strokovnjaki v poznih svetovnih obratah ter trdili še vedno, kakor trdijo navzlic vsem komunističnim in skrivnim tudi danes: Nemogoče.

Prosveta.

— Tudi Tržačane je vzbudil glas. K tej notici v sobotnem listu nam pišejo iz Trsta m. dr. Ker je tržaško »Dram. društvo« pooblastilo me. n. e. da poiščemo za event. gledališko sezono 1918/19 igralsko osebo, in pravi omenjena notica, da se nameravajo vprizorjati drama, spevoigra in opereta, moram pribiti, da vest ne odgovarja docela resnici, ker opereta ni v zvezi s program. — M. S. bivši igravec in režiser slov. gledališča ljubljanskega.

— Češki ženski Obzor, ki izhaja v Pragi pod uredništvom pisateljice gospe A. Zieglerovej, prinaša v svoji zadnji številki kratko sliko Ks. Meška »Mater Dolorosa« in članek »Gibanje slov. ženstva«, kjer se govori o uspešnem zbiranju podpisov za deklaracijo. List je takoj s početka radostno pozdravil nastop naših žen v javnosti, prinesel je izjavo slovenskega ženstva in podaja sedaj pregled cele akcije. Sploh je zanimanje za slov. ženstvo v zadnjem času veliko, kajti Slovenke so bile svetu skoraj neznane, ker niso imele niti velike organizacije, niti svojega glasila in so le malo iskale zvez s svetom. Zato je njih nastop vse presenetil. Češki »Ženski svet« je pri-

nesel v prevodu članek o slov. ženah iz zagrebškega »Ženskega sveta« in »Nar. Listy« so ta članek ponatiskali. To je častno za naše ženstvo.

Darila.

Gospod Josip Zidar je daroval, kakor običajno mesečno vojaško nastanitevno pristojbino v dobrocelne namene.

Gospa Angela Agnola, trgovka in posetnica v Ljubljani, je poklonila vojaško nastanitevno pristojbino v znesku 74 K 90 vin. za slepe kranjske vojake.

Rdeči križ. Okrajno zastopstvo v okrožju ljubljanskega c. kr. okrajnega sodišča ležečih občin je darovalo Rdečemu križu 500 kron, za kar se mu izreka zahvala.

V prid dobrodelnemu namenu »Kranjskega doželnega društva za vojaške vdove in sirote« so darovali: deželni glavar dr. Ivan Susteršič in soproga 200 kron; podpolkovnik Ivan Kramaršič (2. darilo) 40 K; Nikolaj vitez pl. Gutmannsthal, graščak na gradu Dvor, 1000 kron, ter gospod in gošpa Josip Kosler 100 kron.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Valentin Kopitar.
Lastnina in tisk »Narodne tiskarne«

Brez posebnega obvestila.

Leopoldina Lončar roj. Huber naznanja potrtega srca v lastnem in v imenu svojih hčera Olge in Mary in ostalih sorodnikov, vsem prijateljem in znancem prežalostno vest, da je njen iskreno ljubljani soprog, ozi. oče, brat, zet, svak, stric, bratranec, gospod

Ivan Lončar

c. kr. višji finančni svetnik

dne 30. marca, po dolgem potrpežljivem prenašanem trpljenju in pogostem prejemu tolažil sv. vere, blaženje preminul, 57 let star.

Pogreb bo dne 1. aprila, ob 4. uri popoldne na tukajšnji pokopališče, Sv. posmrtni maše se bodo darovale v več cerkvah.

Draga pokojnika priporočamo v trajen spomin in prosimo tihega sožalja.

NOVO MESTO, 30. marca 1918.

Koharica za vse, ki govori nemško, se srečamo s 1. april. k dvema osebam. — Predstavi naj se od 10. do pol 1. ure popoldne ali 3—5 popoldne, Gledališka ul. 4. III. nadst.

Dve po 3 kobilici za dva dijačka, 10 in 11 let stara z dežele, stanovanje z vso oskrbo pri boljši slovenski rodbini. Za ponudbo se prosijo pod znanko »Rodo-ljub 1404« na upravo tega lista.

Zamenjam masl za persko ali smyrnsko preprogo 3x4 m, dobro obarvano. — Ponudbe na »Sloven. Narod« pod »100—1455«.

Žveplo za sode 1 kg 36 K, razpošilja po poštami povzetju F. A. Krepek, Maribor, Bismarckstr. 19. 14:0

Kupim hišo v Ljubljani na prometnem kraju. — Pismene ponudbe z podrobnimi pojasnili in ceno pod »1133/1133« na upravnitvo »Slov. Naroda«. 1183

Izurjenega stenografa ali stenografino ki zna tudi dobro strojepisje, sprejme dr. Josip Furlan, odvetnik v Ljubljani. 1414

Dr. Dereani se je vrnil in zdravi zopet očesno in ušesno bolno. Ljubljana, Franciškanska ulica 4. 1464

Prima pralni prašek „Hydia“ brez kislin, garant. najboljši, znamk. prosto blago, dotavlja v 1/4 zavojih v originalnih zabojih po 250 paketov
Otohar Brandys, Praga, Elizabetna c. 6.
Zaboji na poskušnjo po povzetju.
Nekaj dokazano dobro vpljanih zastopnikov se sprejme. 14:0

Javna zahvala.
Na sestanku združenih kranjskih uradniških organizacij v Ljubljani dne 16. t. m. se je soglasno sklenilo, izreči tovarni C. POLLAKOVI v Ljubljani za dobavo običaj. stalnim nastavljenim in njih rodbinam najiskrenejšo zahvalo.
Tovarna C. Pollakova je izkazala uradništvu s preskrbo čevljev v najbolj kritični dobi največjo uslugo.
Za združene uradniške organizacije:
Maks Lilleg,
t. z. načelnik.

Delniški kapital K 60.200.000.—
Rezerve „ 17.000.000.—

C. kr. priv.

Stanje den. vlog na hran. knjižice 31. okt. 1917:
K 214.681.380.—

Splošna prometna banka podružnica Ljubljana, preje J. C. Mayer

Centrala na Dunaju. — Ustanovljena 1864.

Topal Marjita trg-Sv. Petra cesta (v bliž. »Assurancional Generali«).

Ustanovljena 1864. — 33 podružnic.

Preskrbovanje vseh bankovnih transakcij, n. pr.: Prevzemanje denarnih vlog na hranilne knjižice brez rentnega davka, kontovne knjige ter na konto-korent z vsakodnevnim vedno ugodnim obrestovanjem. — Denar se lahko dviga vsak dan brez odpovedi. — Kupovanje in prodajanje vrednostnih papirjev strogo v okviru uradnih kurznih poročil. — Shranjevanje in upravljanje (depoti) vrednostnih papirjev in posojila nanje.

Ustmena in pismena pojasnila in nasveti o vseh v bančno stroko spadajočih transakcijah vsakdar brezplačno.

Najkulturnejše izvrševanje bančnih naročil na vseh tuzemskih in inozemskih mestih — Izplačevanje kuponov in izreževanje vrednostnih papirjev. — Kupovanje in prodajanje deviz, valut in tujih novcev. — Najmodernejša varila predalov samoshrambe (safes) za ognjevarno shranjevanje vrednostnih papirjev, listin, dragotin itd. po lastni zaklepani stranke. — Opraviščeno c. kr. razr. loterije Brezplačna revizija izrečanih vrednostnih papirjev. — Promese za vsa zbiranja. Izplačila in nakazila v Ameriko in iz Ameriko
Brzojavke: Prometna banka Ljubljana. — Telefon št. 41

Elegantno mehlovana soba se odda takoj na Starem trgu št. 28 III.

Išče se za dva dijačka, 10 in 11 let stara z dežele, stanovanje z vso oskrbo pri boljši slovenski rodbini. Za ponudbo se prosijo pod znanko »Rodo-ljub 1404« na upravo tega lista.

Zidarski polir ali akordant z nekaj zidarji in dinnarji dobi takoj trajno delo. Sprejme se tudi stavljen praktikant pri t. Robert Smielowski, mesni stavbenik, Ljubljana, Rim. c. 2. 1455.

DAMSKA MESEČNA PREVEZA zdravniško priporočena varuje pred prehladom, komoda in praktična, varčuje perilo, se dobro pere ter ostane vedno mehka. Kompletna garnitura K 8 50, 8—, na leta trpežna K 12—, 16—, na finejša K 20—, 25— in 30—. Pošto 95 vinarjev. V varstvo žensk izmivalni aparat 25—, 30—, 32—, do 36—. Pošiljatev diskretno. — Higijena, blaga trgovina St. Potok Dunaj, VI. Stieggasse 15. 1189

Proda se dobro ohranjeno moško kolo »Waffenrad«. — Poizve se Kuhnova cesta št. 21, I. nadst. dešno. 1426

Dobro vzgojena gospodična, katere ima veselje z otroki, dobi pri boljši rodbini stalno mesto 1459

domače učiteljice pod zelo ugodnimi pogoji. Pojasnila daje Gospa Novotny, Ljubljana.

Sprejme se

lovski čuvaj ki se dobro razume na pokončevanje lisic itd. za večji revir na Hriškem, proti dobri plači, pristo. stanovanje in kos zemlje za obdelavo. Natančnejše se izve pri t. J. J. Naglas, Kongresni trg št. 12 v Ljubljani.

Izurjenega koncipijenta, če mogoče s substitucijsko pravico sprejme s 1. majem ali tudi prej pisana dr. Karla Trillerja, odvetnika v Ljubljani. — Ponudbe z zahtevkom plače naravnost na pisarno Dalmatinova ulica 7. 1435

Vabilo na 33. redni občni zbor Posojilnice v Črnomlju reg. zadruga z neomejeno zavezo ki se vrši dne 14. aprila 1918 ob 1/2 3. uri pop. v uradnem prostoru s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelnika o delovanju posojilnice leta 1917.
2. Poročilo računskega pregledovalca o računskem zaključku za leto 1917 in razdelitvi čistega dobička.
3. Volitev načelnika računskega pregledovalca ter njega namestnika za 3let. dobo.
4. Predlogi.

Načelnstvo.

Za slučaj nesklepnosti vrši se drugi občni zbor ob 3. uri popoldne na istem kraju in z istim dnevnim redom, ki bo sklepal brez ozira na število zastopanih deležev. 1469

Adrija

fotomanufaktura drogerija Ljubljana, Solenbargova ulica št. 5.

priporoča velike zaloge

desinfekcijskih preparatov kakor: Lysof, Lysoform, Kreolin, Formalin, Formalinove pastilje, karbolovo kislino, karbolovo apno itd. itd.

Velika zaloga fotografskih potrebin in aparatov.

Urarski vajenec ki se je že učil dve leti, želi vstopiti v nadaljevalno učno dobo v mestu ali na deželi. — Ponudbe na upravnitvo »Slovenskega Naroda«. 1429

Stelaže, manufakturo ali slične, večjo množino, kupi Peter Lesar, nasl. Ljubljana, Marjita trg. 1403

Dekle staro 14 do 17 let, poštenih staršev, se sprejme takoj v trgovino z mešanim blagom v Ljubljani. Hrana in stanovanje v hiši. — Ponudbe pod »Trgovina 1454«. 1461

Kontoristnjo slovenščine in nemščine, stenografije in strojepisa večšo, sprejme t. J. J. Naglas, Kongresni trg št. 12 v Ljubljani. 1472

Nagrade 50 K takoj pri vgotovitvi tistemu, ki mi sporoči naslov res poštene in dobrosrčne, starejše vdove z majhno knjižnico, ki bi potrebovala pridnega in varčnega gospodarja, ter bi se hotela poročiti s priletnim fantom, večim kmetijstva in dveh otrobov, s 3000 K gotovine. Ponudbe pod »Nagrada/1465« na upravnitvo »Slovenskega Naroda«.

Kupujem umetno zobovje in splošno vse, kar je starinsko. Posredujem pri prodaji posestev. ALBERT DERGAN, Franciškanska ulica 10. 1458

Pišite razločno s črnilom: G. Jakobus Brandt, Dunaj XVI/1 Reinhardsgasse 21. — Naročam za skupni znesek K 10.— franko po povzetju Vašo serije C, obstoječo iz 5 parov manšet, 10 tucatov gumbov, 5 d-mških ovratnikov, 10 ostanov različnih nakit in predmetov in jemljem na znanje, da ničesar ne vzamete nazaj in ničesar ne zamenjate. 1312

VABILO občnemu zboru Posojilnice za Stari trg-Lož in sosedstvo kateri se bo vrtil dne 7. aprila 1918 ob 3. uri popoldne v posojilnični pisarni.

VSPORED:

1. Potrjenje letnega računa za l. 1917.
2. Razdelitev čistega dobička.
3. Volitev načelnika.
4. Volitev nadzorstva.
5. Raznotherosti.

Ako ne bi bil občni zbor sklepčen se vrši eno uro kasneje drugi občni zbor, ki brezpogojno sklepa.

Odbor.

Delavci od 15 let naprej se takoj sprejmejo za poravnane proge. — Električna cestna železnica v Ljubljani. 1457

Sprejme se dober kočijaž tudi invalid, pri rešilni postaji. 1399

Učenke sprejme takoj Roza Medved, krojačica Ljubljana, Mestni trg 24/III in poučuje tudi krojno, risanje in vrezovanje. 1461

Lesna trgovina na južnem štajerskem sprejme uradnika

koji bi kot nakupovalec potoval in izvrševal tudi drugovrstne posle. Le ponudbe v stroki popolnoma izurjenih vestnih reflektantov z zahtevo plače je poslati pod šifro »Potovalni uradnik« na upr. »Slov. Nar.« 1468

Spretnemu zavarovalnemu strokovnjaku oddamo glavno zastopstvo na Koroškem s sedežem v Celovcu ali Beljaku in na Kranjskem s sedežem v Ljubljani, s katerim je poleg stalnih prejemkov in pravice do pokojnine spojena tudi precejšnja množina inkasa. — Samo kvalificirani gospodje naj se takoj javijo pod »Vornehme Anstalt ersten Ranges« na anončno ekspedico Jos. A. Kienreich, Gracoe. 1466

Na velikonočna praznika dva sijajna sporeda v KINO CENTRAL v dež. gledališču.

Velikonočna nedelja 31. marca ob pol 11. dopoldne, ob 2. pol 5. 6., pol 8. 9. zvečer. — Velikonočni ponedeljek 1. aprila ob pol 11. dopoldne in ob 3. popoldne.

Luči nasproti. Krasni igrokaz v treh dejanjih V glavni vlogi Ossel Oswald, Nestroyjeva burka.

„Zaman“ ali „Hermalščani v Klausenburgu“. Izvrstna dunajska burka v treh dejanjih, prirejena po Nestroyjevi burki.

Prve predstave tudi za mladino. Velikonočni ponedeljek 1. aprila ob pol 5. 6., pol 8. 9. zvečer.

priljubljene posebne predstave. Samo en dan! Kavalir puste. Pretresljiva življenska slika s predigro in treh dejanjih. Izvrstna ogrska veseloigra v štirih dejanjih.

Moja uboga žena. Ni za mladino. Torok 2. — Sreda 3. — Četrtek 4. aprila.

Fern Andra v prekrasem romanu cirkuške jahalk v pet. dej. **ŽIVLJENJA NEIZKALJENO VESELJE.** Veseloigra v dveh dejanjih. Ni za mladino. 1443

Čevljar milijonar. Ni za mladino.

Bolgarska.

Bolgarski kralj Ferdinand je dal generalu Mackensenu neki svoj red. Ali je to bilo plačilo za storjeno vojno delo ali priporodilo za bodočnost, tega ne vemo. Vemo pa, da Bolgare obhajajo težke politične skrbi. Macedonijo, vzhodno Srbijo in Dobrudžo hočejo anektirati, t. i. vse, kjer se je bojeval bolgarski vojak: toda v Dobrudži so si Nemci uredili etapno službo in v miru, sklenjenem z Romunijo, se je Dobrudža odstopila četverozvezic kot celoti, ne Bolgarski. To razburja bolgarsko javno mnenje in v sobranju so se morale vršiti ostre debate, če smemo soditi pod poročili, ki jih čitamo v sofijski od Nemcev izdani „Balkanzeitung“. Radoslavov je imel težek posel, ko je tolažil duhove

z nemško zvestobo. Faktično torej je Bolgari Dobrudžo nimalo, a če bi jo dobili, bi morali za njo dati kompenzacijo svojim zaveznikom Turkom. Tule namreč zadnji čas govore zopet o potrebi balkanskega pravnotežja ter zahtevajo, da jim Bolgarska, povečana za Dobrudžo na severu, vrne tisko odrinsko ozemlje, ki so ji ga Turki odstopili, takrat, ko je Bolgarska leta 1915 stopala v vojno in pomagala rešiti Dardanele. Bolgari odločno odklanjajo vsako misel na kompenzacijo in na Nomi je sedaj, koga boli ljubijo, Bolgare ali Turke. V takem razpoloženju je umljivo, če se Bolgari spominjajo nekdanjih dni in zopet priznavajo, da so Slovani. Mi smo že poročali, kako jih je že lani jeseni potrolo devstvo, da Poljaki ne dobe lastne armade, in smo se vprašali, čemu pač Bolgari

mislijo na nove oborožene zaveznike. Ko smo Jugoslovani in Cehi v avstrijskem parlamentu interpelirali radi aneksionističnega politika Radoslavova, je bolgarski list „Kambanac“ vzkiplal v divji jezi in nam očitil, da smo izdali njih, Bolgare, svoje slovenske bratce. Torej so vendarle Slovani, in ne Tata-ri ali Madžari, kakor so trdili še pred letom dni. Zadi za Dobrudžo bi jih čakalo še eno slovensko soedstvo. Če postane Dobrudža bolgarska, bo njih država segala do Donave, do Besarabije, ki je bila nekdanji ruski provinca in bi po svoji geografski leži pripadala k Ukrajini. Bili bi si torej ruska Ukrajina in Bolgarska sosedni slovenski sosed ter bi Bolgarska dobila zopet tisto zvezo, ki odgovarja ne slovenski kulturni in politični prošlosti. Po tej poti se je v srednjem veku širilo slo-

vansko krščanstvo rusko-bolgarsko in z njim slovenska literatura. To je pa tudi pot, po kateri so šle ruske armade osvoboditi Bolgare pred 40. leti. In Črno morje bi imelo slovenske gospodaje na svojih bregovih. V takih slučajih se vselej v Evropi zbudi ljubezen do katerega neslovenskega plemena, topot je predmet te ljubezni Romunska, ki si bo na zapadu morala dati »korigirane meje, a se ji zato na vzhodu obeta — Besarabija. Romunska Besarabija bi bila klin med Veliko Bolgarsko in Rusijo ali Ukrajino. Nemci ne bodo pustili, da bi Bolgari iztegovali roke k slovenskim bratom, zato »olika nezvestost pri Bolgarih. Kralj Ferdinand, ki ga Bolgari imenujejo »carja, je podaril Mackensenu red in nemski profesorji predavajo v Sofiji.

Zvišanje naročnine.

Kakor smo že objavili smo primorani naročnino „Slov. Naroda“ s 1. marcem 1918 zvišati „Slovenski Narod“ velja sedaj:

po pošti v Avstro-Ogrski;

celoletno K 40.—
1/2 letno 20.—
1/4 letno 10.—
mesečno 3-50

Za Nemčijo celo leto K 45.—, za vse druge dežele K 50.—.

Posamezna šteč. velja 20 vinar.

Krapinske Toplice
(hrvatsko).
zdravilo protin, revma, ischias.
Pojasnila in prospekti zastoj. Dobro prehrana zagotovljena. 1421

Sprejme se proti dohri plači zanesljiv hlapec
k paru konj. Priglasiti se je pri stavbeni tvrdki G. Tönnies, Ljubljana, Dunajska cesta 35. 1393

Hišo
z gospodarskim poslopjem in poljem na jako lepem ugodnem prostoru Savinske doline — prodam. — Naslov prodajalca se zve pri upravnistvu „Slovenskega Naroda“. 1378

Smreke na prodaj
50.000 prešolanih, 4 letnih po K 3,80, 50.000 neprešolanih po K 3,60, oboje loco gozd brez zvojnine. Graščinska nprava Plevna, pošta Žalec. 1406

Meblovano stanovanje
z električno razsvetljavo obstoječe iz 2 sob, poselske sobe in kuhinje event. brez kuhinje, se odda mirni, stalni stranki. — Pisarna vprašanja pod „Stalna stranika 1423“ na upravnistvo „Slovenskega Naroda“. 1422

Nova, večja hiša na Glincah
se ugodno prod. Na prodaj je tudi v Ljubljani več hiš in stavbenih parcel. — Naslov pove upravnistvo „Slovenskega Naroda“.

Kislo vodo
„SILVA VRELEC“
VINO in žganje
razpošilja A. OSET, pošta Guštanj, Koroško.

Prodaja se manjšo posestvo na Gorenjskem
pod jako ugodnimi pogoji. Ponudbe pod „Sava/1333“ na upravnistvo „Slovenskega Naroda“. 1383

Imam na prodaj še skoro nove malo rabljene

stelaže in pult
za trgovino mešanega blaga. Martin Plut, trg. Črnomelj, Belokranjsko.

Delavce,
težake, zlasti lesne in žagarske stroke tudi take, večje stojnega mizarstva, sprejme takoj v službo strojna tovarna Samsa & Co. v Ljubljani, Metelkova ulica 4. 1395

Gospodična išče mesečno sobo
s popolnoma ločenim vhom in hrano za 15. april t. l. (event. plača najemnine sobe z raznimi živili). Ponudbe pod „15. april 1367“ na upravnistvo „Slovenskega Naroda“.

Redni občni zbor
Notranjske posojilnice v Postojni, registrirane zadruge z omejenim poročtom se vrši dne

6. aprila 1918 ob 2. uri pop. v zadrugi pisarni v Postojni.

DNEVNI RED:
1. Poročilo ravnateljstva s predložitvijo bilance za 35. upravno leto 1917.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Sklepanje o teh poročilih.
4. Sklepanje o razdelitvi dobička.
5. Volitev članov ravnateljstva.
6. Volitev članov nadzorstva.
7. Čitanje revizijskega poročila.
8. Predlogi zadrugičnikov.

Pripomba. V slučaju nesklepnosti o do- ločenih urah, se vrši eno uro pozneje drugi občni zbor z istim dnevnim redom, ki bo brezpogojno sklepal. 1444

V Postojni, dne 27. marca 1918.

Ravnateljstvo.

Zapirajte!

Ravnar došlo

več 1000 dvanajstoric visečih ključavnic

(„Anhangschlüssel“)

ter papirnatih servietov, kateri se prav po niski ceni prodajo. 738

Ljubljana, Gradišče 7. Maks Cernak.

SMRT

Podgane, miši

se popolnoma zatro z struom „Rattentod“. Če ni uspeha, vrnem denar. Na stotine priznanj. Cena K 3,50. 3 škatle K 8.—. Stenice, uši, bolhe, ščurke uniči z zalogo vred radikalno „Thierra“. Cena 2-50 K. 3 steklenice 6 K. Prašek zoper mrčes K 2.— 1310

Kemeny, Košice (Kassa), pošt. pred. 12/Z-15.

Vse zastoni

„ADRIA“ — IZDELKI:

Kavni nadomestek z sladkorjem, pralni prašek, vaniljin sladkor, pecilni prašek, mlo za brivce, nadomestek škroba, naftalin, pravi ruski čaj, ošave vse vrste, „Erdal“ voščena krema za čevlje ter vse drugo specerijsko blago vedno na zalogi. — Zastavljate cenili in vzorce da se prepritate o dobri kakovosti, za katero jamči „ADRIA“ in „SIBENIK“ ter si venska tvrdka F. SIBENIK, Adria-dolci, Z-greb. Informacije za nakup drugega blaga izvršujejo se brezplačno. — Aproxizacije pri večjem odjemu znaten popust.

Zajamčen uspeh. Bujne, lepe prsi

dobite ob rabi med. 1441

dr. A. Rixa kreme za prsi garantirano neškodljivo za vsako starost, zanesljiv uspeh. Rabi se zunanje. Edina krema za prsi, ki jo vsled čudovitega učinka prodajajo lekarnari, dvorne parfumerije itd. Poizkusna pušica K 5.—, velika pušica, zadostna za uspeh K 10.—. Razpošiljanje strogo diskretno.

Kos. dr. A. Rix preparati, Dunaj IX., Lohrerergasse 6/E. Zaloge v Ljubljani: drog. Kanc in „Adria“, Zaloge v Mariboru: lekarn. Schutzeng, ul. Mar. pom. in part. Hofman. V Trstu: Parf. Andreuzzi, Corso 3.

POZOR!

Priložite pismenim naročilom za čevlje izkaznico o potrebi (Bedarfschein), da jih takoj zamorem odposlati.

Trgovina za čevlje Henrik Kenda, Ljubljana
Mestni trg 17.

ODVETNIK
DR. STANKO LAPAJNE
uljudno naznanja, da je premestil svojo pisarno z Dunaja v 1413
Krško na Dolenjskem.

Najnovejša izbira
umetniških in drugih
razglednic
pismenega papirja
in vseh pisarniških
in šolskih potrebščin
NARODNA KNJIGARNA
Ljubljana Prešernova ulica šteč. 7.

VILA NA BLEDO

Licitacija konj.

Dne 8. in 22. aprila t. l. ob 9. uri dopoldne se vrši pri c. kr. stabilni bolnišnici za konje v Kranju javna dražba prebranih konj. K tej dražbi se vabi poljedelci, ki sprejmejo pogoje. Pogoj se bili že objavljeni v razglasu, danem na c. kr. okrajno glavarstvo in občinske urade.

Gantner m. p.

ritmoister, komandant c. kr. stab. konj. bolnišnice v Kranju.

Zastopstvo za automobile

Generalno zastopstvo velike, prvotne in jako delozmožne avtomobilne tvornice, ki izdeluje osebne in tovorne vozove, 1415

šče spretnega in kapitalno podprtega zastopnika.

Pogoji: Primeren prodajalni lokal, delavnica ter intenzivno obdelanje okoliš. Nud se visok rabat, prav hitra dobava ter največje podpiranje. — Cen. natančne ponudbe pod „Erstklassig 435“ na anonč. ekspedicijo Eduard Braun, Dunaj I., Strobelgasse 2.

Lepota je sreča!

Po dolgoletnem raziskavanju na polju negovanja lepote se je končno postčilo najti novo metodo, po kateri se vse nadležne kožne nečistosti kot pege, zaedci, mozolji, gube, nosna in obrazna rdečica, kom nekaj dnij sigurno odstranijo na kar zadobi obraz, tudi pri starjših damah, mladostno sveže rožnato lice. Učinek je presenetljiv in ta recept so silajno priporočili sloveči zdravniki. Tisoči prostovoljnih priznanj! Vskomur dajem proti retur-znamki popolnoma zastonj pojasnila. Pišite takoj na: L. Decker, Dunaj 56, Predal 19. oddelk 36. 119

Čebulček za sajenje po K 7.— liter,
prav droben za sajenje po K 15.— kilo.
Kakor tudi druga semena:

Korenje, rumeno saffeldsko K 110.— kilo.
Detelja domača K 11.— kilo.
Detelja lucerna I. vrste K 28.— kilo.
Detelja lucerna II. vrste K 18.— kilo.

Priporoča semenska trgovina
AL. KORSIKA v Ljubljani.

G. F. Jurásek
uglaševalec klavirjev in trgovec z glasbilo
Ljubljana, Wolfova ulica 12.

Edina konces. tvrdka za uglaševanje klavirjev in harmonijev ter popravljanje vseh glasbil. Vsa ta dela izvršujem strokovno in cen. Glasbenim šolam uglašuje izključno G. F. Jurásek.

Najnovejši Računar
ali računski podkladek,
v katerem se nahaja vse v knjižo in prodajo potrebno, že natanjko preračunjeno. — Izda se v kronske veljavi á K 1-60 po povzetju. 1318
Celovec. — Tisk in založba Jan Leona star.

Tvrdba: M. Rosner & Co.
lastnik
VIKTOR MEDEN
VELEŽANJARNA
V LJUBLJANI
oddaja konjenim odjemalcem fine pristne blage lastnega izdelka:
sljivovico, sadjevec, brinovec, konjak, vino Vermont
po ugodnih cenah. 1451
Kupuje brinje, tropine, droži in druge surovine.

Učenec

išče mesto za kovaško ali mehanično obrt v mestu ali v bližini. — Naslov: „L. Č. No 40 Kobarič Gorilsko“, 1374

Kupi se lahke enovprežen voz
in 1442

postelja z vso opravo.

Kdo, pove upravnistvo „Slov. Naroda“

Prodaja se dobro ohranjen velik štedilnik

in 1402

velika, zelena peč.

Več se poizve pri Francu Dolencu v Kranju.

Stanovanje

oziroma prostori za pisarno v bližini sodnije se išče eventualno se zamenja stanovanje v tem kraju, s cenim pa lepim stanovanjem na periferiji mesta. Tudi se zamenja hiša na Dunaju z hišo v Ljubljani. Ponudbe na upravnistvo „Slov. Naroda“ pod „stanovanje in zemenja 840“.

Prodaja se

2 kompletni jahalni opremi
(angl. Britsch) 1408

za 350 K in 400 K.
Vprašati je v Ljubiški ulici šteč. 6, I. nadst., vselej ob eni popoldne.

PRODAJA

se po zmernih cenah v večji množini ogilje, vermut vino, Bolgarski mandoljni, mle „DOB“ pri tvrdki

A. Knjlan, Ljubljana, Karlovska cesta šteč. 15.

Za zopetno obratovanje zaradi vojne ustavljene okrožne opekarne s stroji, z dvema okrožnima pečema za izdelavo zidne in zarezne opeke, se za takoj išče 1394

opekarski mojster,
ki naj si sam preskrbi žgalce, vkladce in odvažalce. — Ponudbe z navdno zahtevane plače ob prostem stanovanju, kurjavi in razsvetljavi, pri čemer se tudi zagotavlja preskrbitev živil, je nasloviti na Emila Tönniesna v Ljubljani.

Vsakovrstne slamnike, slamnate torbice (cekarje) predprožnike, slamnate, šolne priporočam gosp. trgovcem za obila naročila
FRAN CERAR,
tovarna slamnikov v Štobu
pošta Domžale pri Ljubljani.

VABILO

XXIV. redni občni zbor

Posojilnice za Vrško-bistriški okraj

registrirane zadruge z oom. zavezo v TRNOVEM,

ki se vrši v nedeljo, dne 7. aprila 1918 ob pol dveh popoldne

v zadrugi prostori v Trnovem.

DNEVNI RED:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo in nasveti nadzorstva.
3. Odobritev letnega računa za upravno leto 1917.
4. Sklepanje o predlogih v smislu § 36 zadr. pravil.
5. Volitev načelstva in nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Opomba. Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen vsled nezadostnega števila zastopanih deležev, se vrši v smislu § 35 zadrugihih pravil čez pol ure in z istim dnevnim redom drug občni zbor, kateri sme brezpogojno sklepati ne oziiraje se na število prisotnih članov. 1447

Načelstvo.

Išče se
mesarski pomočnik
ki bi sam vodil, vse pod zelo
ugodnimi pogoji. — Naslov pove
upravnistvo „Sloven. Naroda“. 1412

Dve poštene in pridni
prodajalki.

želita premeniti službo. Izučeni v tr-
govinah z mešanim blagom ter zmožni
treh jezikov. Ponudbe je pošiljati na
„Prodajalke“ pošto ležeče Gorica.

Večjo množino zmletega
žvepla 70%
se še dobi. — Vpraša se
Ljubljana, „Poštni predal 163.“

Kuharica

zanesljiva, dobra in samostojna, za k
dvema osebam, da razume tudi vrt
obdelavati, se takoj sprejme. 1437
Istotam se sprejme tudi pošten
trgovski sluga.

Rabljene
STEKLENICE
minerale vode, vina, konjaka in šam-
panja od 1 do 1 1/2 litra kupuje na
vagone od 10.000 kosov naprej
A. KOHN, Praga, Karlin.
Rokycan ulica 15. 1208
Nakupovalci se sprejmejo.

Razprodajam
svojo trgovino z velikim skladi-
ščem manufakturne in mešane
stroke za jako ugodne cene.
Pismene ponudbe na: Wilim
Pick, Zagreb, Savska c. 68.

Trakovi za čevlje
II—1181 en gros
papir, okrogli K 19.60
ploščati K 25.50
bombaz. K 51.— in K 72.—
svilnat. K 84.— in K 98.—
samo črna jna debelo.
Rudolf Bodenmüller,
Ljubljana, Stari trg št. 8.

„TEKLA“
je edina nepokvarjena, stanovitna, pralna
barva za blago
ki si z njo vsakdo lahko doma barva
vsakovrstne obleke. — Šest do sedem
zavočkov za damsko obleko. Na drobno
zavočkov 60 vinar. Preprodajalci visok
popust. Naročila izključno nestrupeno
zak. var. znamko „Tekla“.
COMMERCE, Praga II.,
dr. z om. Jam. Vavrovske nam. št. 13.
Telefon št. 6187.

LASNE KITE

podlage in mrežice naj-
boljše kakovosti; barva
in masi za lase, šminke
i. t. d.

KUPUJEM ZMEDENE
ženske lase.
Štefan Strmoli

Ljubljana, Pod Trančo št. 1.
Pozor! Zaradi vpoklicanja v
vojaško službovanje je lokal
odprt samo zaprodaje blaga in
sicer vsaki dan samo od 9 do 11
in v nedeljo od 9 do 11 ure do
poldna.

Kupim bakreni vitriol

na cele ali polovične vagone, dobavno tekom enega meseca. 1409
E. Bincer, Krakov, XXII., Kalwaryjska 1.

BARVA ZA OBLEKE

v vseh barvah, za lister, volno, sukno itd. že od 10 zavit-
kov naprej se pošilja s poštino in navodilom za K 17.20
„MEHLATA“, Steyergasse 60/II., Gradec.
Na veliko popust. Tudi slov. dopisovanje.

Gizela-društvo (Gisela-Verein)
zavod za zavarovanje na življenje in dobi, pod protektoratom Njome
c. in kr. visokosti prev. gospe nadvojvodinje Gizela na Dunaju
podružnica za Štajersko, Koroško in Kranjsko, Gradec, Murplatz 9.
Dajemo Vam na znanje, da smo oddali zastopstvo svojega zavoda za Kranjsko
s sedežem v Ljubljani, gospodu

iv. Auerhammerju, Ljubljana, Strelška ulica št. 22.
kjer se dobe tiskovine o naših zavarovalnih oddelkih in kjer se dajejo tudi
pojasnila glede novih zavarovalnih pogodb. — Od obstoja našega zavoda
do leta 1916, se je izplačalo zavarovancem K 113,089,000 v gotovini. Premij-
ske rezerve in prenosil so znašali koncem 1916 K 100,937,000, gotovina
zavarovanih 270,919,000. Cisti dobiček za leto 1916 je bil K 1,071,000, divi-
denda zavarovancem 7% letne premije. — Gizela-društvo je največji vza-
jemni zavarovalni zavod v monarhiji.

Kupim ali vzamem v najem
trgovsko hišo

z nekaj posestva na Kranjskem ali Sta-
jerskem blizu železnice.
(V prodajo upošteva se tudi zasebna hiša, ki bi
bila na prometnem prostoru, toraj pripravna za
trgovino.
Cenjene ponudbe se prosi na upravo lista pod
„blizu železnice 1387“.

Največja slovenska hranilnica!
Mestna hranilnica ljubljanska
LIUBLJANA, Prešernova ulica št. 3
je imela koncem leta 1916 vlog K 66,800,000—
hipoteknih in običinskih posojil „ 27,600,000—
rezervnega zaklada „ 2,500,000—
Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4%
večje in nestalne vloge pa po dogovoru.
Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.
Za varčenje ima vpeljane lične domače hranilnike.
Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti
5%, izven Kranjske pa proti 5 1/4% obrestim in proti
najmanj 1%, oziroma 3/4% odplačevanju na dolg.
V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.

Alfonz Breznik
Ljubljana, Kongresni trg št. 15
(Nasproti nunske cerkve.)

Največja in najposobnejša trdnica in izposojalnica
klavirjev, pianinov in harmonijev na jugu Avstrije. Velikanska
zaloga vseh glasbenih instrumentov, strun in muzikalij. Klavirje prvih
c. kr. dvornih in komornih trdnic: Bösendorfer, Förster, Rudolf
Steinhammer, Bözel & Heitzman, Gies in Hofmann imam edino
izključno le jaz za Kranjsko v zalogi ter svarim pred nakupom falzi-
fikativ in navidezne „pofelne“.

Ugotavljanje in popravila
strokovniško in cenovno.
10 letna postojna ob-
vezna garancija.

Raznašalko

za trnovski okraj sprejme takoj uprava „Slovenskega Naroda“.

Prostovoljna javna dražba.

raznih z opeko kritih šup se bo vršila
Veliki ponedeljek, 1. aprila t. l. ob 3. uri
popoldne na Črnučah, na Opekarni.

Reflektanti si lahko ogledajo šupe, od katerih je ena dolga 60 m,
široka 7 m, druga pa dolga 12 m, široka 6 m, ter več manjših.
Vsaki dan do dražbe. 1422 **Franc Peterca.**

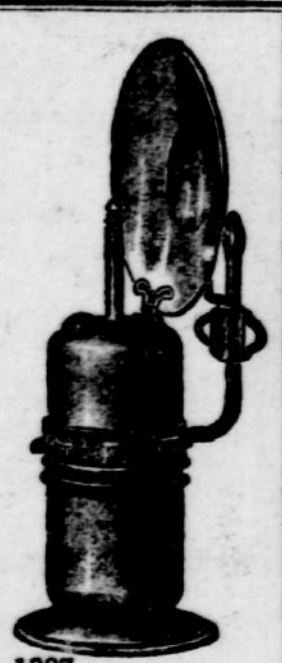
Naslov za pisma:
Jos. Petelinc, Ljubljana, Sv. Petra nasip 7. **Zahtevajte slovenski cenik!**
Priporočamo edino najboljše šivalne stroje trdnice:
Jos. Petelinc, Ljubljana, AFRANA
polog frančiškanskega mostu, levo,
3. hiša ob vodi.
Največja in edina zaloga šivalnih strojev vseh
sistemov v poljubnih opremlj za obrt in rodbino.
V zalogi igle, olje, ter deli za razne stroje.
Dostavitev strojev takoj! Ponk v vozenju brezplačen!

Priporočam
svojo veliko zalogo prvovrstnih

KARBID-SVETILK

za sobe in delavnice in elektr. žepne svetilke.
Žepne svetilke v velikih izbihi in kresline ka-
menčke. — Potem kolesne dele, sesalce,
seda, sploh vse kar kolezar rabi, fino gumij raz-
topilo (Gumilösung) ventilgumi itd. — Fino
olje za šiv. stroje, kolese, ure i. dr. — Svanke in
strojni deli za vsakovrstne šiv. stroje vedno v zalogi.

IGN. VOK,
trgovina s šiv. stroji koleši itd
Ljubljana, Sodna ul. 7.

PREDPASNIKI

moški, ženski, otroški.
Staničevinaš moški predpasnik zak. var. komad K 6.50
Staničevinaš moški predpasnik veleprima „ K 8.50
Staničevinaš ženski predpasnik gladek, mo-
der, pralen K 6.30
Staničevinaš ženski predpasnik modrotisk,
pralen K 7.30
Staničevinaš ženski predpasnik veleprima,
gladek, moder, pralen, nadičen K 10.50
Staničevinaš ženski predpasnik veleprima,
modrotisk, pralen, nadičen K 12.—
Staničevinaš ženski predpasnik veleprima,
gladek, moder, pralen, nadičen, s predprsnikom K 13.—
Staničevinaš ženski predpasnik veleprima,
modrotisk, pralen, nadičen in s predprsnikom K 14.50
Staničevinaš ženski predpasnik veleprima,
gladek, moder, pralen, nadičen, posebno širok K 15.—
Staničevinaš ženski predpasnik veleprima,
modrotisk, pralen, nadičen, posebno širok K 16.50
Staničevinaš ženski predpasnik veleprima,
gladek, moder, pralen, nadičen, posebno širok, s
predprsnikom K 20.—
Staničevinaš ženski predpasnik veleprima,
modrotisk, pralen, nadičen, pos. širok, s predprsnikom K 21.50
Staničevinaš otroški predpasnik veleprima,
gladek, moder, nadičen, pralen, za 4 do 6 let K 6.50
Staničevinaš otroški predpasnik veleprima,
gladek, moder, nadičen, pralen, za 7 do 8 let K 7.—
Staničevinaš otroški predpasnik veleprima,
gladek, moder, nadičen, pralen, za 9 do 11 let K 7.50
Staničevinaš otroški predpasnik veleprima,
gladek, moder, nadičen, pralen, za 12 do 14 let K 8.50
Staničevinaš otroški predpasnik za ženske, Pepita,
pralno K 32.—
Nadičeni in pošti predpasniki:
Atlasovi predpasniki za deklice komad K 13.—
Čipkast predpasnik, kombiniran s predprsnikom „ K 8.50
Čipkast predpasnik, s svilo, kombiniran, brez
predprsnika K 13.—
Satenast predpasnik, s čipkami, kombiniran s
predprsnikom K 17.50
Predpasnik z bortami, s čipkami, kombiniran,
brez predprsnika K 14.—
Predpasnik z bortami, s čipkami, kombiniran
s predprsnikom K 16.—
Batistast in etaminast predpasnik, s čipkami,
kombiniran, brez predprsnika K 18.—
Batistast in etaminast predpasnik, s čipkami,
kombiniran, s predprsnikom K 21.—
Svilen predpasnik, s čipkami, kombiniran, brez
predprsnika K 18.—
Svilen predpasnik, s čipkami, kombiniran, s
predprsnikom K 22.50
Nolandske otroške svile K 5.—
Ker vsak dan dobivam mnogo naročil, ker nimam osobia in zaradi
omejenega sprejemanja zavito, se lahko pripeti, da se tako
naročilo more odpraviti šele čez 14 dni. Razpošilja se po stanju zaloge.
Naročila na tucate 10 odstotkov popusta.
Oton Katz, Praga, V., Josefska št. 25/22.

Jajca za valenje, čistokrvni
grahastih Plymouth Rok-
kokoši, najboljšje zimske
jajčarice po K 1.60 pošilja proti pov-
zetju ali plačilu naprej. Milka Meta-
čič, Ljubljana, Stara pot št. 9.

Sprejemata se takoj dve izurjeni
knjigoveški delavki.

Kje, pove uprava „Slov. Naroda“. 1400

Lasne kite

najboljše kakovost, kratak kordel, mehki lasje
se prodajajo 60 cm dolge komad . . . K 55.—
70 cm dolge komad . . . K 80.—
Dobavila natančno po poslanem vzorcu po
povzetju M. Stuhlmüller, Dunaj IX,
Lustkandlgasse 44. 1417

Poljska železnica

Tirni in obračevalni vozovi
eventuelno 1330

z lokomotivo:

za nujna dela se kupijo.
Ponudbe pod „M. C. 103“ na anon.
eksped. J. Rafael, Dunaj I. Graben 28.

Izpuščaie

hraste, arbedice, grinte in druge
kožne bolezni odpravi hitro in si-
gurno Paratol, domače masilo. Ne
umaže, je brez vonja, zato uporabno
tudi čez dan. Veliki lonček K 3.50,
dvojnati K 6.—. Dalje Paratol tresni
prašek za varstvo občutljive kože,
škatljica K 2.50. Oboje se dobi proti
vpisatvi zneska v lekarnarja M.
Klein Paratol tvornici v Budim-
pešti, VII-24. Róssa utca 21.

Zamaške

stare, nezlomljene za steklenice K 25
za kg čiste teže. Šampanjske zamaške,
nezlomljene (nikakoli umetni zamaški)
90 vinarjev za komad, prevzamem vsa-
ko množino po povzetju. Nove zamaške
proti vzorcem po najvišjih cenah.
Ida Kellner, Praga I., Gelstgasse 6.

ČRNO BRINJE

lepe, čiste in zdrave kakovosti
se dobi pri trdnici 1333

J. KNEZ, v LJUBLJANI,
MARIJE TEREZIE CESTA 3.

Miši, podgane, stenice, ščurki.

Izdelava in razpošiljanje presku-
šeno radikalno učinkujočih uni-
čevalnih sredstev, za katera do-
bivamo vsak dan priznanja pisma.
Zoper podgane in miši K 8.— Prot
žoharjem in ščurkom K 4.50. Tink-
tura zoper stenice K 2.— Uničevalec
moljev K 2.— Prašek zoper mrčes
K 1.50 in 3 K. Razpihovalec k temu
K 1.20. Tinktura zoper človeške uši
K 1.20, za živinske uši K 1.50. Pra-
šek zoper uši v obleki in perilu K
2.— Tinktura zoper pasje bolhe K
1.20. Tinktura zoper mrčes na drevo
in zelenjadi (rastlinske škodljivce) K
3.— Pošilja se po povzetju. — Zavod
za uničevanje mrčesa M. Janker,
Zagreb 15, Petricijska ul. 3. 1099

Kupim zopet

v vseh (tudi malih) množinah:
Šelak orange K 115 za kg.
Šelak rubin K 85 za kg.
Kafra v kosih K 100 za kg.
Kistina vinskega kamna, kristalizir. K 65 za kg.
Gumi arabski K 40 za kg.
Žvepla K 26 za kg.
Boraks v kosih K 25 za kg.
Saimjak v kosih K 24 za kg.
Anilin barva temnomodra in črna K 25 za kg.
Šmirglo platno št. 0—6 K : za pol.
Kupim tudi bakreno galico, bel emailak, laneni
firnež i. t. d. i. t. d. i. t. d. 1431

Georg Faludi, Budimpešta
V. Lipot körut 12.

Naslov za brzojave: Indicator, Budapest.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

„Delniška glavica 10,000.000 kron.“

Stritarjeva ulica št. 2.

Rezervni fond okrog 1,500.000 kron.

Poslovalnica c. kr. avstrijske državne razredne loterije.

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici sedaj v Ljubljani, in Celju.

Sprejema

vloge na knjižice in tekoči račun
proti ugodnemu obrestovanju.

Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, financira erarične dobave in dovoljuje
aprovizijske kredite.

PROVIANHIRAJ SE SAM

z vkladanjem in konserviranjem mesa, rib, sočivja, sadja itd.

v konservnih steklenicah JAB
in vkuhalnih aparatih JAB

Zagotovite si svoje potrebščine JAB steklenic in JAB vkuhalnih aparatov ter vseh sestavin z ozirom na obstoječe težkoče transporta in preskrbo surovin.

Pazite natančno na ime

JAB

Dobiva se po vseh zadevnih trgovinah z železnino, domačim in kuhinjskim posodjem.

Oddajo se prodajalna mesta.

Pazite natančno na ime

JAB

Kjer bi se ne dobilo, naznani razpošiljalnica natančni naslov.

Oddajo se prodajalna mesta.

Razpošiljalnica izključno samo za odjemalce na debelo:

J. ALTKORN & BRUDER, Dunaj, VII., Neubaugasse 31

Telefon 33435.

1419

Trgovsko hišo 1432
v obiskovanem, velikem trgu na Salzburškem, križišče 4 železnice ob Turski železniški progi, z velikimi, lepimi prodajalnimi prostori, kletmi in stanovišči ter z lepim stavbiščem v bližini kolodvora, zaradi dobre lege pripravno tudi za eksport ali import kakor vobče za vsako podjetje **prodaja lastnik direktno sam.** Vračanja pod „**gato**“ **Zakoni** 184/a“ odpremlja anonimna ekspedicija **Jos. A. Krenelich, Gradec**

Prva kranjska medicinska drogerija
parfumerija,
fotograf. manufaktura itd.
Glav. koncesionarna prodaja str. pov.
Ustanovljena leta 1897.
ANTON KANC
Ljubljana, Židovska ulica 1.
Ceniki na razpologo.

Brez nakaznice:

Svilene obleke
Svilene bluže
Svilene obleke v obliki plašča

Svilena krila
Etamin obleke
Etamin bluže

Z nakaznico:

Obleke za gospode
Površnikozagospode
Obleke za dečke in otroke

Površnike za dečke in otroke
Obleke za deklice
Plašči za deklice
Otroške obleke

Preči ogled zaloge, ne da ste primorani kupiti, dobila v trgovini 1270

O. Bernatovič

Srbečito, hraste, lišaje
odstrani prav naglo dr. Flesch-a izvir. pos. av. varovano „**SIABA-FOEM**“ rujavu mazilo. Popolnoma brez duha in ne maže. Poskusni lonček K 230 veliki K 4—, porcija za roabino K 11—.
— Dr. E. Flesch's Kronen-Apotheke (Győr), Raab Ogrsko. —
Zaloga za Ljubljano in okolico: Leksman „pri slatnem jočnu“, Ljubljana, Marijin trg. 880
Pozor na varstveno znamko „**SIABAFORM**“

Senzacionalna novost!
LURION
KREM-VOSAK ZA CIPELE

ZA 5 ČASAKA

može svaki od jednog komada Lurion krem-voska za cipele četvrt kilu najboljeg krema za cipele skuhati. Ciena je 2 krane. Dobiva se svagdje!

Montanwachs-Werke A.-G.
Wien, IX. Nussdorferstrasse 20.

„Sijajno lepo lice“
in mladostno svežo, rožnato polt do pozne starosti ohranilo žene in dekleta, če uporabljajo moj tisočkrat preiskušeni in od zdravnikov-strokovnjakov dobro priporočeni recept (po dr. Idelsonu). Tisoči zahvalnih pisem. Mozoli, pege, ogrci, lišaji, gube, rdečica obraza garantirano sigurno izginejo. Pošljem prepis recepta vsakomur zastoj. Pišite takoj na
Fr. Menschik, Dunaj 62., predal 1. oddelok 7.
Želi se znamke za odgovor. 720

KOSE! Kdor hoče imeti **KOSE!**

KOSO

s katero se ni treba mučiti ter se lahko z enkratnim klepanjem z lahko kosi vsake vrste trave celi dan, naj se obrne na trdico

J. KRAŠOVIC v ŽALCU

katera ima edno zastopstvo svetovno znanih kos. znamka „Poljedelsko orodje“ in jih je tudi več tisoč že razpečala. — Za dobro kakovost kos se jamči. — Cenik za zahtevo brezplačno.

KOSE! Najnižje cene! **KOSE!**

Dne 2. aprila 1918 otvorim zopet
trgovino ročnih del
TONI JAGER,
ŽIDOVSKA ULICA 5,

in priporočam razen prejšnje zaloge še sledeče, kar se mi je posrečilo dobiti še zunaj: dela v štilu Richlieu, miljeje, prtičke, blazine in drugo vse že pričeto z belo prejco, poleg tega še vse moderne veznine, ter nove vzorce predtiskarij za obleke in bluže, ki jih sprejem v izvršitev. V delo sprejemam za belo vezenje cele opreme za neveste, za tamburiranje itd.
TONI JAGER.
1346

Podružnica Ljubljana. **JADRANSKA BANKA** Podružnica Ljubljana.

Delniška glavica: K 12,000.000.

Rezerve: okrog K 1,000,000.—.

SPREJEMA: Vlogo na knjižice in jih obrestuje po čistih 4%
Vlogo na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Dviga se lahko vsak dan brez ozira na moratorij. Rentni davek plača banka iz svojega.

KUPEJE IN PRODAJA: Devize, valute, vrednostne papirje itd. in srečke c. kr. razredne loterije.

Centrala:

Trst.

Podružnice:

Dobrovo
Dunaj
Kotor
Metković

Opuz
Sijet
Sibenik
Zadar

ISKONTIRA: Menice, devize, vrednostne papirje itd.

IZDAJA: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

DAJE PREDUJME: na blago, ležeče v javnih skladiščih.

PREVZEMA: Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzojavni naslov: **JADRANSKA.**

Telefon št. 257.

Stanje vlog koncem novembra 1917 ca. K 200,707.065-70.

Glavnica K 40,000.000.—.

Podružnica
v Ljubljani**Češka industrijalna banka**Stritarjeva
ulica št. 9.

Financiranje vojaških dobav.

Kredite za aprovizacijske nakupe.

Vsakovrstne bančne transakcije.

Srečke c. kr. avstr. razredne loterije.

Nakazila vojnim ujetnikom.

Sprejmo se zanesljivo
računarica z lepo pisavo
za popoldanske
ure. Ponudbe na upravištvu »Slov.
Naroda« pod »Računarica 1368«.**Karel Linhart**

urar

Ljubljana, Marije Terezije cesta št. 7.
Zaloga vseh vrst žepnih ur, ur na
nihalu s polnim bitjem, stenskih in
kuhinjskih ur, budilk.Nikljaste vo ne ure, ure v zapost-
avah s radijskim kazalnikom
ali brez njega, zaloga srebrnih in
nikljastih ur »Ome ga« po najni-
žjih cenah. 131

Popravila se izvršujejo najbolje.

Framydol je sredstvo za po-
mlajenje las, ki
rdeče, svetle in sive lase in
brado in tujino temno pobarva.
01 steklenica s posil. vred K 2-7.**Rydyol**je zdravilo, ki živo
pordeči blede lica. Učinek
je čudovit. 1 ste-
klenica s posilno vred K 2-45.

Naslov za naročila:

Jan. Grolich, Engel - Drogerie,
Brno št. 639, Moravsko.**Stampilje**
vseh vrst za urade
društva, trgovce in
ANTON ČERNE,
graver in izdelova-
telj kaučukovih
stampilij
LJUBLJANA, Dvorski trg št. 1.**8 vinarjev**
(za pošto dopisnico)
Vas stane moj katalog,
ki se vam pošlje na za-
htevo zastonj.
Prva tovarna ur
JAN KONRAD,
c. i. kr. dvorni založnik v Mostu
(Brüx) št. 1967 (Češko). Nikljaste
ali jeklene anker-ure K 26.—, 28.—,
30.—, bela kovina (glorija srebra) gol-
din ali jeklo remont. z dvojnimi po-
krovmi K 35.—, 40.—, 50.—, 60.—,
budilke K 16.—, 18.—, 20.—, 3 letno
jamstvo. Pošilja se po povzetju. Za-
mena dovoljena ali denar nazaj. 736**F. Batjel**
Gorica — Ljubljana
Stolna ul. št. 2-4. Stari trg št. 28.
Trgovina in mehanična delavnica
Možna in
ženstva
dvokolesa
s staro poročila.
Šivalni in pisalni stroji,
gramofoni.
Električne žepne svetilke.
Najboljše baterije.
Posebno nizka cena za preprodajalce.**Vsaka dama naj čita**

mojo velezanimivo navodilo o

modernejšem negovanju gradlj.

Iskusi svet pri vpadlosti in pomanj-
kanju bujnosti. — Pišite zaupno naIdo Krause, Požun, Pressburg Ogrsko
Schanzstrasse 2. odd. 41.**Restavracija „pri Maliču“**
Ljubljana, Selenburgova ulica št. 7
pod Jadransko banko.Tožijo se priznajo **DOBRA VINA.**Za zborovanja, seje, shode na razpolago velika
separatna soba. Za mnogobrojen obisk se slavn. občin-
stvo priporoča. Veleposrčevanjem1104 **STANKO JESENKO.****Mimi Sark, Ljubljana**

Hotel „pri Maliču“, soba 25., 26.

II. nadstropje.

Vedno zadnje novosti
dunajskih modelov.Popravila se okusno in točno izvršujejo.
Žalni klobuki vedno v zalogi.Priporočamo **specijalno**
damsko in otroško konfekcijo

zelo solidne tvrdke

M. Kristofič-Bučar

Ljubljana, Stari trg št. 9. — Lastna hiša.

Najnovije **KOSTUME** Najnovija**BLUZE** i Plašče, jope i
Zalno — domače obleke
Perile, čepice, športne
klobuke in stezalke. **KRILA****Otroške oblekice in obleke za mladenke.**

Higienično perilo in druge potrebščine za neveste.

Vučkovičeva IPOZOR! Vučkovičeva**„Kubakava“ nadomestilo****„MILKA“****„MILKA-SOPULIN“ snežno beli lug****„MILKA“ Kristal vanilin-sladkor****„MILKA“ prašek za peko.**Dišave, poper, paprika, olmet čisti gar., piment, klinčki,
janet, kocke za juho in golaž, ruski čaj, mle za brljanje,
toaletno milo, kekel in vsa druga kolonialna roba dobi se
edino po najnižjih cenah pri solidni in znani trgovki**GIJORGJE VUCKOVIČ**Prva zagrebška imperina in eksportna agenturna
komisijonarna trgovina in tovarna „MILKA“ proizvo-
dov s skladiščem na debelo**ZAGREB, Nikoličeva 9.**Zahtevajte cenike! 1161 **Dokler je zaloga!****V Radečah pri Zidan. mostu**se prodaja: 1.) enonadstropna hiša v zelo ugodni legi, z vr om in gozdom,
2.) strojna zemljiščem. — Ugodni kupni pogoji. — Vpraša se pri 1474
Ignac Stössli, Gradec, Griesgasse 15.**Modni salon**
Stobly-Maschke

Zidovska ulica št. 3.

Dvorski trg 1, Ljubljana.

Priporočila za
spomladansko sezijo
svilene klobuke
in čepice

najnovjših oblik

za dame in deklice

Popravila se sprejemajo.

Žalni klobuki vedno v zalogi.

Ročni mlinci za zdrob in moko

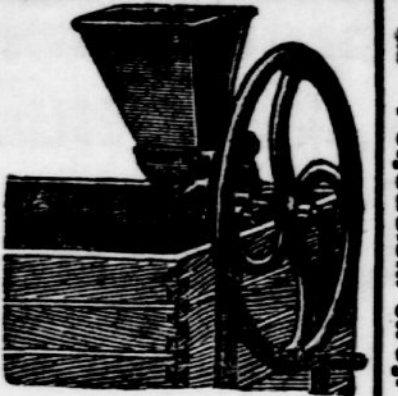
Cena: 1 vrsta kron 155.—

Cena: 2 vrsta " 115.—

Približna teža 15 kg.

Mlin se razpošilja (proti plačilu v naprej
ali pa po poštne povzetju) opremljen z
zahajnim kolesom in lakiranim vsipla-
nikom. Cena je mlinu — in sicer,
za mlin najboljšo vrsto K 155.—
za mlin nekoliko manj trpežne vrste
K 115.— brez odbitka v tovarni.
Zažoj in poštnina račun se posebej za
lastno ceno. Mlin najboljšo vrsto izdelan
je iz najtrpežnejšega materiala in se za kvaliteto, da naročnik
prejme nepokvarjen mlin — jamči. Moj ročni mlin izmelje najfi-
nejšo moko. — Stroj se naroča pri tvrdki: 1319**D. Stucin, Dunaj 18. Bez. Höhnegasse 4.**

(Donašuje se slovensko).

Znamka: „DAVOR“

Poljedelski stroji in orodja.

Poljedelski stroji in orodja.

srečke Rdečega križa

Izvršen igralni načrt!

Glavni dobitnik prihodnjega žrebanja 1. maja 1918.

200.000 K.

Nadaljni dobitki:

1 dobitnik po K 40.000 2 dobitnika po K 5.000

2 dobitnika „ K 10.000 10 dobitnikov po K 1000

in mnogo manjših dobitkov.

Do 1920 4 žrebanja letno.

Vsaka srečka mora do leta 1956 biti izžrebana.

Nakupna cena 45 kronPo pošiljavi tega zneska in 60 h za rekomandacijo in efektivni prom.
davek, se dopolnje naročilu nemudoma originalna srečka.

Cena na zmerno mesečne obroke:

3 komada na 37 mesečnih obrokov po K 4.50

5 komadov „ 37 mesečnih obrokov po K 7.50

10 komadov „ 37 mesečnih obrokov po K 15.—

15 komadov „ 37 mesečnih obrokov po K 22.—

Kupci na obroke dobe po nakazilu prvega mesečnega obroka zakonit
dobitveni list z naznanilom številke.

Edina igralna pravica po plačilu prvega obroka.

Žrebna lista in položnice na razpolago. — Naročniki z bojišča naj
naznani svoj domači naslov, ker so vrednostne pošiljave na bojišče
nedopustne.**Bančna firma****JOSIP KUGEL & Co.**

Poslovalnica c. kr. razredne loterije

Dunaj, VI. Mariahilferstrasse št. 103.

Pošt. hran. račun 146 965.

1418

Tesarje in mizarjeproti dobremu plačilu (za hrano in sta-
novanje skrbi eno) sprejme **ANTON**
STEINER, Ljubljana, Jeranova
ulica št. 11. 175V bližini Mestnega ali Starega trga
se išče za eno osebo**stanovanje**obstoječe z eno sobo ali dvema in ku-
hinjo. Ponudbe pod »bližina 1345«
na upravištvu »Slovenskega Naroda«.**Josip Jug**

plesarski in likarski mojster

Ljubljana, Rimska cesta št. 16.

se priporoča cenjenemu občin-
stvu za vsa v to stroko spadajoča
dela. Jamčim da delam samo s
pristnim firnežem.

Solidna in točna postrožba.

Jos. Rojina

modni atelje

za gospode

Ljubljana

Franca Jožefa cesta 3.

Vojaške in urad-**niške uniforme**

po meri

v najkrajšem času.

Kdor si želi nabaviti po**smerni ceni in dober****kavni nadomestek,****lug, dišave, čaj,**ter ostalo specerijsko in ko-
lonialno blago, naj zahteva
cenik od **najsolidnejše** ter
slovenske trgovke 1140**F. ŠIBENIK,****ADRIA - IZDELKI, ZAGREB.****Nadomestilno****toaletno milo**

parfimirano

v elegantnih kartonih

fino opremljeno

ducent 14'40 kron.

Trgovci večji popust!

Dobiva se pri tvrdki

Milan Hočevar

Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 28.

Po pošti pošilja se le od 5 ducentov naprej

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani.

obrestuje hranilne vloge po čistih

Rezervni zaklad nad K 1,000.000.

4 1/4 %

brez odbitka rentnega davka.

Ustanovljena l. 1881.